

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Simon Virant

**Primer Rumeno: ofenzivne operacije nemške vojske proti Nizozemski,
Belgiji, Luksemburgu in Franciji 1940**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Simon Virant

Mentor: doc. dr. Damijan Guštin

**Primer Rumeno: ofenzivne operacije nemške vojske proti Nizozemski,
Belgiji, Luksemburgu in Franciji 1940**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Primer Rumeno: ofenzivne operacije nemške vojske proti Nizozemski, Belgiji, Luksemburgu in Franciji 1940

Primer Rumeno je ena izmed najbolj zanimivih in kontroverznih operacij v 2. svetovni vojni. V samo nekaj tednih je Nemčiji uspelo obkoluti večino zavezniške vojske v severni Franciji in tako pripravili Francijo, da kasneje kapitulira. Najprej so nemški vojaki kot operacijo zavajanja izvedli napada na Nizozemsko in Belgijo ter tako prikovali zavezniške enote na severu, medtem ko jim je zavezniška vojska hitela nasproti pa so z ogromnimi in hitrimi oklepno – mehaniziranimi enotami prekoračili »neprepustne« Ardene, prekoračili reko Maas in se znašli globoko v zaledju zavezniških enot. Tako hiter in nenaden uspeh pa je nemškim silam uspel le z zelo skrbnim načrtovanjem operacije, trdim urjenjem in pa seveda ustreznimi oborožitvenimi sistemi. Uspeh operacije pa vseeno ni bil popoln, saj se je zaveznikom zaradi ukazov za zaustavitev oklepnega prodora uspelo v Operaciji Dinamo evakuirati iz pristaniškega mesta Dunkerque v Anglijo več kot 300.000 prestrašenih in izčrpanih vojakov iz »flandrijskega žepa«. S tem je Hitler izgubil možnost, da z Britanskim Imperijem podpiše mirovno pogodbo in tako ohrani veliko več svojih sil za napad na Sovjetsko Zvezo.

Ključne besede: Nemčija, oklepno–mehanizirane enote, obkolitev, evakuacija iz Dunkerquea

Case Yellow: offensive operations of the German army against the Netherlands, Belgium, Luxembourg and France 1940

Case Yellow is one of the most interesting and controversial operations in World War II. In a couple of weeks Germany managed to encircle most of the Allied armies in the northern France and thus persuaded France to capitulate afterwards. First of all they carried out an operation of deception against the Netherlands and Belgium, and meanwhile the Allied armies rushed forward to confront them, they crossed the »impenetrable« Ardennes and the river Meuse with huge, mobile armored and mechanized forces, finding themselves deep in the hinterland of Allied forces. The German army managed this fast and sudden success only by the means of thorough planning of the operation, hard training and of course adequate armament. But complete success of the operation later failed because Allies in course of Operation Dynamo managed to evacuate more than 300,000 troops from the port city of Dunkerque to England, all on the account of the halt order for the panzer breakthrough. With this, Hitler lost an opportunity to sign a peace agreement with the British Empire and conserve more of his forces for the invasion of the Soviet Union.

Keywords: Germany, armored and mechanized forces, encirclement, evacuation from Dunkerque

KAZALO

KAZALO	4
SEZNAM SLIK.....	5
1 UVOD	6
2 METODOLOŠKI OKVIR DIPLOMSKEGA DELA	8
2.1 Opredelitev predmeta preučevanja	8
2.2 Cilji proučevanja	8
2.3 Hipoteze	8
2.4 Uporabljena metodologija.....	8
2.5 Temeljni pojmi	9
3 OZADJE VOJNE	12
3.1 Versailles.....	12
3.2 Grajenje nemške armade	13
3.3 Blitzkrieg!.....	17
3.3.1 Porenje	17
3.3.2 Avstrija.....	18
3.3.3 Češkoslovaška.....	19
3.3.4 Poljska.....	20
3.4 »Smešna vojna«.....	22
4 PRIPRAVE NA SPOPAD NA ZAHODU	24
4.1 Linije poveljevanja v spopadu	24
4.2 Vojni načrti	27
4.2.1 Nemški načrti.....	27
4.2.2 Zavezniški načrti	36
4.3 Razporeditev sil	40
4.3.1 Nemčija.....	40
4.3.2 Zavezniki	41
4.4 Kvantitativna in kvalitativna primerjava sovražnih sil v spopadu	42
4.4.1 Živa sila	42
4.4.2 Topništvo	44
4.4.3 Tanki	45
4.4.4 Vojaško letalstvo	47

5 OFENZIVA NA ZAHODU	50
5.1 Napad na severu: Nizozemska.....	51
5.2 Napad na Belgijo.....	56
5.2.1 Eben Emael.....	56
5.2.2 Hannut in Gembloux	59
5.3 Preboj čez Ardene	64
5.4 Prečkanje reke Maas, 13. maj	68
5.4.1 Dinant - Houx.....	69
5.4.2 Monthermé	71
5.4.3 Sedan	73
5.5 Preboj do obale	76
5.5.1 Weygandov načrt	77
5.5.2 Protinapad pri Arrasu	78
5.6 Ukaz za zaustavitev.....	80
6 DUNKERQUE	82
6.1 Evakuacija.....	83
6.2 Rezultat.....	85
7 FRANCOSKI KONEC IN VPLIV »PRIMERA RUMENO«	86
8 VERIFIKACIJA HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK.....	88
9 LITERATURA.....	91

SEZNAM SLIK

Slika 4.1: Zavezniške oborožene sile	24
Slika 4.2: Nemške oborožene sile	25
Slika 4.3: Nemško napredovanje 1914, načrt OKH iz 1939 in Mansteinov načrt 1940	33
Slika 4.4: Načrtovana obramba zaveznikov	39
Slika 5.1: Eben Emael	58
Slika 5.2: Preboji oklepnih korpusov iz mostišč pri reki Maas in protinapadi treh DCR.....	75
Slika 6.1: Dunkerque.....	84

1 UVOD

10. maja leta 1940 so nemške oborožene sile napadle Nizozemsko, Belgijo, Luksemburg ter Francijo. Nacistična Nemčija je s presenetljivo hitrostjo in odločnostjo v pičlih treh tednih odrezala glavnino zavezniških oboroženih formacij na precej podobnem geografskem področju, kjer so se na bojiščih prve svetovne vojne dobri dve desetletji prej zavezniki in Nemci bojevali kar štiri leta.

Z uvedbo velikih motoriziranih in oklepnih (tako imenovanih panzer) grupacij, ki namesto statične artilerijske podpore uporabljajo samovozno artilerijo in ki preko odličnih telekomunikacijskih povezav sodelujejo s taktičnim letalstvom je Nemčija dobila prvovrstno napadalno orožje proti statični fronti. Že v okviru prvega vojnega dejanja druge svetovne vojne je v zelo kratkem času premagala Poljsko, ki je bila roko na srce v vojaškem smislu napram zahodni sosedu tako tehnološko kot tudi v številkah tretje, če ne četrtorazredna država. Vendarle pa so Nemci zaveznikom vsekakor pokazali, kako se bo odvijal njihov napadalni načrt, če (ko) pride do vojaškega obračuna še s kakšno evropsko državo.

Vrhovni poveljnik nemških oboroženih sil Adolf Hitler, človek, ki je še z ogromno njegovimi podrejenimi in glavnimi akterji v konfliktu na obeh straneh sodeloval v »veliki« vojni 1914 – 1918 in prisostvoval porazu slavne cesarske armade, ki je zaradi nekaterih napačnih odločitev na strateški, operativni in taktični ravni morala priznati premoč zaveznikom, je v bistvu že med kampanjo na Poljskem izdal ukaz, da naj se pripravi načrt za napad na zaveznike na zahodu. Znano je bilo že pred vojno, da si zaradi zelo slabih spominov na minuli konflikt Nemčija še enkrat ne more privoščiti dolgega, izčrpavajočega konflikta proti zahodnim sosedam. Hitler je tako iskal prijem, kako v čim hitrejšem času premagati oz. obkoliti nasprotnikove sile. Kot po naključju se je znova na mizi pojavil von Schlieffnov načrt izpred prve svetovne vojne, katerega so nemški vojaški poveljniki na čelu z Erichom von Mansteinom z manjšimi težavami predelali in preigrali, ter po več mesecih zaključili tako imenovano »smešno vojno« z izvedbo operacije s kodnim imenom »Primer Rumeno«. Operacija je potekala v naslednjem vrstnem redu: operacija zavajanja proti Nizozemski in Belgiji, izognitev najmočnejši fortifikacijski liniji tistega časa Maginotovi liniji s prečkanjem reke Maas ter po kratkem »sprehodu« za zavezniškimi obrambnimi črtami popolna obkolitev zavezniških sil v severni Franciji. Same operacije so potekale pravzaprav brez napak, z minimalnimi izgubami in v rekordnem času ob razmerju sil v prid branilca.

Edina in največja napaka celotne kampanje je z nemške strani praktično bila samo ta, da so bili vojaški poveljniki v najvišjih ešalonih moči popolnoma nepripravljeni na tako hiter

preboj oklepnih sil tako daleč v nasprotnikovo zaledje, torej na popoln uspeh. Napredovanje jih je celo tako šokiralo, da so začeli razmišljati o tem, da sami rinejo v past, da se je treba zaustaviti, počakati navadne pehotne divizije in si maksimalno zaščititi levi bok. Z upoštevanjem vseh naštetih varovalnih ukrepov in nerazumljivih Hitlerjevih odločitev pa je nemški Wehrmacht globalno gledano izpustil iz rok edino priložnost za zmago nad zavezniško vojsko kot celoto, kar bi dejansko lahko pomenilo konec vojne, ne samo za zahodne nemške sosedo, ampak tudi za Britance, ki bi ob uničenju najboljših njihovih enot ostala brez profesionalnih vojakov in tako bila primorana v podpis premirja. To bi lahko vsekakor vodilo do nepredstavljenih posledic za zaveznike.

V diplomskem delu se osredotočam na sam potek kampanje na zahodu, predstavljam poglobljene razloge za zavezniški razpad sistema in njihov poraz ter preko nekaj pomembnih prelomnic v kampanji opisal pojem »bliskovitega« bojevanja nemškega vojnega aparata. Tako bom opisal operacije zavajanja armadne skupine B na severu ob delovanju proti Nizozemski in nato še Belgiji, s katero so zaveznike prepričali, da bo tam res glavno težišče udarnih sil, kakor je predvidel v svojem obrambnem načrtu »D« poveljnik zavezniških enot v Franciji general Gamelin. Prav tako so pomembni preboji oklepnih korpusov oklepne skupine Kleist čez reko Maas, še posebej pri Sedan oklepnega korpusa Guderian, kateri v glavnem botrujejo zavezniškemu debaklu. Prav tako pomemben, ne toliko za sam potek operacij kolikor za sam potek druge svetovne vojne, pa je seveda »čudež« pri Dunkerqueu, kjer so zaradi nemškega strahu pred uspehom, ki se je pokazal v obliki Hitlerjevega ukaza, da naj se tanki ustavijo, zahodni zavezniki z neverjetno zagnanostjo iz Francije na angleška tla rešili glavnino obkoljenih in obupanih vojakov iz tako imenovanega »flandrijskega žepa« in jim tako zagotovili priložnost, da se Nemcem maščujejo, jim zvišali moralo ter voljo do bojevanja v še eni svetovni vojni, katere nekateri zmagovalci so maja 1940 tako klavrno končali na obalah Rokavskega preliva, vendar tvorili v kasnejših vojnih operacijah najtrdnjšo osnovo odpora proti nacističnemu imperializmu.

2 METODOLOŠKI OKVIR DIPLOMSKEGA DELA

2.1 Opredelitev predmeta preučevanja

Cilj diplomskega dela je predstaviti ofenzivne operacije nemških sil na Nizozemskem, v Belgiji, Luksemburgu in Franciji leta 1940. V nalogi bom predstavil ključne vojaške dogodke med potekom kampanje, ki so aktivno vplivali na potek in kasnejši rezultat samega spopada, kot tudi samega poteka vojne v celoti. V nalogi se bom osredotočil na vojaški spopad med nemškimi in zavezniškimi oboroženimi silami na ozemlju Nizozemske, Belgije, Luksemburga in Francije. Predstavil bom samo ozadje spopada, uporabljene strategije ter oblike ofenzivnih in defenzivnih delovanj vpletenih v konflikt med samimi vojnimi operacijami. Prav tako bom opisal tudi posledice same kampanje na udeležence v bojih.

2.2 Cilji proučevanja

Uvodna analiza bo namenjena predstavitvi razmer, ki so vodile do spopada med nacistično Nemčijo in zavezniškimi vojskami Nizozemske, Belgije, Francije in Britanskih ekspedicijskih sil (BEF), ki vključuje konec 1. svetovne vojne in ponovno rojstvo nemške armade po njej. V nadaljevanju bom opisal liniji poveljevanja na obeh straneh, samo razmerje med silami, prav tako pa bom primerjal vojne načrte udeleženih strani. V naslednjem, glavnem delu, bo opisan dejanski potek operacije od začetka spopada 10. maja 1940 do zaključka evakuacije zavezniških oboroženih sil pri Dunkerqueu 4. junija 1940. V zadnjem delu bodo predstavljene posledice te kampanje na udeležencih, pa tudi vpliv kampanje na samo vojno.

2.3 Hipoteze

Hipoteza 1: Zavezniki so operacijo izgubili zaradi številčne in kakovostne premoči Nemcev

Hipoteza 2: Zavezniki in Nemci so na podoben način uporabljali tankovske sile

Hipoteza 3: Zaradi uspešne zavezniške evakuacije pri Dunkerqueu so Nemci kasneje izgubili vojno

2.4 Uporabljena metodologija

V svojem diplomskem delu bom kot pglavitno metodo uporabljal analizo virov v pisni obliki, kot tudi analizo virov v elektronski obliki. Za lažje razumevanje ter predstavitev temeljnih pojmov in obdelanih ter analiziranih virov bom uporabil deskriptivno metodo,

zaradi narave diplomskega dela pa bom uporabljal tudi primerjalno metodo za primerjanje določenih analiz ter podatkov.

2.5 Temeljni pojmi

Strategija je teorija in praksa pripravljanja in izvajanja oboroženega boja v celoti, na celotnem ozemlju lastne ali nasprotnikove države in v vseh različicah in fazah vojne. Strategija dobi cilje od vrhovnega političnega vodstva, uresničuje pa jih s pomočjo prostorskega in časovnega kombiniranja vojaških operacij. Strategija na splošno označuje načrt za usklajeno uporabo omenjenih virov, z namenom uresničevati zadani cilj. Beseda strategija izhaja iz grške besede strategia, kar pomeni vodenje vojske. Vojaška strategija pa načrtuje vojaške operacije in v njih razporeja boje (Vojna enciklopedija 9. knjiga II. izdaja 1975, 171).

Kampanja je termin, s katerim se v vojaški literaturi označuje določeno obdobje vojne oziroma skupek operacij strateškega značaja, ki jih načrtuje vrhovno poveljstvo. V njej sodelujejo skupine armad in front z istimi cilji. Kampanja lahko traja nekaj mesecev, njeni rezultati nimajo le političnega in vojaškega pomena, ampak lahko vplivajo celo na rezultat same vojne (Vojna enciklopedija 4. knjiga II. izdaja 1972, 212).

Vojaška operacija je najvišja oblika bojnega delovanja, s katero se izvajajo in usmerjajo boji za doseganje strateških in operativnih ciljev. Na strateškem nivoju jo izvajajo strateške ali strateško operativne sile, na operativnem nivoju pa operativno taktične skupine. Glede na način bojnega delovanja je lahko napadalna ali obrambna. V prostoru jo izvajajo kopenske, zračne in pomorske sile. Njeni rezultati po obsegu delovanja so lahko strateški in operativni. Izvaja se na fronti ali v zaledju (Vojni leksikon 1981, 361).

Desant je oblika bojnega delovanja (izkrcevalna akcija ali operacija), ki sestoji iz prevažanja (običajno preko morja, rek, jezer ali po zraku) specialno organiziranih, opremljenih, izpopolnjenih in usposobljenih delov oboroženih sil (ponavadi so to korpusi mornariške pehote) ter materialno-tehničnih sredstev. Desant sestoji tudi iz izkrcanja ali izskočitve ali spuščanja teh sil na prostoru, ki ga brani ali varuje, nadzoruje nasprotnik, da bi iz tega prostora sile izvedle napad. Ponekod namesto besede desant najdemo tudi besedo enote, ki označuje skupino ljudi usposobljeno za izvršitev desantne operacije. Etimološko pa beseda desant izhaja iz francoske besede descent. Po načinu in prevoznih sredstvih desante

delimo na: pomorski, zračni, rečno-jezerski in kombinirani (Vojna enciklopedija 2. knjiga II. izdaja 1971, 387-388).

Ofenziva je napad, ki ima strateške razsežnosti. Ofenziva je eden od načinov strateškega bojevanja, s katerim se v določenem obdobju vojne pomembno vpliva na razvoj položaja na vojskovališču ali bojevališču. Ofenzivo izvajajo celotne oborožene sile ali strateške in strateško-operativne grupacije različne moči in sestave, kar je odvisno predvsem od vrste in oblike vojne, moči in sestave oboroženih sil, velikosti državnega ozemlja (akvatorija) idr. sile, ki izvajajo ofenzivo, delujejo pretežno ofenzivno-napadno, kar pomeni, da so v okviru ofenzive možni tudi obrambni postopki večjih ali manjših razsežnosti, pa tudi raznovrstna druga bojna delovanja - protinapadi, protiudari, diverzije, demonstracije ipd. Strateška ofenziva je po svoji vsebini pravzaprav zmeraj kombinacija napadnega in obrambnega delovanja operativnih in taktičnih sestav s prevlado napadnega delovanja, pri čemer ima skupni rezultat bojevanja strateški pomen. Ofenziva najpogosteje obsega dve ali več napadnih operacij, ki potekajo vzporedno, zaporedno ali kombinirano, v določenih primerih pa lahko obsega samo eno operacijo strateškega pomena. Nosilec ofenzive je običajno tista stran, ki ima ugodnejšo operativno-strateško razporeditev in razmerje sil v svojo korist, čeprav so možne tudi izjeme. Prehod v ofenzivo je najpogosteje pogojen s prevzemom strateške iniciative, način izvedbe ofenzive pa je odvisen od vrste in značaja vojne, angažiranih sil, postavljenih ciljev idr. (Strategija oboroženega boja 1985, 220-225; Lubi 2007, 234-235).

Evakuacija je odstranitev pacienta s pomočjo kakršnega koli transporta (zrak, tla, železnica, morje) z vojskovališča, pred ali med samim nudenjem zdravstvene pomoči, zaradi preprečevanja nadaljne bolezni ali poškodbe ali nudenja dodatne pomoči; ukazana ali odobrena (s strani ministrstva za zunanje zadeve, ministrstva za obrambo ali primerne vojaškega poveljnika) odhod nebojnega osebja z nekega območja. To se nanaša na premik iz enega območja na drugega v isti ali drugi državi. Evakuacija nastopi zaradi nenavadnih ali zasilnih okoliščin in se upošteva tudi za poveljevane ali nepoveljevane družinske člane (Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms 2009). Evakuacija je tudi odstranitev ljudi iz njihovih domov zaradi nevarnosti in njihovo ohranitev na drugem območju, dokler nevarnost ne mine; zapustiti nevarno območje (Dictionary of Military Terms 2007, 88).

Zaveznik je kdor koga podpira, mu pomaga v njegovih prizadevanjih, zlasti ko mu kdo drug nasprotuje; v množini: med drugo svetovno vojno Združene države Amerike, Velika Britanija in druge demokratične države, združene v politično – vojaški zvezi proti Nemčiji, Italiji, Japonski; kdor zaradi svojih lastnosti, značilnosti koga podpira, mu pomaga pri njegovih prizadevanjih (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2009).

3 OZADJE VOJNE

3.1 Versailles

Nemško ukvarjanje z oklepom, ki je vodila do močne »Panzer« sile, oklepne vojske Tretjega rajha, bi lahko rekli da se je začela že med 1. svetovno vojno, ko je bila beseda tank prvič formulirana. Manevrsko vojskovanje, ki ga je začela nemška vojska avgusta 1914, je doprineslo k hitremu napredovanju cesarske armade skozi Belgijo in Francijo do osemdesetih kilometrov od Pariza. Vendarle se je napredovanje septembra ustavilo in obe strani sta obstali. Jarki, polni utrjene pehote, ki se poskušajo skriti pred uničujočimi posledicami topniškega ognja, so se raztezali od Kanalskega preliva do Švice. Bojno polje so obvladovali topništvo in mitraljezi. Ofenzive so se ustavile, izgube pa dosegle zastrašujoče stopnje (Edwards 1998, 16).

Prve svetovne vojne v smislu velikosti mobiliziranih armad, uporabljenih oborožitvenih sistemov ter seveda nepredstavljljive morije, ki je praktično izbrisala cele generacije narodov, ni dosegel še noben konflikt do tedaj. Groba ofenziva je sledila grobi ofenzivi in blatna bojna polja v Franciji so bila preplavljena s krvjo »Tommyjev« (angleški vojaki) in »Poilujev« (francoski vojaki). Do 1918 pa so zavezniki že večkrat uspešno uporabili strnjene formacije tankov in zračnih enot nad bojnim poljem za dodajanje več moči samim napadom. To je bil tip vojskovanja, ki je imel zelo velike posledice za prihodnost. Pogodba iz Versaillesa iz leta 1919 je povrnila Evropi mir, toda zelo krhek za nepomirjene strasti. Člani zmagovitih zaveznikov, še posebej Francija, so bili zelo zainteresirani, da Nemčija plača za svojo agresijo in tako nikoli več ne postane grožnja. Pod pogoji pogodbe Nemčija ni smela imeti več kot 100.000 vojakov, ni smela imeti nikakršnih težkih napadalnih orožij, kot so tanki, letala, težka artilerija in podmornice. Prav tako ni imela pravice do generalštaba. Nemčija pa je bila nad porazom in trdimi pogoji mirovne pogodbe seveda zelo nezadovoljna. Iz teh okoliščin in iz nemira velike depresije je prišel na oblast Adolf Hitler. Ko je prevzel Nemčijo leta 1933, je pospešil proces ponovnega oboroževanja, da bi se znebil sramote Versaillesa in državo zopet postavil za dominantnejšo silo v Evropi. Čeprav je Velika Vojna, kakor se je takrat imenovala 1. svetovna vojna, imela tudi status »vojne, ki bo končala vse vojne«, so se zelo kmalu po njenem koncu praktično vsi izmed igralcev začeli pripravljati na naslednjo. Med konfliktoma sta obe strani pripravili nove taktične doktrine, izboljšali in razvili nova orožja in tako oborožili lastne vojske. Izmed vseh držav je le

Nemčija razvila revolucionalen način vojskovanja, ki bo potem vodil do popolnega poraza nekdam mogočnih nacij (Kaufmann in Kaufmann 1993, 11-12).

3.2 Grajenje nemške armade

Med začetnim delom weimarskega obdobja (1921 – 1926) je vojska pod vodstvom generala Hansa von Seeckta šla skozi temeljite in včasih boleče spremembe svojih metod vojskovanja. Rezultat je bila nova doktrina, ki je poudarjala mobilno vojskovanje. Proti koncu obdobja Republike je vojska pod vodstvom obrambnega ministra Grönerja in skupine mlajših častnikov, kot so bili von Blomberg, von Stulpnagel, von Schleicher, Lutz idr. začela z izdelavo konkretnih strategij nacionalne obrambe (nem. Landesverteidigung) in s snovanjem realistične operativne doktrine, ki je temeljila na spoznanjih iz stalnih vojnih iger in vaj (za tanke in druga mehanizirana vozila). Seecktovo teoretično delo o mobilnem vojskovanju je v kombinaciji s praktičnim delom mož kot npr. Grönerja in Lutza ustvarilo bliskovito vojno, ki jo je nemška vojska presenečenemu svetu pokazala v zgodnjih dneh druge svetovne vojne (Citino 1999, 5).

Leta 1915 je von Seeckt osebno videl (preboj pri Gorlicah), kako je 2. gardna divizija z dobro uporabo ognja in premika zavzela 53 utrjenih ruskih položajev. Iz tega je potegnil sklep, da je tudi v prihodnje možno izbojevati odločilne manevrske bitke. Toda predpogoj so bile določene spremembe. Nova vojska bi morala biti veliko manjša od množičnih armad iz prve svetovne vojne, za katere je von Seeckt menil, da so anahronizem. Med vojno so se vse evropske vojske številčno povečale, padla pa jim je učinkovitost. Njihove velike množice napol izurjenih vojakov namreč niso mogle izsiliti zelene rešitve. Menil je, da zaradi njihove nemobilnosti. Nova vojna tehnika – oklep, letalstvo in hitrostrelno topništvo, jih je naredila za topovsko hrano majhnemu številu tehnikov na nasprotni strani. Von Seeckt je to povzel z izjavo: »Množica ne more manevrirati, zato ne more zmagati« Superiorna mobilnost bi omogočila vojski, da v duhu stare pruske vojaške strategije deluje ofenzivno, s ciljem izvedbe bitke uničenja (nem. Vernichtungsschlacht). V tem času je francoska vojska videla bodočo vojno kot statično, pri čemer naj bi glavno vlogo igrala ognjena moč. V svojem članku »Moderne Heere« leta 1928 von Seeckt piše: »Uničenje nasprotnikove vojske je še vedno najvišji cilj v vojni. Popolna zmaga je še vedno možna z izkoriščenjem superiorne mobilnosti. Cilj moderne strategije bo doseči odločitev z visoko mobilno in visoko zmogljivo silo, še preden se bodo začele premikati mase« (Citino 1999, 10-12).

Na taktični ravni pa so Nemci že med prvo svetovno vojno ustanovili t.i. jurišne divizije (nem. Stoßdivisionen). Pehota teh divizij je imela lahke mitraljeze, lahke minomete in

metalce ognja. Njihova naloga je bila najprej odkriti in nato napasti šibke točke obrambe. Posebej izurjeni vojaki teh enot so imeli nalogo infiltrirati se v sovražnikovo obrambo in ne potiskati nazaj cele obrambne črte. Vsaka odporna točka se je zaobšla in je bila prepuščena drugemu valu. Glavni cilj napada so bili sovražnikovi artilerijski položaji. Predpostavljali so, da bo njihovo uničenje preprečilo organiziran umik sovražnika na drugo obrambno linijo. Pehota udarnih divizij je na prvo bojno črto privlekla lahko artilerijo in tako dobila neprestano ognjeno podporo. Podpiralo jih je tudi letalstvo. To je bil prvi primer uporabe t.i. bojnih skupin (nem. Kampfgruppen) - rodovsko kombiniranih enot, ki so tesno sodelovale med seboj. V tej taktiki ni bilo prostora za tanke, zato ni dosegala tako dramatičnih rezultatov in posledično v vojaški zgodovini žal ni dobila posebne pozornosti. V resnici pa je prav ta taktika predstavljala revolucijo v bojevanju in ni bila tako daleč od tistega, kar je kasneje dobilo naziv bliskovita vojna (Deighton 1981, 165).

Velik odmik od stare imperialne cesarske vojske (ter od drugih sodobnih vojsk tistega časa) je bilo tudi drugačno dožemanje sistema poveljevanja. V tem času se je nemška vojska vrnila k stari Moltkejevi tradiciji znani kot taktika naloge (nem. Auftragstaktik). Poveljnik je določil nalogo, jo na kratko in jasno razložil, potem pa metode in izbiro sredstev prepustil nižjim častnikom na terenu. Seeckt je s tem hotel zagotoviti, da nemška vojska ne bi trpela zaradi posledic zakasnelih ukazov, ki so pokopali cesarsko vojsko pri Marni. Seeckt to povzame z besedami: »Odločitev izhaja iz naloge in situacije« (Citino 1999, 13).

Von Seeckt je poudarjal tudi pomen težišča (nem. Schwerpunkt) ter obkolitve v bitki. (to sta bila dva bistvena elementa bliskovite vojne). Napasti je treba na ugodnih mestih (najšibkejše nasprotnikove sile, breše v obrambni razporeditvi, teren), izvesti prodor v zaledje in napasti rezerve. Ta doktrina ni bila popolnoma nova. Kombinirala je starejše koncepte kot npr. težišče in decentraliziran sistem poveljevanja z novimi taktikami pehotnega napada (Stosstrupp). To ni bila bliskovita vojna. Seeckt je to imenoval mobilna vojna (nem. Bewegungskrieg), taktični sistem, ki je kombiniral visoko manevriranje s tesnim sodelovanjem vseh rodov vojske (Citino 1999, 43).

Leta 1922 je weimarska vlada s Sovjetsko zvezo sklenila neke vrste sovjetsko – nemški pakt, kateri je Nemcem dovoljeval, da na ozemlju Sovjetske Zveze razvijajo in urijo svoje moče z orožji, prepovedanimi s strani Versaillesa, kot so tanki in letala. Nemška vojska je uporabljala center za bojevanje z bojnimi strupi v Saratovu, letalski center za pilote in zračne opazovalce v Lipetsku in oklepno šolo v Kazanu. Tako se je od 1922 do poletja 1933 nemška vojska urila na majhnem koščku ruske zemlje in razvila nove tehnike. Leta 1928 je bil predlagan petletni načrt, da bi do leta 1933 povečali vojsko iz 10 na 16 divizij, kar pa se ni

zgodilo. Francoski obveščevalci so tedaj nepravilno dognali, da je Nemčija že prekršila pogodbo in da je celo početverila dovoljeno število vojakov. Podatek je odmeval tudi zaradi tega, ker je imela sama Francija težave, da vzdržuje svojo, tudi 100.000 člansko vojsko. Prav tako leta 1928 so Nemci začeli eksperimentirati z orožjem, ki bo postal praktično njihova blagovna znamka v bodočih bojih. To je bil tank (Kaufmann in Kaufmann 1993, 13).

Čeprav lahko z gotovostjo trdimo, da je bila vseeno zavezniška stran tista, ki je v celoti predstavila tank na bojno polje, pa pravi Mellenthin: »Znano je, da je nemška vojska črpala svoje koncepte o oklepem bojevanju od angleških vojnih piscev, Liddell Harta in generala Fullerja. Bil bi zadnji, ki bi podcenjeval njihove napore, vendar je resnica, da je bila od leta 1929 naprej nemška taktična teorija drugačna od taktike Velike Britanije in je bila tudi dejansko podobna doktrini, ki smo jo uspešno uporabili v 2. svetovni vojni.« (Mellenthin 1962: 16). Leta 1937 je francoska tankovska šola še vedno zagovarjala podrejanje tankov pehoti in potrebo po množični artilerijski podpori. Priročnik o tanku iz leta 1937 se odreče diskusiji o mehaniziranih divizijah in izrabi preboja z njihovo pomočjo. Večinoma govori o dogmatski podreditvi tanka pehoti (Williamson 1997, 121).

Tudi Deighton pravi: »Ne glede na ideje, ki so jih Nemci morda prevzeli od Britancev, je eno povsem gotovo: Bliskovita vojna je izšla iz pruske vojaške doktrine. To se jasno vidi v navodilih o vodenju bočnega napada (H. von Moltke 1869), v teorijah taktike obkoljevanja nasprotnika (Schlieffen), teorijah o mobilnosti (oskrba s kamioni) H. Von Seeckta in v taktiki infiltracije nemške pehote iz leta 1918.« Deighton (1981, 157).

Možje, kot recimo Lutz, Guderian, von Reichenau in von Thoma, so bili »oklepni entuziasti«; raziskave teh gorečih študentov o najnaprednejših teorijah o oklepem bojevanju so bile resno okrnjene zaradi prepovedi proizvodnje tankov v Nemčiji. Prisiljeni so bili, da organizirajo eksperimentalne manevre, vaje, da bi spoznali svoje moče s tankom, uporabljali pa so le nezadovoljive kartonaste makete kupol, pritrjene na navadna vozila. Te slabosti pa jih niso ustavile in ti častniki so razvili novo filozofijo vojskovanja, brez suma njihovih bivših in bodočih sovražnikov (razen nekaj izjem), pa tudi brez podpore pri lastnih vrstnikih (Windrow 1973, 4).

Guderian v knjigi Poveljniki oklepnih enot (Panzer Leader) pravi: »Leta 1929 sem prišel do spoznanja, da če tanki delujejo posebej ali v povezavi s pehoto, ne morejo nikoli doseči odločitve. Moja zgodovinska preučevanja, vaje, ki so bile izvedene v Angliji in naše izkušnje z maketami tankov so mi dali vedeti, da tanki ne bodo bili nikoli v stanju, da pridejo do svojega polnega učinka, dokler se vsa druga orožja, ki podpirajo tanke, ne gibljejo hitro kot tanki in imajo isto zmožnost premikanja izven poti. V taki formaciji, sestavljeni iz vseh

rodov, morajo tanki igrati glavno vlogo, druga orožja pa morajo biti na razpolago oklepnim zahtevam. Bilo bi narobe vključiti tanke v pehotne divizije: tisto kar potrebujemo so oklepne divizije z vsemi podpornimi enotami, ki so potrebne, da je omogočeno tankom bojevanje s polnim uspehom.« (Mellenthin 1962, 16)

Polkovnik Oswald Lutz (poveljnik motoriziranih transportnih sil), je po manevrih v letih 1931 -1932 tudi razdelal načela uporabe tankov. Le ta so veljala tudi v bliskoviti vojni:

1. Samostojno delovanje, ne pa vezanost na pehoto (ker pehota tankom odvzame hitrost in doseg) in uporaba tankov le na težiščih.
2. Množičnost – koncentracija sil (uporaba tankovskih enot najmanj v velikosti bataljona).
3. Presenečenje.

V svojih navodilih je poudarjal še pomen protitankovske obrambe, globokega ešaloniranja in sodelovanja med rodovi vojske (Citino 1999, 201).

Situacija se je za tankovske entuziaste spremenila na bolje, ko so na oblast leta 1933 prišli nacisti. Hitler je zavrnil kontrolo pogodbe iz Versaillesa nad nemško ponovno oborožitvijo in podprl izdelovanje orožja z občutnimi količinami denarja namenjenimi oboroževalni industriji. Toda traja lahko zelo veliko časa, da osvojiš industrijski know-how in ustanoviš dotične tovarne za proizvodnjo večjega števila oklepnih vozil. Kar so se Nemci naučili od skupnega sodelovanja z Rusi, so tudi s pridom uporabili. V sredini tridesetih let je bila nemška vojska t.i. Wehrmacht spoštljiva bojna sila, vendar ni imela niti prave vrste opreme, niti zadosti opreme, da bi uresničila to, kar si je zamislil Heinz Guderian (Barker 1978, 11).

1. julija 1934 je bilo ustanovljeno Poveljstvo oklepnih sil (nem. Kommando der Panzertruppen) pod vodstvom general polkovnika Lutza. Imelo je nalogo nadaljevati eksperimente z mehaniziranimi silami ter raziskati in testirati taktične strukture, ki bi te nove formacije najboljše izkoristile. Jeseni 1935 so bili veliki manevri pri Munsterlagerju, katerih najpomembnejša posledica je bila odločitev o ustanovitvi treh oklepnih divizij. Slednje so bile pod poveljstvom oklepnih sil formirane 16.10.1935. Tankovske in protitankovske sile, motorizirana pehota in izvidniške enote so bile ustanovljene kot nov rod OS pod pristojnostjo Motoriziranih bojnih sil (nem. Kraftfahrkampftruppen)(Guderian 1999, 162).

Oklepne divizije pa so bile v resnici večinoma brez tankov, saj je bilo lahkih tankov Pz I (Panzerkampfwagen I – oklepno bojno vozilo št. 1, v nadaljevanju Panzer I) dovolj kvečjemu za en bataljon. Poleg tega je bilo treba može, ki bi tanke upravljali, še izuriti. Na papirju je vsaka izmed teh treh divizij imela dva tankovska polka po dva bataljona in brigado

motorizirane pehote s poljskimi in protioklepni topovskimi baterijami. Z inženirji in vezisti, plus z motociklističnim bataljonom za izvidovanje, je nova oklepna divizija (v nadaljevanju PzD – Panzer Division) sestavljala fantastično sestavljeno bojno skupino. Kakorkoli že, v praksi pa je bila slika drugačna. Tanki so potrebovali ogromno časa, da so prišli iz tovarn in divizije so imele naslednji dve leti le peščico od 561 tankov Panzer I in II, ki bi jih potrebovale. Prav tako so smrtni sovražniki oklepnih enot še vedno trdili, da je tank nič drugega kot pomožno orožje za pehoto (Barker 1978, 11). V letih 1935–1937 je namreč v nemškem generalštabu potekal boj zaradi bodoče vloge oklepnih enot v boju. General Beck, takratni poveljnik generalštaba, je želel, da se sledi francoski doktrini in da se tanke omeji na neposredno podporo pehoti. To nevarno teorijo, ki se je izkazala za fatalno za Francijo leta 1940, so uspešno zatrli Guderian, Blomberg in Fritsch (Mellenthin 1955, 18).

Guderian je to vse povzel, ko je vprašal: »Hočemo uporabljati oklepne enote za tesno sodelovanje s pehoto ali za obkoljevanje sovražnika z bočnimi napadi na odprtem bojišču? Ali hočemo, če smo prisiljeni v obrambno vojno, iskati hitro odločitev na kopnem z uporabo ogromne, koordinirane udarne sile ali pa pozabiti na tankovsko zmožnost hitrih, dolgih premikov ter jih pripeti počasnemu premikanju pehote in topniškemu obstreljevanju?« (Barker 1978, 11).

3.3 Blitzkrieg!

Logično je, da je treba zadovoljiti težnjam vojaško – industrijskega kompleksa, kot tudi testirati svoje vojaške (ne)zmožnosti. Kljub negodovanju s strani generalštaba se je Hitler po svojem vzponu na oblast začel spuščati v avanture s potrpežljivostjo Britanije in Francije, kar je nenazadnje pripeljalo do neposrednega vojaškega spopada med njimi.

Hitlerjevo politično manevriranje in seveda britansko – francoske težnje proti vojni, je praktično podarilo nemški vojski pet zmag brez krvi še pred septembrom 1939. Hitlerju so njegove čete pridružile sosednje države v operacijah, znanih kot »Rožnate vojne« (angl. Flower Wars; nem. Blumenkriege) – navezujoč se na rože, ki so jih podarjale lokalne etnične skupine Nemcev korakajočim nemškim četam čez njihove države (Thomas 2002, 11).

3.3.1 Porenje

7. marca 1936 je manjši kontingent nemških vojakov vkorakal v demilitarizirano Porenje na meji s Francijo. Hitlerjev izgovor (če ga je potreboval) je bila ratifikacija pakta o medsebojni pomoči en mesec pred tem med Francijo in Rusijo, ki ga je Hitler tretiral kot uperjenega proti Nemčiji. Čeravno je bilo Porenje nemški teritorij, po versajski pogodbi tam

ni smelo biti ne vojakov ne fortifikacij – kot stalna garancija francoski varnosti. Britanija in Francija kot zagotovitelja pogodbe sta zgolj obsodili enostransko nemško dejanje. Še več, Britanija je istega leta posebej sklenila pomorski pakt s Hitlerjem, ki je dovoljeval Nemčiji gradnjo bojnega ladjevja, tudi podmornic, kar bi lahko bilo britansko dovoljenje kršenja pogodbe iz Versaillesa. Remilitarizacija Porenja je bil neposreden udarec tako francoski varnosti kot tudi zaradi tega, ker je izničevala vse obljube o pomoči Francije vzhodnoevropskim zaveznikom Češkoslovaški, Jugoslaviji in Romuniji, če bi bila katera od njih napadena s strani Nemčije. Ne glede na pogumne besede Francija ni bila pripravljena ukrepati vsaj brez pomoči Britanije. Med drugim so tudi vojaški vodje nasprotovali vojaški akciji, prav tako tudi javno mnenje seveda ni ravno pokazalo zanimanja za vojno. Ne glede na vse je bilo britansko sramežljivo obnašanje – pogajanja za vsako ceno – razočaranje za Francoze, ki so imeli v tem stadiju velikansko premoč nad Nemci: na »višku« krize je imela Nemčija okoli na ozemlju Porenja 20.000 vojakov. Ampak vseeno je »zadnja priložnost« zaustaviti Hitlerjev galop splavala po vodi samo z najavami, nestrinjanjem in obtožbami, ne glede na obsodbo Društva narodov, da je Hitler kršil pogodbo iz Versaillesa. Hitlerjevo igranje na defenzivno pozicijo Francije in Velike Britanije se je obrestovalo. Kmalu nato so Nemci vzdolž meje s Francijo začeli graditi t.i. Zahodni zid (nem. Westwall) (O' Brien 2009).

3.3.2 Avstrija

Že v oktobru 1936 so v nemškem generalštabu pripravili natančen vojaški načrt za okupacijo Avstrije. Čeprav je Hitler med podpisovanjem nemško – avstrijskega sporazuma leta 1936 slovesno obljubil, da se ne bo vmešaval v avstrijske notranje zadeve, je že februarja 1938 prisilil avstrijskega kanclerja Schuschnigga, da je za notranjega ministra postavil Seyss – Inquarta, vodjo avstrijskih nacistov. Ker se je bal neugodnega izida plebiscita, ki ga je za 13. marec tistega leta napovedal kancler Schuschnigg, je Hitler dva dni pred tem rokom z ultimatom izsilil njegov odstop in postavil za kanclerja Seyss – Inquarta. Novi kancler je sestavil pronacistično vlado in poklical nemške čete, naj vkorakajo v Avstrijo. Hitler in Seyss – Inquart sta nato 13. marca leta 1938 razglasila priključitev (nem. Anschluss) Avstrije tretjemu rajhu (Vilfan 1981, 19)

600 članska skupina prostovoljcev (Gruppe Imker), sestavljena iz oklepne skupine Droehne (nem. Panzergruppe Droehne), nekaj enot za veze, protitankovsko delovanje, popraviljanje in oskrbo, ki so v sestavi Luftwaffine Legije Kondor sodelovali v španski državljanski vojni, je bil sicer prvi preizkus oklepnih formacij, pri zasedbi Avstrije pa je v

sestavi 8. armade poleg dveh pehotnih korpusov sodelovala prvič tudi 2. PzD (Thomas 2002, 11-12). Tu se je tudi prvič malo spremenila organizacijska struktura oklepnih enot.

Ko se prešli nemško – avstrijsko mejo, so tanki lahko nadaljevali pot le zaradi tega, ker so se z gorivom oskrbovali iz bencinskih črpalk ob poti. Po tej avstrijski epizodi je Guderian reorganiziral svoje divizije tako, da so dobile lastno oskrbovalno službo in so imele od tedaj s seboj za pet dni boja streliva, goriva in zalog. S tem je postal prodor tankovskih enot v globino sovražnikovega ozemlja praktično izvedljiv, kar je posledično povzročilo popoln zlom sovražnika. Guderian je že v tem času razširjal svoje taktične ideje v strateške (Deighton 1981, 187; Guderian 2000, 51).

Ta tedaj neprijetna izkušnja je bila zelo koristna. Oklepna divizija je namreč dobila svojo logistično oskrbo. Največja razlika v strukturi oklepne divizije iz leta 1935 in leta 1940 je bila ta, da je imela slednja v svoji sestavi bataljon logistike, 2 inženirska bataljona (prej enega), več izvidniških enot (okrepljen izvidniški oklepni bataljon in izvidniška letala) in protiletalski bataljon (Guderian 2000, 517).

3.3.3 Češkoslovaška

Po Avstriji je prišla, kot je bilo že mogoče slutiti iz Hitlerjevega govora v Reichstagu februarja 1938 (izjavil je, da ne more biti ravnodušen do usode desetih milijonov Nemcev v Avstriji in Češkoslovaški), na vrsto Češkoslovaška. Naščuvani iz Berlina so Nemci na Češkoslovaškem, zlasti v Sudetih, začeli spomladi 1938 odkrito zahtevati samoodločbo, pozneje pa tudi priključitev Nemčiji. V odgovor na grozeče nemške provokacije in zahrbtno dejavnost sudetskih nacistov je Češkoslovaška maja 1938 ukazala mobilizacijo nekaj letnikov rezervistov. Toda v Berlinu so bila medtem že pripravljena natančna navodila za »Primer Zeleno« - napad na Češkoslovaško, do katerega naj bi prišlo najpozneje 1. oktobra 1938. Na velikem mitingu v Nürnbergu 12. septembra tistega leta je Hitler brezobzirno napadel Češkoslovaško. Britanska vlada na čelu z ministrskim predsednikom Chamberlainom pa je tudi v tem primeru ostala zvesta svoji politiki popuščanja. Chamberlain je navezal stike z Nemci in ponudil pomirljive predloge za rešitev sudetske krize. Ko je začutil popustljivost Britancev in Francozov, je Hitler postal še brezobzirnejši. Povečal je svoje zahteve, poostril vojaške priprave in naposled z izsiljevanjem prisilil Chamberlaina in francoskega premierja Daladiera, da sta prišla v München, kjer sta morala privoliti v to, kar je bilo že dejstvo. Sovjetska zveza, ki v München sicer ni bila povabljen, je dala vedeti, da bi bila pripravljena pomagati Češkoslovaški, če bi to storila tudi Francija. Toda nič takega se ni zgodilo; 30.

septembra je bil podpisan münchenski sporazum, s katerim so zahodne sile žrtvovale Češkoslovaško v upanju, da bodo tako ohranile mir v Evropi (Vilfan 1981, 20-21).

3.3.4 Poljska

Poleti leta 1939 je Hitler povečal nemški pritisk še na Poljsko. Goebbelsova propaganda je sprožila divje napade proti Poljakom, še posebej proti poljskim pritiskom na Svobodno mesto Danzig (Gdansk), anomalijo, ustvarjeno leta 1919, ki je bila poseljena z Nemci, toda odvisna od Poljske zaradi pretoka dobrin v mesto in iz njega. Poljska vlada je bila zelo motivirana izogniti se usodi Češkoslovaške in je absolutno zavrnila vse nemške zahteve. Poljaki so tedaj izjavili, da bo vsako neposredno vmešavanje v razpravo okrog Gdanska pomenilo vojno dejanje. Seznanjeni z pravo naravo Hitlerjeve zunanje politike so Britanci in Francozi še vedno upali na diplomatsko rešitev krize. Njihovi poskusi mediacije so samo še opogumili Hitlerja, da bodo zavezniški politiki zopet odstopili od totalne vojne. Zahodni diplomati so poskušali zraven dobiti še Sovjetsko Zvezo, toda Stalin ni bil impresioniran nad ponudbami Britanije in Francije in so se zato obrnili k Nemcem. Čeprav Stalin nacistični Nemčiji ni zaupal, so konkretne ponudbe – nadzor nad vzhodno polovico Poljske in romunsko provinco Besarabijo ter vpliv nad Estonijo in Latvijo – bile boljša izbira, kot tiste s strani Zahodnih sil. Datum invazije naj bi bil 26. avgusta. Dan pred napadom pa so k Hitlerju pricurljale novice, da Mussolini ne bi podprl nemške vojne proti Poljski in da je bilo anglo – francosko zavezništvo s Poljsko formalno zagotovljeno in podpisano v Londonu. Pretresen je Hitler preklical ukaz za invazijo. Toda Hitlerjeva popustitev živcev ni trajala dolgo in novi datum za napad je bil postavljen za 1. september. Ukaz je bil potrjen 31. avgusta: invazija na Poljsko se bo začela ob 4.45 naslednjega dne (Gilbert 2000, 20-21).

Poljaki so bili prvi narod, ki je v noči med četrtkom 31. avgusta in petkom 1. septembra 1939 začutil, kaj pomeni bliskovita vojna. Na Poljskem so že več mesecev pričakovali vojno, vendar na nemški napad niso čakali trepetajoči od strahu. V visokih vojaških krogih tudi niso dojeli smisla modernega načina vojskovanja. Računali so s klasično vojno, ki bi se začela z obmejnimi praskami in bi šele čez nekaj tednov ali mesecev prerasla v obsežnejše operacije. Bili so prepričani, da bodo imeli za mobilizacijo, ki še ni bila končana 31. avgusta, dovolj časa prve tedne vojne. Podobno optimistično razpoloženi so bili tudi mnogi na zahodu, med njimi francoski general Gamelin, ki je menil, da bi lahko Poljaki vzdržali »vsaj 6 mesecev«. Poljsko vojaško vodstvo je celo pripravilo načrt, s katerim je nameravalo presenetiti Nemce: ko bi se začeli obmejni spopadi, bi se nekaj konjeniških brigad z najboljšimi poljskimi jezdecami prebilo do Berlina, ki je bil od zahodne poljske meje oddaljen

samo 100 kilometrov. V pričakovanju, da bodo zlahka uresničile te svoje velike načrte, so mobilizirane poljske enote (21 od 37 divizij in 6 od 11 konjeniških brigad) v zadnjih dneh avgusta zasedle svoje položaje. Toda niso se razporedile po nasvetih francoskih in britanskih vojaških strokovnjakov, za naravno obrambno črto, ki so jo predstavljale reke Njemen, Narev, Visla in San, marveč vzdolž meje proti Slovaški, Nemčiji in Vzhodni Prusiji. To je bila slaba obrambna črta, saj je bila fronta dolga kar 1600 km. Poleg tega poljski obrambni sistem ni segal v globino, v zaledju pa so ostale le šibke rezerve. Sila agresorja, obsegajoča okrog 1.500.000 mož, je bila organizirana v dve armadni skupini, skupno okoli 55 divizij (od tega šest oklepnih in tri lahke ter štiri motorizirane). Napadli so na treh frontah. Armadna skupina Sever pod generalpolkovnikom von Bockom je s 3. in 4. armado napadla iz severovzhodne Nemčije in Vzhodne Prusije. Armadna skupina Jug, pod generalpolkovnikom von Rundstedtom z 8., 10. in 14. armado, pa je napredovala iz smeri jugovzhodne Nemčije in Slovaške, podprta s strani 1. in 2. slovaške divizije (Thomas 1997, 8; Vilfan 1981, 35).

Poljsko mobilizacijo so močno omejevali napadi nemškega vojnega letalstva, tako da so bile mobilizirane formacije v smislu velikosti in premika zelo omejene, njihov sistem oskrbovanja pa uničen. S samo nekaj sto modernih letal in nezadovoljivim protiletalskim topništvom so bile poljske enote nesposobne, da bi svojo številčnost poskušale izkoristiti. Poljaki so imeli samo nekoliko tankov in oklepnih vozil, veliko njene opreme pa je izhajalo še iz prve svetovne vojne (Mellenthin 1962, 25–26).

Udarne nemške oklepne enote, ki so krenile čez mejo blizu Breslava, so se približevale Varšavi že konec prvega tedna. Kakorkoli, veliko slabše pa je bilo to, da zahodni zavezniki niso bili pripravljene držati svojih obljub. Prva dva dni so se Poljaki povsem sami brezupno bojevali proti nezadržnim nemškim armadam. Šele tretjega dne so dobili (v prvi vrsti moralno) podporo z zahoda: Velika Britanija in Francija sta sicer izpolnili svoje zavezniške obveznosti in končno napovedali Nemčiji vojno. Po dogovoru bi morali zavezniki tri dni po nemškem napadu podpreti Poljsko tudi iz zraka, v petnajstih dneh pa naj bi tudi začeli ofenzivo, da bi oslabili nemški pritisk na poljski fronti. Poljski voditelji so navsezadnje tudi šli v vojno zato, da bi zadržali nemško vojsko za petnajst dni, potem pa naj bi Francozi uničujoče udarili proti zahodni Nemčiji. General Gamelin (tudi vrhovni poveljnik zavezniške vojske v Evropi) je v Varšavi govoril o uporabi »večine« svoje vojske. Ko se je dogodek zgodil, ni bilo od pomoči nič. Mnogo zgodovinarjev se tudi strinja, da Gamelin ni nikoli imel namena držati obljube (Vilfan 1981, 43). Gamelinu je bilo po vojni postavljeno vprašanje, zakaj Francija ni izvršila obljube, ki jo je dala s skrivnim sporazumom. Odgovoril je, da je

bila vojaškemu sporazumu odvzeta važnost in pravnomočnost zaradi politične neuskladitve med Francijo in Poljsko glede teh stvari (Deighton 1981, 120).

Britanci, katerih vojska je bila 1939 veliko manjša od poljske, prav tako niso imeli želje po aktivnem bojevanju. Tako so od dobrih namenov, če so že obstajali, odstopili. Anglo – francosko štabno srečanje je tako 12. septembra odločilo, da Poljska pomoči ne bo dobila. Poljaki so veliko pričakovali od zavezniške pomoči. Po dveh dneh bojov so tudi sprevideali, da je od tega odvisna njihova rešitev. Poljske enote so se prvih deset dni, ponekod pa tudi še dlje, vztrajno upirale, ne da bi se zavedale, da so se že znašle v smrtonosnem obroču. Še vedno so si delali utvare, da jim bo uspelo zaustaviti Nemce, dokler se ne bo začela vojna na zahodu. Vrhovnemu vojaškemu poveljstvu in članom vlade, ki so na zemljevidih spremljali potek operacij, pa je bilo že po treh dneh jasno, da bi se moral zgoditi pravi čudež, ki bi Poljski omogočil vzdržati dovolj dolgo, da bi pričakovane zavezniške operacije sploh še imele kakšen pomen za obrambo njihove domovine. Toda čudež se ni zgodil. Bitka v poljskem koridorju (izhod na morje med Nemčijo in Vzhodno Prusijo) je bila praktično odločena že prvi dan. Četrta nemška armada je iz Pomorjanskega presekala zveze z Baltikom. Težišče bojov se je v naslednjih dneh premaknilo proti Varšavi. Nemške armade so prodirale z vseh strani, da bi obkolile poljsko prestolnico. Po osmih dneh so prvi nemški tanki že dosegli varšavska predmestja. Poskus generala Reinhardta, da bi s svojimi oklepnimi kolonami v naskoku zavzel mesto, je kljub temu spodletel. Vse to se je odigravalo znotraj najbolj izpostavljenih koncev velikanskih klešč, katerih en krak je predstavljala 3. armada, ki je prodirala iz Vzhodne Prusije, drugega pa 4. armada, ki je napredovala iz Moravske in Slovaške. Daleč vzhodno od Visle bi se morali dve armadi združiti in skleniti jeklen obroč okrog poljske vojske. Prav zaradi enostavnosti je bil operacijski načrt izjemno uspešen, čeprav je bil povezan z določenim tveganjem. Oskrbovalne poti so bile dolge in ranljive, razmaka med udarnima klinoma pa zelo velika (Vilfan 1981, 43; Davies 2007, 77).

3.4 »Smešna vojna«

Francozi se navkljub mobilizaciji niso premaknili v obsežnejši napad. Francoski sistem mobilizacije je bil več kot zastarel, slab in neučinkovit; poleg tega so francoski politiki in vojaški poveljniki verjeli samo velikim vojskam ter se niso bili pripravljene spustiti v karkoli, ne da bi bili pripravljene. Večji del francoskega topništva je bil takrat še v skladiščih, francoskim generalom pa ni padlo na pamet, da bi se v boje podali brez njihovega spoštovanega topništva. In tako so se Francozi zadovoljili s tem, da na Nemčijo mečejo letake in pošiljajo patrolje v območje med francoskimi in nemškimi utrdami, na katerega ni takrat

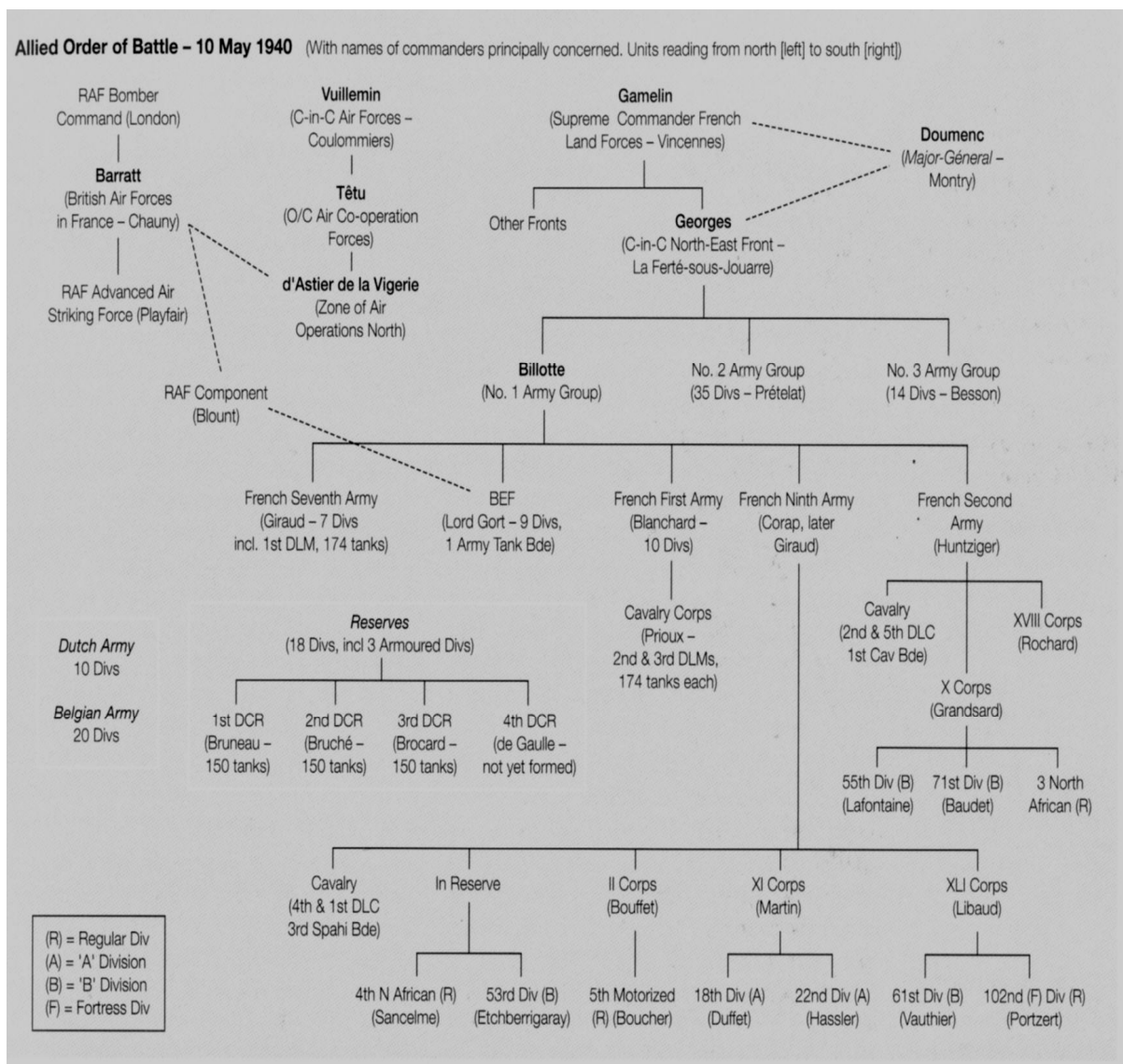
nihče dal nič. Nemčije niso napadli niti Britanci. Njihovo vojaško letalstvo se je zadovoljilo z bombardiranjem nemških vojaških ladij. Ko je nek državni poslanec v Spodnjem domu poskušal postaviti vprašanje o neaktivnosti RAF (Royal Air Force - Kraljeve zračne sile), ga je britanski zračni minister Kingsley Wood pozval, da naj tega ne stori, ker bi bilo »nevarno«. Ni mu bilo objasnjeno, o kakšni nevarnosti je govora in ali se ta nevarnost nanaša na sposobnost Chamberlainove vlade, da se obdrži na oblasti. Tako so Francozi in Britanci napovedali vojno Nemčiji, bojevali se pa niso. To obdobje paralize so Francozi imenovali »drôle de guerre«, Britanci »twilight war«, Američani »phoney war«, Nemci pa »Sietzkrieg« (Deighton 1981, 120). Ko se je začela, so Nemci pripeljali na zahodno mejo može, oskrbo in opremo do dosega topov Maginotove linije, Francozi pa so redkokdaj streljali nanje. Nobena stran ni poskušala začeti zračnih napadov na drugi strani zaradi strahu pred povračilnimi ukrepi. Nočni klubi v Parizu so poslovali zelo uspešno, toda na fronti je večinoma prevladovala monotonost. Morala je bila nizka in tako so možje morali pogostokrat odhajati domov. Pijančevanje je postalo resen problem, saj so vojaki pili na dolžnosti, da bi pozabili na dolgčas v vojaški službi. Medtem ko je Francija počivala za svojimi mejami in Maginotovo linijo, pa je operacija na Norveškem (nem. Wesserübung) končala »smešno vojno« aprila leta 1940. Hitler, jezen zaradi britanskega zavzetja nemške zaporniške ladje Altmark v norveških teritorialnih vodah in povečanega zavezniškega zanimanja za Norveško (tranzitna država za švedsko železovo rudo), se je odločil da razreši situacijo. 9. aprila je bila zavzeta Danska skoraj brez izstreljenega strela, Nemci pa so po morju in po zraku pristali v Oslu, Kristiansandu, Trondheimu in Narviku. Skoraj istočasno so britanske in francoske sile pristale ne obali osrednje Norveške, da bi se spopadle z Nemci. V pomorskih bitkah je Hitler izgubil deset od svojih dvajsetih rušilcev in tri od osmih križark. Toda prvič v vojni so letala z delovanjem zrak – zemlja (ang. ground – based aircraft) pokazala svojo superiornost proti (britanskim) krovnim površinskim ladjam in Zavezniki so se bili primorani umakniti 3. maja (Morgan 2006, 3-5).

4 PRIPRAVE NA SPOPAD NA ZAHODU

4.1 Linije poveljevanja v spopadu

Za lažje razumevanje in manjšo zmedo pri imenih je potrebno orisati linijo poveljevanja pri vpletenih straneh. Pri obeh straneh se mi zdi najpomembneje, da se predstavi linija poveljevanja najprej celotnih oboroženih sil, nato pa še 1. armadne skupino pri Zaveznikih in armadne skupino A pri Nemcih.

Slika 4.1: Zavezniške oborožene sile

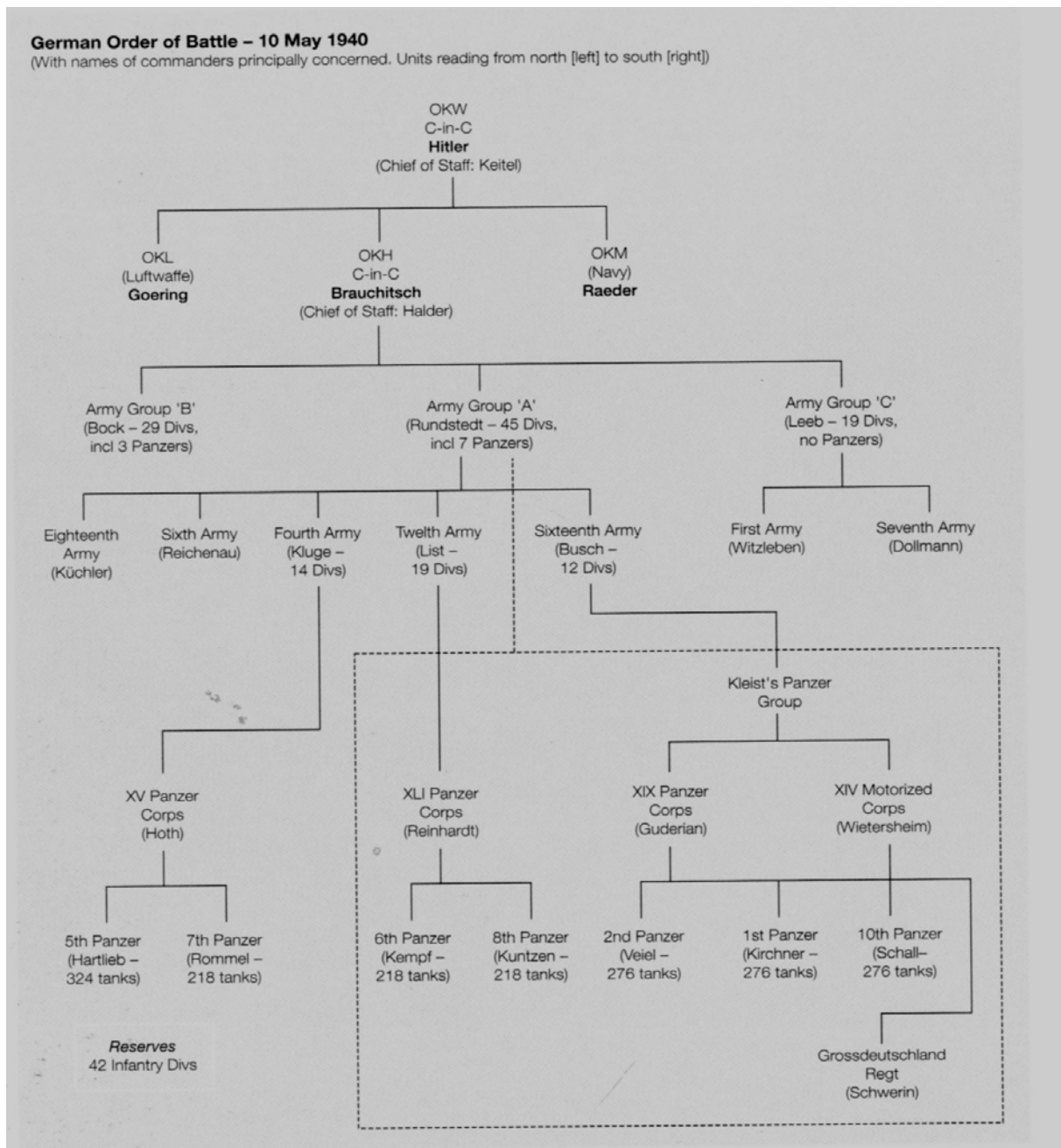

Vir: Evans (2000, 15).

Že na prvi pogled vidimo, da je bila zavezniška linija poveljevanja zelo razčlenjena in ne tako direktna. Zelo veliko težavo je predstavljalo dejstvo, da bile na zavezniški strani takrat vsaj štiri države z lastnimi linijami poveljevanja, tako da je razumljivo, da so se te linije prepletale. Velika težava je bila tudi pri poveljevanju letalskim enotam, kjer so zelo težko sodelovale britanske in francoske enote v združenih letalskih napadih. Vidi se, da je sama linija poveljevanja prekinjena tudi v najvišjih ešalonih oblasti, saj sta bila Gamelin in Georges precej oddaljena eden od drugega in sta zelo redko komunicirala.

Slika 4.2: Nemške oborožene sile

Vir: Evans (2000, 22).

Po drugi strani pa je za nemško linijo poveljevanja značilno, da je zelo direktna. Posebnosti nastajajo le pri osnovanju oklepne skupine Kleist, saj je bil Reinhardtov korpus načeloma pod poveljstvom 12. armade, celotna Kleistova skupina pa pod 16. armado. Vendar se zaradi celotne narave operacije težave zaradi prepletanja ukazov ne pojavljajo, saj je imela Kleistova skupina popolnoma samostojno nalogo in je bila tako dejansko samostojna enota.

Po kratkem opisu je vidno zakaj je pri zavezniškem sistemu poveljevanja prišlo do težav. Prišlo je do zelo velikega števila prepletanja ukazov, prav tako zavezniki niso sodelovali kot ena vojska, ampak je prihajalo do velikih razkorakov v poveljih za eno ali drugo vojsko.

4.2 Vojni načrti

4.2.1 Nemški načrti

Še v tem času, ko se je nemška 8. armada ukvarjala z poljskim protinapadom na Bzuri, je Hitler že razmišljal o tem, kako se bo na zahodu spopadel s Francozi in Britanci. Tako je zaupal svojemu glavnemu adjutantu, polkovniku Schmundtu, da se bodo Nemške oborožene sile prestavile za ofenzivo, čim se bodo operacije na Poljskem zaključile. 27. Septembra je poklical v kanclerski urad v Berlin poveljujoče častnike iz vseh treh zvrsti nemškega Wehrmachta. Med drugim sta bila prisotna tudi general Wernher von Brauchitsch (glej Sliko 4.2), vrhovni poveljnik kopenske vojske in njegov šef generalštaba, general Franz Halder. Ne da bi počakal na mnenja generalov, jim je Hitler ukazal, da pripravijo načrt za invazijo. To je bila nepričakovana poteza za Brauchitscha in Halderja, previdnima generaloma stare šole, ki sta verjela, da bo ofenziva na zahodu morala počakati do leta 1942, da bi bila uspešna. Njuna zadržanost je odmevala tudi v krogih ostalih generalov v nemški vojski, toda Hitler je bil odločen, da bo invazija izpeljana in določil datum 25. november (manj kot čez dva meseca) za »Dan D«. Generali so sicer odlašali, vendar je vseeno štab OKH 19. oktobra pripravil načrt za invazijo s šifro Primer Rumeno (ang. Case Yellow, nem. Fall Gelb) (Gilbert 2000, 47).

4.2.1.1 Operacijski načrt OKH

Vrhovno poveljstvo kopenske vojske je imela namero (po Hitlerjevih navodilih iz 9. oktobra), da se z močnim desnim krilom, ki bi nastopalo skozi Nizozemsko in Belgijo, spopade z francosko-britanskimi silami in istočasno z belgijskimi in nizozemskimi. To krilo je bilo formirano iz armadne operativne skupine N in armadne skupine B (generalpolkovnik von Bock) in je imelo za nalogo, da nastopa preko področja spodnjega toka reke Ren in severnega dela področja Eifel. Armadna skupina je bila sestavljena iz treh armad. Skupna moč severnega krila je bila sestavljena iz 30 pehotnih divizij in večjega dela hitrih enot (9 oklepnih divizij in 4 motorizirane). Od 102 divizij, ki so bile na voljo na zahodni fronti, je tako severno krilo imelo skoraj polovico skupnih sil. Medtem ko je operativni skupini N pripadla naloga eliminiranja Nizozemske, so 3 armade imele nalogo, da napadejo severno in južno od mesta Liege, skozi severno Belgijo. Pri tem je močnim oklepnim enotam namenjena odločujoča vloga v težnji, da se nasprotnika zlomi z hitrimi udarci. 29. oktobra je bilo to prvo navodilo (izdano 19. oktobra) spremenjeno, saj je bilo treba Nizozemsko pustiti pri miru (možno je, da bilo to narejeno na predlog Vrhovnega poveljstva kopenske vojske). Armadna skupina B je

imela sedaj nalogo, da z dvema armadama (4. in 6.) v prvi in z dvema armadama (18. in 2.) v drugi liniji deluje okrog mesta Liege. Kasneje je bila tudi Nizozemska ponovno vključena v operacijo, pri čemer je za njeno eliminacijo zadolžena 18. armada. Napadalno operacijo armadne skupine B je morala na južnem boku zavarovati armadna skupina A. Ta je bila sestavljena iz dveh armad (12. in 16.) s skupno 22 pehotnimi divizijami (v njeni sestavi ni bilo hitrih enot) in je imela nalogo, da nastopa skozi južno Belgijo in Luksemburg. Njen začetni položaj naj bi bil v južnem delu področja Eifel in Huensruck. 12. armada je tako imela povelje, da orientirana z globokim razporedom v levo sledi napadu armadni skupini B in nadaljnim napredovanjem armadne skupine B ščiti njen bok pred napadi nasprotnikovih sil. 16. armada je imela nalogo, da se po prehodu preko Luksemburga preorientira na jug, da bi operaciji mogla zaščititi globoki bok s tem, da se preuredi v obrambni borbeni položaj, ki bi se moral raztezati povsem severno od zahodnega dela Maginotove linije, med rekama Saar in Maas, vzhodno od Sedana. Armadni skupini C z dvema armadama (18 pehotnih divizij) je preostalo, da zavaruje utrjeno nemško črto na zahodni fronti od luksemburške do švicarske meje. Kopenska vojska je razpolagala tudi z rezervo, močno sedemnajst pehotnih in dve hitri diviziji. Pod prvo točko navodil iz 19. oktobra (na osnovi Hitlerjevih navodil Vrhovnemu poveljstvu nemške vojske) je bil tako cilj te operacije čim bolj zaposliti dele francoske vojske in vojska njihovih zaveznikov in istočasno pridobiti čimveč nizozemskega, belgijskega in severnofrancoskega ozemlja kot bazo za uspešno zračno in pomorsko vojskovanje proti Angliji in kot zavarovanje rurskega območja. Pod drugo točko teh navodil je Vrhovno poveljstvo kopenske vojske odredilo, da bo prva naloga napada obeh omenjenih armadnih skupin z eliminacijo nizozemskih enot čim bolj zaposliti dele belgijske vojske na področjih mejnih utrd in s hitro priključitvijo velikih (hitrih) enot ustvariti pogoje za podaljšanje napada z močnim severnim krilom in za hitro zavzemanje belgijske morske obale. Nekoliko razširjen cilj same armadne skupine B pa je bil, da čim bolj ogroža del francoske vojske v severni Franciji in Belgiji za nadaljevanje vojskovanja na kopnem in v zraku proti Angliji in Franciji. Pod točko »naloge enot« v armadni skupini B pa je Vrhovno poveljstvo postavilo cilj, da uniči zavezniške enote na področju severno od reke Somme in izvrši preboj proti obali Rokavskega preliva. Armadna skupina A, ki je imela kot prej defenzivno vlogo, je imela malo razširjeno nalogo, saj je bilo potrebno, da njena desna armada (12.) čimprej izvrši pritisk naprej, prekorači Maas pri mestu Fumay in južno od njega ter napada skozi utrjeno francosko mejno območje proti mestu Laon. Operativne namere, ki veljajo v obeh navodilih, pa bi lahko skrajšali na sledeči način: z močnimi silami, urejenimi v desno, je treba uničiti dele francosko-britanske vojske, ki so bile pričakovane v Belgiji, medtem pa bi (slabotnejše) levo

krilo moralo zavarovati ta udar. Z obzirom na prostor je bil operativni cilj prebijanje proti obali Rokavskega preliva, to obalo zavzeti in obdržati. Kaj narediti potem, ko se izvede ta napad, pa ni bilo navedeno (Manstein 1968, 94-96).

Vsekakor je prestavljanje težišča bolj na jug pomenilo trend v evoluciji operacijskega načrta. Po drugi strani pa ideja o dveh točkah težišča ni prinesla večjega zadovoljstva. 11. novembra je Hitler povzročil še večjo zmedo s tem, da je ukazal vzpostavitev še enega težišča malo južneje, katerega udarne sile naj bi sestavljal armadni korpus iz oklepnih in motoriziranih enot, ki bi udaril proti Sedanu mimo Arlona (Frieser 2005, 62). To naj bi bil Guderianov XIX. korpus, sestavljen iz dveh oklepnih divizij in ene motorizirane. Takrat se tudi Guderian izreče o tem, da so sile, določene za ta preboj, preveč neznatne (Horne 2007, 199). Ta Hitlerjeva odredba je tako pomenila tri točke težišča obenem, skratka, t.i. Schwerpunkt je bil povsod in nikjer. Za neprestano prestavljanje napada tako ne more biti krivo le slabo vreme, ampak tudi Hitlerjeva negotovost (Frieser 2005, 62).

4.2.1.2 Mansteinov načrt

21. oktobra je prejel prvi načrt OKH v roke takratni poveljnik generalštaba armadne skupine A, Erich von Manstein. Takoj je razvil alternativni načrt, ki je vseboval temeljno idejo o tem, kar je kasneje veljalo za načrt »zamaha s srpom« (ang. Sickie Cut, nem. Sichelschnitt).

Operativne namere Vrhovnega poveljstva so se zanašale predvsem na slavni von Schlieffnov načrt iz 1914 (glej Sliko 4.3). Vendar široko mnenje, da je novi načrt ponavljanje starega, drži samo v dveh točkah. V prvi točki, ker je bilo težišče ofenzive nemške vojske tako leta 1914 kot 1939 na severnem krilu; v drugi točki pa zato, ker je v obeh primerih Belgija morala biti izločena iz igre. Po vsem ostalem sta si načrta iz 1914 in 1939 popolnoma različna. Poleg vsega je bila situacija povsem drugačna. 1914 se je še moglo računati na operativno presenečenje, kakor je računal von Schlieffen. Mogoče niti ne presenečenje kar se prodora skozi Belgijo tiče, ampak predvsem z obzirom na kopičenje nemških sil na skrajnem severnem krilu. Prav tako so se Nemci 1914 nadejali, kakor tudi von Schlieffen, da bodo Francozi Nemcem naredili uslugo s svojo prenašeno ofenzivo proti Loreni. Leta 1939 se te »usluge« Nemci niso mogli nadejati. Vsakemu udaru skozi Belgijo bi se tako nasprotnik zoperstavil z ogromnimi silami, s katerimi bi se morali Nemci, v nasprotju s 1914, vojskovati frontalno. Namesto prenašene francoske iniciative na centralnem delu fronte bi morali pričakovati močan protiudar iz njihove globine proti južnemu boku glavnih nemških enot, ki bi nastopale preko Belgije. Jasno je, da se von Schlieffnov načrt preprosto ni mogel, a tudi ni

smel ponoviti. Prav tako je bilo jasno, da niti Hitler niti Vrhovno poveljstvo kopenske vojske niso vzeli kot vzor von Schlieffnov načrt v veličini njegove koncepcije. Von Schlieffen je svoj načrt zamislil tako, da vodi do popolne in končne rešitve v borbi proti celotni francoski vojski. Nameraval je, da bi z t.i. zamahom roke sprva zaobjel nasprotnika s severa, počistil vso severno Francijo in nato, prodirajoč proti Parizu z zahodne strani, potisnil celotno nasprotnikovo vojsko proti fronti Metz-Vogezi-švicarska meja in jo tako prisilil h kapitulaciji. Von Schlieffen je dopustil tveganje začetnih protiudarov nasprotnika v Alzacijo, a istočasno računal s tem, da bo ofenziva nasprotnika v Loreno prispevala k popolnemu in celovitemu uspehu celotne nemške operacije. V operacijskem načrtu iz leta 1939 pa ravno nasprotno, ni zaključena misel o tem, kako težiti h končni rešitvi. Povsem jasno je, da je operativni cilj bil samo delna zmaga proti zavezniškim silam v severni Belgiji. Prav tako je konkretno določeno tudi zavzemanje prostora, ki bi zavarovalo obale Rokavskega preliva in tako bazo za nadaljnje vojskovanje. Tako je bilo popolnoma jasno, da se ena operacija za popolno uničenje Francije ne bi mogla izvesti v eni potezi, kakor je planiral von Schlieffen. Z operacijo bi se moralo sprva poskrbeti za popolno uničenje nasprotnikovega severnega krila, da bi se ustvarila odločujoča premoč za drugo potezo, katere cilj bi bil uničenje preostalih zahodnih sil v Franciji. Za ta drugi cilj je bilo treba ustvariti zadovoljivo operativno začetno situacijo. Nemška udarna skupina, torej armadna skupina B, s skupno 43 divizijami, bi se spopadla v primeru vpada v Belgijo z 20 belgijskimi divizijami, če bi šla v vojno tudi Nizozemska, pa še z 10 nizozemskimi. Sicer so bile te nasprotnikove enote po borbeni vrednosti mnogo slabše od nemških, vendar so njihove močne utrdbe (z obeh strani Liega in na Albertovem kanalu) ali naravne prepreke (v Belgiji do trdnjave Antwerpen podaljšani Albertov kanal, na jugu utrjena linija na Maasu z Namurjem kot oporo, na Nizozemskem mnogotere vodne prepreke) služile kot dobra opora za odpor. Čez nekaj dni pa bi se tem nasprotnikovim silam pridružile še francosko-britanske armade (v sestavi katerih bi bile vse oklepne in motorizirane enote), ki so bile že pripravljene na francosko-belgijski meji za slučaj nemškega vpada v Belgijo. Nemško napadalno krilo se ne bi moglo tako kot leta 1914 nadejati nekega velikega obkoljevanja z operativnim presenečenjem nasprotnika. S prihodom britansko-francoskih sil bi bilo to krilo v situaciji, da se frontalno spopade z nasprotnikovimi enotami iste moči. Uspeh tega prvega udara bi mogel imeti samo taktičen vpliv. Ni pa zagotovo, da bi ta uspeh imel tudi operativni značaj v okviru same ofenzive. S kolikor toliko večjim vojskovanjem bi nasprotnikovi strani uspelo, da se izogne uničujočemu porazu. Pa tudi če se jim ne bi uspelo obdržati na utrjeni liniji Antwerpen-Liege-Maas (Semois), bi se moralo računati na to, da ima nasprotnik tudi izza spodnjega dela reke Somme sile, ki so sposobne za borbo. Na tej liniji bi nasprotnik da

oblikoval novo fronto in angažiral močne rezerve, s katerimi razpolaga. Nemška ofenziva bi medtem prešla svojo kumulativno točko. Armadna skupina A pa ne bi mogla ne na osnovi danih nalog, ne na osnovi razpoložljivih enot preprečiti nasprotniku, da oblikuje obrambno fronto, ki bi se raztezala od konca Maginotove linije vzhodno od Sedana pa do spodnjega toka reke Some. Tako bi nemška kopenska vojska prišla v situacijo, ki bi bila podobna tisti iz 1914 jeseni. Edina prednost bi bila osvojitve baze na obali Rokavskega preliva. Tako se ne bi doseglo niti uničenje nasprotnikovih enot, katere so pričakovane v Belgiji in tako ne bi dosegli premoči za končno rešitev, prav tako pa to tudi ne bi bila zadovoljiva operativna začetna situacija za to končno rešitev. Rezultat operacije načrta Vrhovnega poveljstva kopenske vojske bi bila samo delna zmaga, a nič več. Nazadnje je Vrhovno poveljstvo pozabilo še eno stvar. To so bile operacijske zmožnosti, ki so se ponujale nasprotnikom s predpostavko, da se v njihovem vrhu nahaja pogumno in odločno vodstvo. Ena izmed takih pogumnih odločitev je bila možnost, da se nasprotnik zoperstavi pričakovanemu nemškemu udaru iz Belgije in da začne veliko protiofenzivo proti južnemu boku nemškega severnega krila. Prav tako kot je vojaško vodstvo lahko napotilo sile v pomoč Belgijcem in Nizozemcem, bi bilo možno, da oslabi posadko na Maginotovi liniji in pridobi 50 – 60 divizij za en tak protiudar. Kakor bi dlje armadna skupina B prodirala proti zahodu v smeri Rokavskega preliva, torej proti Somi, toliko bolj učinkovit bi bil nasprotnikov udar v globoki bok nemškega severnega krila. Ali bi bila armadna skupina A dovolj močna, da bi se zoperstavila temu udaru, ni mogoče odgovoriti. V vsakem primeru bi tak razvoj operacij težko omogočil oblikovanje zadovoljive začetne situacije za končno rešitev na zahodnem vojskovališču. Tako se načrt vrhovnega poveljstva armadne skupine A (Mansteinov) od tistega, katerega so predložili na Vrhovnem poveljstvu, razlikuje v naslednjih točkah:

- Cilj ofenzive na zahodu mora biti končna rešitev na kopnem. Težnja k samo delnim ciljem, ki je izražena v navodilih Vrhovnega poveljstva kopenske vojske, ne zadovoljuje ne političnih (kršitev nevtralnosti treh držav), ne vojaških zahtev.
- Težišče ofenzivnih operacij mora biti na armadni skupini A in ne na armadni skupini B. Planirani napad armadne skupine B bo opravljen proti nasprotniku, ki ga pričakuje in se je nanj pripravil, ter bo več ali manj frontalnega značaja. Prava priložnost je pri premiku armadne skupine A skozi Ardene, kar bi bil za nasprotnika popolno presenečenje (ne pričakuje uporabe oklepnih sil na tem terenu). Udar bi bil usmerjen proti spodnjemu toku Some in njegov glavni cilj bi bil odrezati nasprotnikove sile, ki so od Some usmerjene proti Belgiji.

- Dejavnost armadne skupine A je ne samo največja priložnost, ampak tudi največja nevarnost za nemško ofenzivo. Če bo nasprotnik dobro deloval, se bo poskušal rešiti iz Belgije na drugo stran reke Some. Istočasno bo angažiral vse razpoložljive enote za veliko protiofenzivo na južni bok nemških sil, da bi obkolil glavnino le-teh v Belgiji in deloval proti spodnjemu toku reke Ren. Čeprav je zelo malo verjetno, da bi se zavezniki odločili za to pogumno potezo, je bilo vseeno treba z njo računati. Če nemška ofenziva skozi severno Belgijo vseeno zastane na spodnjem toku Some, bo nasprotnik vsekakor poskušal s svojimi rezervami zopet vzpostaviti neprekinjeno fronto. Ta fronta bi tako segala od severozahodnega dela Maginotove linije vzhodno od Sedana in se preko rek Aisne in Somme zaključila pri Rokavskem prelivu. Da bi se to preprečilo, je treba borbeni razpored nasprotnikovih sil na južnem boku z obeh strani reke Maas ali Maasa in Oise razbiti še preden se formira. Neprekinjenost nasprotnikove fronte na tem področju je treba čim prej zrušiti, da se kasneje lahko obide Maginotova linija.

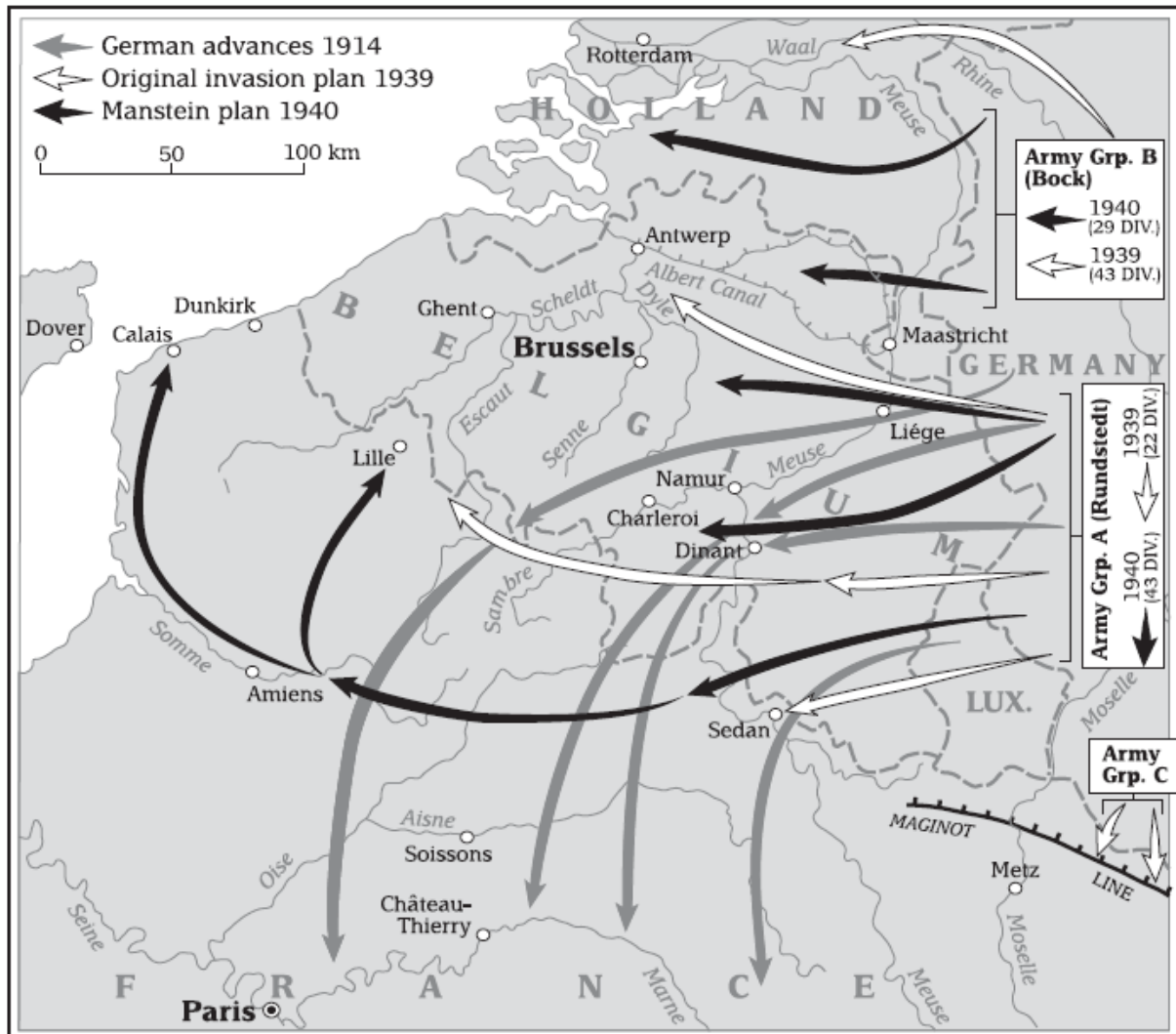
Armadna skupina A, na kateri bi moralo biti težišče te operacije, mora imeti v svoji sestavi tri armade namesto dveh:

- Ena armada bi se morala udeleževati skozi južno Belgijo, preko Maasa in zatem dalje k spodnjemu toku reke Some, da bi prišla za hrbet nasprotnikovim silam, ki se nahajajo pred enotami armadne skupine B
- Druga armada bi bila uporabljena proti jugozahodu z nalogo, da se z napadalnimi sredstvi razbije nasprotnikove sile, ki bi se zaradi protinapada na južni bok premaknile proti zahodu od Maasa
- Tretja armada bi imela nalogo, da preide v obrambo severno od Maginotove linije (vzhodno od Sedana) in da štiti globoki bok operacije
- V smislu prenosa težišča na armadno skupino A je potrebna še ena armada (za kasnejšo uporabo v ofenzivi) in seveda močne oklepne enote

(Manstein 1968, 93-102)

Slika 4.3: Nemško napredovanje 1914, načrt OKH iz 1939 in Mansteinov načrt 1940

Vir: Jackson (2004, 31).

4.2.1.3 Boj za operacijski načrt

Ne glede na to, da je bil Mansteinov načrt eden izmed najbolj drznih in obetajočih vojnih načrtov tistega časa, pa je imel v samem generalštabu kopenske vojske kar nekaj nasprotnikov. Če sklepamo po njegovih prejšnjih izjavah in razmišljanjih bi lahko rekli, da je bil edini, ki bi bil eventualno takoj za uveljavitev Mansteinovega načrta, samo Adolf Hitler. Vendar pa je bila pot tega načrta od samega snovalca do vrhovnega poveljnika nemške vojske, precej trnova.

Poveljnik armadne skupine A, general Gerd von Rundstedt se je popolnoma strinjal z Mansteinovimi razmišljanji. Tako je prvi memorandum prispel na OKH 31. oktobra. Nekaj dni kasneje je imel Manstein možnost o tem načrtu govoriti z Brauchitschem, ki je

kakršnokoli spreminjanje označil za nedopustno, vendar je na koncu malo popustil in obljubil armadni skupini A na jugu 2. oklepno divizijo in dva motorizirana polka. Tu se je začela tudi progresivna eskalacija armadne skupine A v škodo armadne skupine B. Vendar pa tega dne ni prišlo do napredka in Brauchitsch je ta načrt označil kot naprežanje podrejene formacije svojim postranskim interesom. 13. in kasneje še 16. novembra se je ofenziva zaradi slabega vremena prestavila na 26. november. 21. novembra je imel Manstein še eno priložnost v Koblenzu (sedež armadne skupine A) govoriti z Brauchitschem (spremljal ga je Halder). Takrat se je pokazalo, da Vrhovno poveljstvo še vedno upa, da bo Hitler opustil idejo o napadu na zahod in Mansteinove ideje bi le podžgale Hitlerjeve namere. Videla pa se je tudi profesionalna nevoščljivost Brauchitscha in Halderja, da podrejeni generali lahko svobodno dostopajo do Hitlerja. Medtem ko odnosi med Brauchitschem in Rundstedtom niso ravno blesteli, je previdni Halder kar malo zaničeval pogumnega genija v Mansteinu. 23. novembra pa so se stvari malo spremenile. Hitler je na kanclerskem uradu sklical sestanek okrog 180 poveljnikov iz vsega Wehrmachta, kjer je žalil generale, da ne opravljajo svojega dela korektno in da slabo vodijo »njegovo« vojsko. Od takrat naprej je OKH malo manj zaviral oblikovanje primera Rumeno, vseeno pa je oklevanje OKH imelo vpliv na Hitlerja, saj je bil le-ta manj odločen o zimski ofenzivi. V drugi polovici novembra je Manstein povabil k sebi v Koblenz Guderiana, kjer je izprašal oklepne strokovnjaka o tehnični zmogljivosti udara velikih oklepnih sil skozi Ardene proti Sedanu. Guderian je to potrdil, vendar le pod pogojem, da so te oklepne divizije čim močnejše. 18. novembra tako Manstein prvič razmišlja o uporabi treh oklepnih divizij v armadni skupini A (armadna skupina B naj bi jih imela sedem). Mansteinov memorandum 30. novembra tako navsezadnje naleti na nekaj pisanih besed. OKH se je takrat izrekel, da se ne more odločiti, kje bo težišče do prvega kontakta z nasprotnikom. Manstein je poslal decembra še dva memorandum, kjer si je v tistem 6. decembra prvič zamislil o težišču na armadni skupini A, ki bi bila usmerjena proti Somi. Takrat pa je bilo Halderju Mansteina dovolj in je začel razmišljati o njegovi premestitvi na vzhod za poveljnika pehotnega korpusa v Stettinu. Decembra je bila ofenziva zaradi vremena prestavljena še štirikrat, načrt pa ni bil deležen nobenih sprememb. Hitler je 28. decembra prvič rekel Jodlu, da je pripravljen ofenzivo prestaviti za nedoločen čas, najverjetneje do spomladi. Vseeno pa je po napovedanem obdobju lepšega vremena 10. januarja Hitler določil dan za ofenzivo 17. januarja. Sile, močne okrog 60 divizij, so se začele valiti proti meji z Nizozemsko in Belgijo, teža tako oklepnih kot pehotnih divizij pa je bila na strani armadne skupine B (Horne 2007, 198-202).

Tedaj pa se je zgodil t.i. mechelenski incident. 10. januarja se je major Hönnmanns, rezervni častnik pri Luftwaffe, ki je letel na relaciji Köln – Berlin v letalu za veze, zaradi slabega vremena in megle izgubil ter zaradi neznanih vzrokov zasilno pristal pri Mechelenu v Belgiji. Njegov sopotnik, major Reinberger, aktivni štabni častnik 7. zračnodesantne (nem. flieger) divizije pa je imel pri sebi visoko zaupne dokumente - Splošni ukaz za operacije: Zračna flota II. Moral bi sicer iti z vlakom, vendar pa je zaradi krajšega potovanja pristal na pot z letalom. Ob pristanku je obupno poskušal dokumente uničiti. Še preden pa mu je to uspelo, pa sta bila oba letalca aretirana, ostanek dokumentov pa zasežen. V bazi stražarjev je Reinberger ponovno poskušal dokumente uničiti, vendar mu to ni uspelo. Dokumenti so zaveznikom odkrili operativne načrte o zračnih in kopenskih napadih proti Nizozemski, Belgiji in Franciji. Ko je Hitler to izvedel, je pobesnel od jeze in govoril o izdaji. Kot epilog je bil poveljnik Zračne flote II, general Felmy, odpuščen, nadomestil pa ga je Kesselring (Fowler 2002, 10).

Pravzaprav so napol zažgani dokumenti odkrivali le nekaj več kot osnutke, vendar Nemci niso mogli biti povsem prepričani. Hitler je vseeno vztrajal pri napadu, vreme pa se je poslabšalo, iz Nizozemske in Belgije pa so prišle informacije o mobilizaciji. Tedaj šele se je Hitler odločil, da prestavi primer Rumeno za nedoločen čas. Celotna operacija je morala biti ponovno načrtovana na novih osnovah, še posebej na skrivnostnosti in presenečenju. Mechelenski incident je tako dal Vrhovnemu poveljstvu čas, da premisli o strategiji in preizkuša nekatere možnosti s pomočjo vojnih iger. Reakcija nasprotnika pa je dala obveščevalni službi OKH odlično idejo o zavezniških formacijah in njihovih namerah, ki je niso imeli poprej. S tem, ko so francoske in britanske enote hitele proti svojim položajem na belgijski meji v sredini januarja, se je pokazalo, da bo smetana obeh armad pritisnila v severno Belgijo; medtem pa so se pokazale slabosti Corapove 9. armade ob Maasu. Tako je znanje o francosko – britanskih položajih postavilo frontalni napad v manj atraktivno luč, medtem pa se je Mansteinova alternativa, ki bi v bistvu zaprla v past elito zavezniških sil, pokazala za bolj sprejemljivo. Dokončno je tako z mechelenskim incidentom odkrita ofenziva prepričala vrhovnega poveljnika zavezniških sil generala Mauricea Gamelina (glej Sliko 4.1), da s svojo različico »Breda« potisne v vrečo najboljše rezerve, katere bo potem Mansteinov načrt tako prepričljivo odsekal na Somi. Po zadnjem poslanem memorandumu iz 12. januarja (bil je zavržen), je Manstein 25. januarja ob obisku Brauchitscha v Koblenzu izpostavil poveljniku OKH, da ne stremi h končni odločitvi na zahodu in ga zopet opozoril na »zelo znano negativno mnenje OKH« o ofenzivi na splošno. Prav tako je Manstein kritiziral oportunistem pri izbiranju težišča po samem začetku spopada in citiral Moltkejevo maksimo,

da se »napake ob začetni razmestitvi sil kasneje ne morejo popraviti«. Dva dni kasneje je Manstein dokončno prejel tudi premestitev na vzhod v Stettin in mislil je, da je bitko za operacijski načrt izgubil. 7. novembra, dva dni pred Mansteinovim odhodom, so enote armadne skupine A imele prve vojne igre, ob katerih je bil Halder impresioniran in se prvič začel zanimati za Mansteinovo razmišljanje. Ob odhajanju se je strinjal, da ob Guderianovem XIX. oklepem korpusu prečka Maas pri Sedanu tudi XIV. motorizirani korpus. Tako je Manstein odšel v Stettin z vsaj malo zadovoljstva. 14. februarja so se vojne igre, tokrat brez Mansteina, nadaljevale. Na njih so prišli na površje nesporazumi glede datuma prispetja na reko Maas med Halderjem in Guderianom. Guderian je trdil, da se to zgodi do petega dne invazije in tako ohrani presenečenje, Halder pa je trdil, da je to nemogoče in je bil bolj za to, da se to zgodi, ko pridejo tja tudi pehotne divizije, kar bi bilo okoli devetega dne invazije. Zadeva je ostala nerešena, pokazala pa se je občutljivost območja okrog Sedana, še posebej za nasprotnika oz. »rdeče«. Zadnje dejanje na dolgi poti proti operacijskemu načrtu pa je bil pravzaprav sestanek Mansteina še pred njegovim odhodom z Hitlerjevim glavnim adjutantom, polkovnikom Schmundtom, na katerem je general prepričal Schmundta, da o tem načrtu obvesti končno tudi Hitlerja osebno. Poveljnik oboroženih sil Hitler je predvsem zaradi podobnosti v razmišljanju (ni ravno skrival, da Mansteina – Lewinskega ne mara zaradi sumov, da naj bi bil Žid) en dan po sestanku z Mansteinom predložil pred Brauchitscha in Halderja Mansteinov načrt (seveda ga je proglasil za lastnega, brez omembe avtorja). Do 24. februarja je bila nova direktiva z razmestitvijo sil pripravljena (Horne 2007, 202-206).

4.2.2 Zavezniški načrti

Francoska vojska je vedela, v kakšni vojni se bodo bojevali. Vedeli pa so tudi, kje se bodo bojevali: v Belgiji. To se je zdelo skoraj zagotovo kot rezultat fortifikacij, ki so jih Francozi zgradili ob njihovi meji z Nemčijo. Te fortifikacije, znane kot Maginotova linija (po ministru za vojno v času, ko se je gradnja začela), so se raztezale od Basla na švicarski meji do Longwyja na luksemburški. To je pustilo francosko mejo z Belgijo neutrjevano in od tega predvidevanje, da bodo Nemci napadli, tako kot leta 1914, skozi severno in centralno Belgijo (Jackson 2004, 23).

Znotraj jeklenih in betonskih oklepov, večinoma pod zemljo in kupolami z artilerijskimi orožji, ki branijo dostope, je lahko stotero mož jedlo, spalo, se sproščalo, telovadilo in stražilo, da bi ohranili integriteto francoskega ozemlja. Andre Maurois je zapisal: »Kar je še pred največjim preizkusom poželo vse začudenje in čaščenje, je dejstvo, da so si generali in inženirji upali preoblikovati v trdnjave ne samo gore, ampak celotna gorovja, da so

zaščitili z ognjem vsak palec ogroženega ozemlja na severozahodnih mejah in tudi to, da so našli vlado za vlado, ki jim je dajala potrebne milijone... Angleži se niso nikoli trudili s sklanjanjem nad fotografije, zemljevide za ogenj, risbe in diagrame, ki pomenijo, da bo na telefonski klic treh ali štirih številke toča izstrelkov priletela na ta in ta segment gozda B17 ali na ta in ta odsek teritorija 243. Bili so presenečeni nad popolnostjo detajlov...« (Evans 2000, 7)

Ideja utrjevanja Francije je bila tema pogovorov že v zgodnjih dvajsetih letih dvajsetega stoletja. I. svetovna vojna se je odvijala na francoski zemlji in neprestan poklic francoskih vojaških načrtovalcev od leta 1918 je bila zagotovitev, da se to ne bo več ponovilo z jamstvom o »nedotakljivosti državnega ozemlja«. Nekateri ljudje so se zavzemali za gradnjo fortifikacij ob vsej meji z Belgijo vse do Rokavskega preliva, toda močvirnati teren severovzhodne Francije je bil za nalogo predrag in tehnično prezahteven. Prav tako ni imelo smisla, da Francija zapečati mejo z Belgijo zaradi vojaškega zavezništva, ki sta ga državi podpisali leta 1920. Tako je francoska vojska za severovzhodno vojaško mejo proglasila mejo med Belgijo in Nemčijo. Dobri strani tega sta bili, da odvrnejo vojno stran s francoske zemlje in da zavarujejo območje, v katerem je bila skoncentrirana večina francoske težke industrije. 1932 so se v vojaškem vodstvu odločili, da severovzhodne meje ne bodo utrjevali. Pojavljali so se tudi predlogi o utrditvi belgijsko-nemške meje, vendar so bili vsi zavrnjeni zaradi cene. Dela na 140 km dolgi Maginotovi liniji so se začela 1930 in zaključila 1937. Ta sistem fortifikacij, povezan z podzemnimi železnicami in napajan iz podzemnih elektrarn je bil velik tehničen zalogaj. Večkrat je bilo navedeno, da je prav Maginotova linija prispevala k francoskemu porazu, saj je naredila vojsko preveč lagodno in obrambno usmerjeno. Te obtožbe pa nimajo pravih temeljev. Vsekakor je bila Maginotova linija zgrajena zaradi obrambne strategije. Ko je 1935 parlament razpravljal o predlogu osnovanem na de Gaullovih idejah, je vojni minister general Maurin branil status quo z besedami: »Kako si lahko kdo predstavlja, da še vedno razmišljamo o ofenzivi, ko pa moramo porabiti milijarde za osnove utrjene meje? Bi lahko bili dovolj nori, da napredujemo preko te meje zaradi kake pustolovščine?« Take izjave so primerne za razpravo v parlamentu, toda Maginotova linija ni bila nikoli smatrana kot neke vrste Veliki kitajski zid, da bi odrezala Francijo od zunanjega sveta. Njen namen je bil sprostitve živih sil za ofenzive kje drugje – kar je bilo še posebej pomembno zaradi francoske demografske inferiornosti nasproti Nemčiji - in za zaščito sil manevra oziroma rezerv. Logika za Weygandovo podporo mehanizaciji in modernizaciji vojske v 30. letih je bila v hitrem premiku francoske armade v Belgijo. Francoska strategija je bila osnovana na idejah o »napadalni obrambi« v Belgiji. Po vzpostavitvi položajev v Belgiji,

bi se vojska pripravila za ofenzivo, ki bi nazadnje zmagala v vojni. Ta strategija je bila ogrožena leta 1936, ko je belgijska vlada prekinila vojaški dogovor s Francijo in razglasila nevtralnost. O utrjevanju belgijske meje ni bilo govora, ker je šel ves denar za oboroževanje. Čeprav je bilo nekaj lahkih utrditvenih objektov zgrajenih na severovzhodu za sekundarno obrambo, so bili Francozi še vedno zavezani k bojevanju v Belgiji. Ker se je Gamelin poskušal izogniti direktnemu spopadu, mu je belgijska nevtralnost kar malo zakomplicirala njegove načrte. Prav tako je bilo tedaj vojaško sodelovanje med Francijo in Belgijo nemogoče. Toda Gamelin je upal, da bo presešel ta problem z zadržanjem skrivnih neuradnih kontaktov z belgijskim vrstnikom, generalom van der Bergenom. V Belgiji so obstajale tri možne obrambne črte. Prva je bila na Albertovem kanalu blizu belgijske meje z Nemčijo (glej Sliko 4.4). Toda tam ni bilo možno pripraviti položajev, razen če bi Belgija povabila Francoze nekaj časa pred nemškim napadom. Ker se je to zdelo manj verjetno, sta ostali na voljo dve možnosti. Ena je bila braniti črto ob reki Šeldi (fr. Escaut) od Ghenta do Antwerpna. Ta možnost se je imenovala načrt E. Preostala možnost pa je bila braniti črto, ki teče od francoske meje pri Givetu ob Maasu do Namurja in nato ob reki Dyle do Antwerpna. Ta načrt pa se je imenoval načrt D (Dyle). Za načrt E je bilo potrebno veliko manj premikanja in je bila manj tvegana, saj je bila reka Dyle oddaljena kakih 96 km, da bi nekdo prišel do nje in jo pripravil za obrambo pa je bilo potrebno okrog 8 dni. Šelda je bila prav tako tudi večja ovira kot Dyle, ki je bila v bistvu malo večji potok. Zadnja neugodnost načrta D pa je bila kakih 40 km široka odprta planjava med Wavrom, kjer se je Dyle končala in Namurjem na reki Maas. Ta »Gemblouška reža«, imenovana po mestecu Gembloux točno na sredini, ni imela nobenih naravnih obrambnih položajev. Toda načrt D je imel tudi veliko prednosti. Črta za obrambo je bila krajša kakih 70-80 km kot pri načrtu E in je varovala več belgijskega ozemlja, vključujoč glavna industrijska območja. Povečevala je tudi možnosti za priključitev belgijskim enotam, ki branijo Albertov kanal. Za prve tedne vojne je bila Gamelinova izbira načrt E, toda informacija, da bodo Belgijci utrdili Gemblouško režo, ga je opogumila (z britanskim dovoljenjem) za načrt D. Ta je prav tako odprl možnost za združitev z nizozemskimi enotami. Marca 1940 se je Gamelin odločil, da tako možnost izkoristi in je načrt D priredil. Na skrajnem levem boku zavezniških sil je postavil armado, ki bi napredovala do Brede na Nizozemskem, se povezala z nizozemskimi silami in zavarovala estuar reke Šelde. Naloga je bila podeljena 7. armadi generala Girauda z nekaj najhitrejšimi enotami v francoski vojski. Tehtnega pomena pri premiku na Nizozemsko je bila hitrost. Prej je bilo Giraudovih sedem divizij del osrednje rezerve, katere naloga je bilo ukvarjanje z nepričakovanimi naključji. Gamelinov namestnik general Georges, ki je bil zelo skeptičen okrog načrta D, je bil še bolj

okrog te »različice Breda«, kakor tudi Billotte in Giraud. Georges je opozoril, da »je premikanje velikega dela naših rezerv na ta del bojevališča nasproti nemškim dejanjem, ki so lahko le zvižaja, zelo tvegano. Kot primer napada...v center naše fronte med Maasom in Mozelo bi se znašli brez potrebnih sredstev za protinapad.« To opozorilo se je pokazalo kot zelo daljnovidno (Jackson 2004, 25-30).

Slika 4.4: Načrtovana obramba zaveznikov

Vir: Jackson (2004, 34).

4.3 Razporeditev sil

4.3.1 Nemčija

Sporno vprašanje težišča je bilo rešeno; že od samega začetka bo tako ležalo na fronti armadne skupine A. Bockova armadna skupina B je imela sedaj vlogo Liddell Hartovega »matadorjevega plašča«, ki bi pritegnil Gamelina na Nizozemsko in severno Belgijo, medtem ko bi Rundstedt smrtonosno udaril drugje. Bockove sile so bile zmanjšane z originalnih 43 divizij na 29 in pol; od poveljstva nad vsemi oklepnimi divizijami je imel le še tri, od tega dve za kasnejšo premestitev k Rundstedtu. Vseeno je bila Bockova vloga zelo velika. Čeprav so bile njegove sile manj številne kot pričakovane zavezniške na Nizozemskem in v severni Belgiji, je moral Bock s tako silo napasti zaveznike, da se ti ne bi mogli odtrgati stran in predreti bok Rundstedtovega sunka. Od severa proti jugu bi bila nemška postavitev naslednja:

- Armadna skupina B, sestavljena iz Kuechlerjeve 18. armade (nasproti Nizozemski) in Reichenauove 6. armade
- Armadna skupina A, s severno mejo južno od Liegeja, sestavljena iz Klugejeve 4. armade (premeščena od Bocka k Rundstedtu je dopolnila moč armadne skupine A k 45 in pol divizije), Listove 12. armade in Buscheve 16. armade
- Armadna skupina C (Leeb) sestavljena iz 1. (Witzleben) in 7. (Dollmann) armade in z mejami od Luksemburga do švicarske meje nasproti Maginotovi liniji.

V sestavo armadne skupine B so tako bile dodeljene tri oklepne divizije, združene v dva oklepna korpusa. 9. PzD je delovala pod okriljem XXXIX. oklepnega korpusa (Schmitt), 3. in 4. PzD pa v XVI. oklepnem korpusu (Höppner) (Jackson 2004, 41).

7 oklepnih divizij namenjenih Rundstedtu je bilo že od začetka dodeljenih preboju skozi neravno pokrajino Ardenov v Luksemburgu in južni Belgiji - ki je veljala s strani francoskega Visokega poveljstva za neprepustno. Glavno težišče - ne samo udarec stranskega pomena - bo bilo pri Sedanu s strani Guderianovega XIX. oklepnega korpusa, sestavljenega iz 1. (Kirchner), 2. (Veiel), in 10. (Schaal) PzD, s pomočjo Hitlerjeve elite motoriziranega polka »Velika Nemčija« (nem. Grossdeutschland) in XIV. motoriziranega korpusa von Wietersheim. 6. (Kempff) in 8. (Kuntzen) PzD Reinhardtovega XLI. oklepnega korpusa naj bi odšli proti Montherméju, medtem ko bi 5. (Hartlieb) in 7. (Rommel) PzD Hothovega XV. oklepnega korpusa priskrbeli bočno kritje južnejšim prodorom s prečkanjem Maasa pri Dinantu. Pet oklepnih divizij Guderiana in Reinhardta je skupaj sestavljalo oklepno skupino, katere poveljnik je na koncu postal general Ewald von Kleist (Horne 2007, 206-208).

4.3.2 Zavezniki

Ne glede na vzpostavitev nekaterih večjih samostojnih oklepni enot (DCR), jim je francoska vojska dala le omejene vloge. Lahko so začele udarec proti nasprotniku, ki ni bil dobro obrambno organiziran ali je bil že udeležen v drugi akciji, lahko so sodelovale z DLM v protinapadih in lahko so izkoriščale uspešno ofenzivo. Toda kakršnekoli že operacije so se udeleževale, so morale vedno delovati pod korpusom ali armado – tj. kot del večjih pehotnih enot. V drugih besedah, morale so se skladati s prevladujočo doktrino vojske, ki je bila vrinjena v idejo o »metodični bitki« (ang. methodical battle, fr. bataille conduite). »Metodična bitka« se je začela iz premise, da je v modernem vojskovanju ognjena moč podarjena branilcu v obliki ogromne prednosti. Kopičenje količine sredstev potrebnih za uspešno izvajanje ofenzive je bilo kompleksna logistična operacija, ki je zahtevala zelo natančne priprave. Čemur se je vojska poskušala izogniti so bili improvizirani »spopadi v srečanju«, kjer so se premikajoče se armade srečale ne da bi pripravile položaje. Namesto tega je bilo poudarjena v francoski doktrini tesno vodena bitka, kjer je bilo odločanje centralizirano na najvišjih nivojih. To je bilo v kontrastu z nemško doktrino, ki je spodbujala iniciativo poveljnikov nižjih rangov. Če je nasprotniku uspelo prebiti fronto, je bil francoski odgovor znan kot »zamašitev reže« (fr. colmatage) s premikom rezerv na pot napadajočih enot zaradi upočasnevanja njihovega prodora in vzpostavitve nepretrgane fronte. Pehota je predstavljala ključ do zmage: »Ščitena in spremljana s strani lastnih topov in topništva ter občasno prehitena s strani bojnih tankov in aviacije...pehota osvoji ozemlje, ga okupira, organizira in zadrži.« (Jackson 2004, 25).

Ko je Gamelin razdelil svoje sile za napredovanje v Belgijo, je bilo njegovo predvidevanje, da so Ardeni območje, ki je najmanj ranljiv na obrambni črti. Iz leve proti desni so zavezniške sile razporejene takole:

- Na skrajni desni naj bi Giraudova 7. armada napredovala ob obali Rokavskega preliva do Brede
- Reko Dyle med Antwerpnom in Louvainom naj bi krilo 22 belgijskih divizij, ki bi se umaknila na jugozahod, ko Nemcev ne bi mogle več zadrževati
- 9 divizij Britanskih ekspedicijskih sil (ang. BEF-British Expeditionary Force) bi branilo Dyle od Louvaina do Wavra
- 10 pehotnih divizij 1. armade pod generalom Blanchardom naj bi krilo »gemblouško režo« v osrednji Belgiji

- 9. armada (general Andre Corap) naj bi se na začetku premaknila v belgijske Ardene in zasedla položaje ob Maasu od Namurja do območja malo severno od Sedana
- 2. armada (general Charles Huntziger) naj bi ohranila položaje ob Maasu od točke, ko vstopi v Francijo severno od Sedana, do točke, kjer se konča Maginotova linija

Razkroj francoskega napredovanja je tako ležal na stičišču 9. in 2. armade. Vse te francoske armade so tvorile 1. armadno skupino pod poveljstvom generala Billotta. Južneje ležita še 2. in 3. armadna skupina nasproti Maginotovi liniji in Alzaciji ter Loreni; ter še 4. armadna skupina, ki brani Alpe in italijansko mejo. Najboljše francoske enote so bile tiste, ki naj bi napredovale v osrednjo in severno Belgijo, medtem ko so bile najšibkejše tiste, ki naj branijo Ardene. Giraudova 7. armada je vključevala 1. DLM – lahko mehanizirano divizijo (fr. Division légère mécanique, ang. Light Mechanized Division) in dve motorizirani diviziji. Kar se tiče Blanchardove 1. armade, so bile tri pehotne divizije popolnoma motorizirane, pet pa deloma. Prav tako je Blanchard imel na razpolago dve drugi DLM, ki sta bili razvrščeni v konjeniški korpus, ki mu je poveljeval general Rene Prioux. Zaradi ranljivosti »gemblouške reže« je bila Priouxova prva naloga napredovati pred glavnino vojske in zadržati Nemce dokler Blanchard ne zasede položajev ob reki Dyle (Jackson 2004, 24-34).

4.4 Kvantitativna in kvalitativna primerjava sovražnih sil v spopadu

4.4.1 Živa sila

Mobilizirane sile

10. maja 1940 je Wehrmacht imel teoretično moč kakih 5,4 milijona mož. Razdelitev v individualne Wehrmachtove komponente: kopenska vojska (nem. Heer) 4,2 milijona; vojaško letalstvo (nem. Luftwaffe), okrog 1 milijon; vojaška mornarica (nem. Kriegsmarine) okrog 180,000; lahko bi dodali še okrog 100,000 mož Waffen-SS - v to številko so vključene tudi nadomestna vojska in gradbene enote, ki so bile samo za delo in so septembra 1939 že štejele 427,000 mož; številka se še zmanjša, če se odšteje enote, ki so ostale na vzhodnih mejah in na Poljskem in tiste, ki so bile nameščene na Norveškem in Danskem – teoretično je bilo namenjenih za kampanjo proti silam na zahodu 3 milijone mož, vključujoč rezerve, ki so se še organizirale (Frieser 2005, 35).

V začetku septembra 1939 je Francija mobilizirala skupno 6,1 milijona mož; vojska je imela spomladi 5,5 milijona vojakov (vključujoč kolonialne enote), od tega je bilo na severovzhodu okrog 2,24 milijona mož. V miru je Velika Britanija imela le redno vojsko, po mobilizaciji septembra 1939 je bila vojska močna 897,000 mož (do junija 1940 je ta številka

zrasla na 1,65 milijona) - za podporo Franciji je britanska vojska poslala na celino BEF, ki je maja 1940 štel okrog 500,000 mož, vključujoč rezerve, ki so bile takoj pripravljene za vkrcanje proti Franciji; prav tako sta zaradi Hitlerjevega načrta mobilizirali svoji vojski Nizozemska in Belgija - brez teritorialne vojske je nizozemska vojska imela 400,000, belgijska pa okrog 650,000 mož (Frieser 2005, 36). Fowler pa pravi, da je Nizozemska vojska imela 435,000 vojakov, Belgija pa 900,000 (Fowler 2002, 12)

Število divizij

Nemška stran je maja 1940 imela 157 divizij, od tega na razpolago za ofenzivo na zahodu okrog 135. Francoski kopenski vojski je bilo na razpolago za fronto na severovzhodu okrog 94 divizij. K skupni zavezniški moči moramo všteti še 10 divizij BEF, 22 divizij belgijske vojske in 10 divizij nizozemske vojske (Shepperd 1990, 13; Morgan 2006, 5; Horne 2007, 229).

Frieser (2005, 36) pri analizi števila divizij poda še oceno t.i. »rezervnih divizij«. Pravi, da je bilo na nemški strani od 135 divizij kakih 42 rezervnih, na francoski strani pa je bilo rezervnih divizij na tej fronti okrog 10. Tako je tudi njegova ocena o dejanski številki divizij malo drugačna, saj Frieser meni, da je bilo vseh zavezniških divizij na severovzhodni fronti takrat okrog 151 (zraven šteje še 3 britanske divizije, ki niso bile še popolnoma organizirane, 1. oklepno divizijo ter 52. (Highland) divizijo).

Vidimo, da je bilo število divizij na tej fronti vseeno malo višje na zavezniški strani, še posebej če upoštevamo dejavnik rezerve, ki se je pokazala za zelo pomembno.

Vojaki – kakovost

Na nemški strani je bila približno ena tretjina divizij, ki so bile dobro izurjene in opremljene in tako najvišje kakovosti. Sem lahko štejemo predvsem vseh deset oklepnih divizij in nekatere elitne motorizirane divizije, ki pa so bile večinoma uporabljene na južnem delu fronte, medtem ko so se ostale pehotne divizije več ali manj posluževale transporta s konji (5375 konjev proti 942 motornim vozilom na divizijo). Na francoski strani so bile sile več ali manj mešane kakovosti, z najboljšimi enote več ali manj tistimi na severu razporeda sil, tu zraven lahko štejemo cel BEF, kjer so bili sami poklicni vojaki in pa nekatere sile 1. in 7. armade (Horne 2007, 229-235)

Nemških 30 dobro izurjenih in dobro opremljenih poklicnih pehotnih divizij prvega vala bi se bojevalo največ, podprte bi bile s silami drugega in tretjega vala, medtem ko bi »nadomestne« in »teritorialne« rezervne divizije sledile zadaj. Nemška vojska 1940 ni bila sestavljena iz »super ljudi«, predstavljenih v propagandnih novicah; kot druge vojske je bila tudi to vojska spremenljive kakovosti. Največja razlika je bila pri postavitvi njihovih formacij,

tako da ko se je bojevanje začelo, so se francoske enote najslabše kakovosti znašle preplavljene z borbeno utrjenimi najboljšimi vojaki v nemški vojski (Gilbert 2000, 62).

Na najbolj občutljivem sektorju zahodne fronte pri Sedanu se je razlika v kakovosti pri silah še najbolj pokazala. Trem oklepnim korpusom s skupno sedmimi oklepnimi divizijami sta se poskušali po robu postaviti 9. in 2. armada, ki pa sta bili v vseh pogledih precej slabše opremljeni in izurjeni. Recimo celotna 9. armada je imela le dve diviziji in pol lahke konjenice, poleg tega je general Huntziger, poveljnik 2. armade, nesrečno razporedil svoje najboljše enote na svoje desno krilo in sploh niso sodelovale v odločilnih trenutkih kampanje (Horne 2007, 233-235).

Skupaj s silami kopenske vojske so Nemci uporabili tudi dva nova tipa vojaških enot. Organizirana in nadzorovana s strani Luftwaffe je bila t.i. 7. zračnodesantna divizija (nem. Flieger division), elitno telo urjeno v padalskih in jadralskih operacijah, ki je bilo uporabljeno z večjimi uspehi na Nizozemskem. Druga pa je bila SS, ki je poslala nekaj svojih enot že na Poljsko in ne glede na nasprotovanja vojske je Waffen-SS (oboroženi oddelki jurišnih strankarskih odredov - SS oz. Schutzstaffel) postala kar velika sila v kampanji na zahodu. Predana nacističnemu idealu je Waffen-SS bila zmožna rekrutirati enote visoke kakovosti (dobili so prav tako najnovejšo opremo), čeprav je SS enotam v tej zgodnejši fazi vojne manjkalo nekaj taktosti in so bile taktično malo manj izurjene (Gilbert 2000, 62).

Lahko vidimo, da je bila tako opevana kvaliteta nemške vojske pravzaprav omejena le na tiste najbolj udarne divizije, ki so ob prečkanju reke Maas obračunale z mnogo slabše izurjenimi in opremljenimi silami francoske 9. in 2. armade, kar se je kasneje pokazalo za odločilno.

4.4.2 Topništvo

Število

Francosko topništvo je takrat močno prekašalo nemško število kosov topništva – 11,200 topov proti 7710 (Jackson 2004, 15; Horne 2007, 232), Frieser (2005, 36) pa pravi, da je bilo nemških topov 7378, zavezniških pa okrog 14,000 (več kot 10,700 kosov pri Francozih, 1280 pri Britancih, 1338 pri Belgijcih, 656 pa pri Nizozemcih)

Kakovost

Medtem ko je francoska vojska imela zelo veliko število težkega topništva velikih kalibrov, so bili slabše opremljeni s protitankovskimi topovi (le 270 odličnih 47 milimetrskih) kot Nemci in so imeli le kakih 3800 srednjih in težkih protiletalskih topov (večina se je zanašala na konjsko vprego ali modificirane traktorje), od tega najmočnejših (90 mm) v zelo

majhnih številkah, napram 9300 vsega skupaj na nemški strani (od tega 2600 odličnih 88 mm); veliko francoskih enot se je protiletalskega boja lotevalo s topovi 75 mm iz leta 1918 ali pa celo lahki mitraljezi (Shepperd 1990, 15; Jackson 2005, 15).

Večini tedanjih vojaških strokovnjakov se je zdelo samoumevno, da nobena vojska, ki bo izvajala Blitzkrieg, ne bo preživela, če se ne bo oskrbela v velikih številih s težkimi topovi na goseničnih vozilih (samovozno topništvo), ki bi služili za podporo in zaščito. Guderian je bil eden izmed tistih maloštevilnih, ki so imeli drugačen odgovor. Za razliko od zračnih sil ostalih držav je Luftwaffe namenila velik del svojega potenciala za podporo kopenski vojski (Nemčija ni imela strateških bombnikov). Guderian je sklepal, da se za Blitzkrieg potrebuje letalo – bombnik. Neposredna bojna podpora Luftwaffe pa v praksi celotne druge svetovne vojne kopenski vojski ni predstavljala nadomestka za topniško obstreljevanje. Za neposredne potrebe bitke so nemške oklepne divizije vlekale za seboj lastno topništvo. V poljski kampanji se je tudi pokazalo, da so poljski bunkerji in utrjene zgradbe veliko lažje podlegali izstrelkom 88 milimetrskega protiletalskega topa in so ga zaradi tega prekvalificirali v orožje z dvojnimi namenoma (Deighton 1981, 205-207).

Tu vidimo, da so imeli zavezniki sicer več topništva, vendar so imeli dejansko uporabnih topov premalo. Nemci so se pri topništvu posluževali tudi drugačnih prijemov, kot je taktično bombništvo in večnamenskost protiletalskih topov.

4.4.3 Tanki

Število

Kar se tiče oklepa, se številke kar spreminjajo; 10. maja je francoski Deuxieme Bureau ocenil, da so Nemci imeli od 7000 do 7500 tankov, precej napihnjena številka. Po Guderianu naj bi imelo deset oklepnih divizij 2800 tankov, toda v realnosti so jih imeli le 2200; kot zanesljivo število, utemeljeno na nemških arhivih, bi lahko sprejeli število malo nad 2400 in precej pod 3000. Za število francosko – britanskih tankov, razpoložljivih na severovzhodni fronti, Gamelin pove število 3432 sodobnih vozil, medtem ko polkovnik Goutard, načeloma zanesljiv vir, postavi zavezniško celoto »v okolico 3000«, najnovejše raziskave (s strani Service Historique francoske vojske) pa samo francoskim tankom pripisujejo »3100 tankov, od tega 2285 modernih« (Horne 2007, 229-230). Deighton (1981, 246-247) v svoji tabeli, kjer ne upošteva tankov, oboroženih samo z mitraljezi, prikaže, da je bilo zavezniških (britanskih in francoskih) tankov 2573, nemških pa 2171. Po Frieserju (2005, 37-38) se je 2439 nemških tankov borilo proti 4204 zavezniškim, s tem da šteje zraven tudi tanke belgijske in nizozemske vojske ter tanke 1. oklepne divizije (ang. Armoured Division) britanske vojske, ki

je prišla v Francijo konec maja. Za približno podobno premoč v številkah na strani zaveznikov so tudi Barker (1978, 22), Shepperd (1990, 13), Edwards (1998, 32), Evans (2000, 17) in Jackson (2004, 13-14)

Kakovost

Ponovno oboroževanje Nemčije je prepričalo Francoze, da se zamislijo nad dejstvom, da nimajo moderne oborožitve in opreme. Zato se 1935 začne popolnoma nov program proizvodnje tankov, ki so bili odlični. 1939 je Francija imela najboljše tanke v Evropi, tehnično bolj dovršene tudi od najboljših britanskih in nemških tankov. 47 mm top, s katerim so bili oboroženi srednji in težki francoski tanki, je bilo tedaj najboljše orožje te vrste. Tako 1940 Francozom ni primanjkovalo tankov. Ko se je začela druga svetovna vojna, so bili francoski tankovski viri najmanj na ravni nemških – tako kvalitativno kot kvantitativno. Potem tudi Gamelin prizna, da je bila francoska tankovska sila bolj pripravljena za borbo z nemškimi tanki kot obratno. Vendar francoska tankovska sila ni bila primerno organizirana (Deighton 1981, 243-245).

Gonilna sila nemške oklepne divizije je takrat bil lahki tank Panzer II, ki je imel le 20 milimetrski top; več kot 1400 oz. več kot polovica vseh tankov na nemški strani je bilo tipov Panzer I in II, medtem ko je bilo le 349 srednjih tankov Panzer III, ki je imel top kalibra 37 mm in samo 278 novih tankov Panzer IV s kratkocevnim topom 75 mm. Proti tem tankom so Francozi imeli na razpolago nov težki tank »B« (Char B1) – verjetno najmočnejši na obeh straneh – in hitri, srednji (20 ton) tank »Somua«. B tank je imel 47 milimetrski top v kupoli in še enega 75 milimetrskega v trupu, prav tako je imel oklep debelejši kot katerikoli nemški tank; Somua je imel prav tako hitri top kalibra 47 mm, z večjo prebojno močjo kot katerikoli drug top v tem obdobju. Število teh dveh tankov skupaj je bilo 800 oz. več kot so imeli Nemci tankov Panzer III in IV. Slabost tankov »B« in »Somua« je bila, da je njuna kupola bila upravljana s strani enega prezasedenega poveljnika – polnilca – topničarja. Kot primerjava, britanski in nemški tanki so imeli dva ali tri može v kupoli; 75 milimetrski top tanka B (strelja in nameri voznik), se je lahko obračal le skupaj s tankom; prav tako so bili francoski merki slabši. Ostala sodobna modela tankov, uporabljena s strani Francozov, sta bila R.35 (Renault, model 1935) in H.35 (Hotchkiss, model 1935), še vedno opremljena s staromodnim čokatim 37 milimetrskim topom, ki je bil neuporaben proti oklepu (Horne 2007, 230-231).

Na uporabo francoskih tankov je vplivalo še nekaj dejavnikov. Prvič, štiri petine jih je bila brez radia, kar je bila resna slabost. Drugo in bolj pomembno pa je bilo urjenje in doktrina, ki je bila pri Francozih slabša kot pri nemških oklepnih enotah. Mnogo neugodnejše pa je bilo mogoče dejstvo, da so bili francoski tanki razpršeni v tankovskih bataljonih med

pehotne divizije (kakah 1500 – 1700 njih), medtem ko so jih divizije lahke konjenice (DLM) imele od 700 do 800 (Shepperd 1990, 15; Horne 2007, 231). Do leta 1940 so tako ustvarjene tri take divizije. Eno izmed njihovih slabosti je predstavljalo mnenje angleških in francoskih poveljnikov, da morajo biti tanki »pehotni« ali pa »konjeniški« (ne sme se pozabiti da so DLM nastale iz nekdanjih polkov konjenice). Zato je uporaba DLM (med drugim so dobile največji del najboljših francoskih tankov Somua S35 in Hotchkiss H39) spominjala na to, kar je Vrhovno poveljstvo smatralo kot »konjeniške funkcije«. Zaradi tega statusa so bile DLM poslane v naloge izvidovanja. V praksi se je temu reklo »razporediti se poredkoma pred udarnimi vrhovi glavnine v premiku«. Razume se, da so bili tako razporejeni tanki kar hitro uničeni. Francoski tanki so se tako večinoma nahajali v tankovskih bataljonih in so bili postavljeni na razpolago pehotnim enotam ali pa ohranjeni v splošni rezervi. Francoska vojska je svojo prvo pravo oklepno divizijo formirala leta 1939 pod imenom DCR (fr. Division Cuirassée de Reserve, ang. Reserve Armoured Division). V trenutku nemškega napada so bile te oklepne divizije praktično nešolane in neizurjene, zelo slabo sodelovanje z drugimi elementi pa je bila večinoma posledica tega, da niso imeli radijske povezave (Deighton 1981, 245).

Nemci so po drugi strani vse tanke skoncentrirali v desetih oklepnih divizijah. Medtem ko so imele DLM in DCR po 160 tankov (polovica njih pehotnih tankov), je imela nemška oklepna divizija povprečno okrog 270 tankov (Jackson 2004, 24).

4.4.4 Vojaško letalstvo

Število

Horne (2007, 233) pravi, da je Göring proti zahodnim nasprotnikom lahko uporabil od 3000 do 3500 letal od skupno 5000 (ostali, vključno z Junkers Ju-52 transportnimi letali, so bili na Norveškem in v rezervi v Nemčiji); Jackson (2004, 21) je tudi mnenja o tej številki, saj jih omenja 3530; Frieser (2005, 44) pa meni, da je bilo vseh letal 5446, od tega 4020 delujočih, samo bojnih letal pa delujočih 2756 (od 3864), od tega 2589 bojnih letal operativnih na zahodni fronti. Zavezniki so takrat imeli na razpolago okrog 1800 letal (1200 francoskih, 600 britanskih), general d'Astier de la Vigerie (poveljnik letalstva v coni Sever) pa pravi, da jih je za boj takrat imel na voljo le 746 (Horne 2007, 233); z njim se približno strinjajo tudi Evans (2000, 19), Jackson (2004, 21) in Morgan (2006, 6); po Frieserju (2005, 45) pa zaradi različnih kriterijev o operativnosti letal obstajata dve številki: 1453 (ta številka ponazarja dejansko število letal, slučajno operativnih na fronti) in 4469 (moč zavezniških sil na fronti in v zaledju, ki bi bile dejansko lahko uporabljene).

Kakovost

General Maurice Gamelin, francoski vrhovni poveljnik, ni verjel, da bi zračne sile mogle igrati važnejšo vlogo v kakršnemkoli in kateremkoli sodobnem spopadu. Trdil je, da se bodo zračne sile obeh nasprotnikov popolnoma angažirale ena proti drugi in se uničile že v prvih fazah vojne. Tako se bo vodenje prave vojne prepustilo kopenskim vojskam. Francosko poveljstvo, ki je tudi brez tega imelo zares slab sistem poveljevanja (z velikim številom različnih vrhovnih poveljstev in štabov, medsebojno zelo oddaljenih, katerih poveljniki niso bili nikoli prepričani, kje se začne in kje konča njihova pristojnost), je v ta sistem vključila še najslabši sistem poveljevanja zračnim silam. Za ukazovanje zračnim silam je bil nadrejen takrat general Tetu, načelnik Poveljstva (štaba) za sodelovanje z kopenskimi silami. Pristojnost za izdajanje ukazov je prav tako imelo tudi Poveljstvo zračnih sil, poveljniki zračnih con, pa tudi poveljniki področnih kopenskih sil. Treba je omeniti tudi, da je bila med temi poveljniki slaba (ali nična) komunikacija, poleg tega pa so bila tako kot pri tankih letala skorajda brez radijskih aparatov. Toda tako kot je bilo zelo dobrih letal v Armee de l'Air zelo malo, jih je bilo malo tudi v RAF in Luftwaffe. Vzporedna analiza stanja nasprotnih sil na zahodnem bojišču leta 1940 je prišla do razumne predpostavke, da obstaja neenakost v smislu oborožitve in opreme med nemškim in francoskim vojaškim letalstvom. Toda ko se na tehtnico teh izračunov postavijo še kontingenti RAF-a z njihovimi lovci Hawker Hurricane in srednjimi bombniki ter zračne sile Belgijcev in Nizozemcev, se dejansko vidi, da so bile nemške zračne sile pravzaprav znatno slabše kot pa zračne sile zaveznikov (Deighton 1981, 237-238)

Po prvi svetovni vojni je bilo Nemčiji dovoljeno imeti vsaj majhno vojsko in skromno mornarico, popolnoma pa jim je bilo prepovedano imeti letala. Ko je Hitler ukazal organizirati Luftwaffe, je veljalo prepričanje, da se (razen dolgoročno) tehnične zaostalosti ne bo dalo odpraviti. Tako še bolj pridejo do izraza izvenserijski uspehi nemških konstruktorjev. V tistih časih je Me 109 profesorja Willyja Messerschmidta veljal za najboljšega lovca na svetu, saj je bil superioren od starejših lovcev Morane 406 in Potez 63 francoskih zračnih sil. Razlika je bila veliko manjša v primerjavi z novejšim lovcem Bloch 152, Dewoitine 520 in Curtiss Hawk pa sta bila popolnoma enakovredna nemškemu lovcem. Prav tako sodi v enako kategorijo britanski lovec Hurricane, Spitfire pa je bil v nekaterih pogledih še boljši. Nove francoske bombnike so takrat imeli za najboljše na svetu, prav tako so bili sodobni britanski bombniki večinoma boljši od primerljivih nemških, razen Junkersa Ju 88. Bombnik strmoglavec Ju 87 (Stuka) pa je zgodba zase. Letalo je bila pravzaprav na repu zmogljivosti tedanjih letal v smislu hitrosti, dosega in nosilnosti. Seveda je pri natančnosti zgodba

drugačna, saj je Stuka napadala vertikalno in ne horizontalno. Vseeno pa je dejanski učinek tega legendarnega letala bil večinoma na moralo in ne na dejansko uspešnost zadevanja. Stukina največja napaka je bila, da je lahko letalo delovalo le ob nemški premoči v zraku, sicer bi bilo to šibko letalo prelahk plen zavezniškim lovcem. Potrditev so bile ogromne izgube Stuk kasneje v bitki za Britanijo. Naslednji kliše je večja sposobnost nemških pilotov. Povprečno so bili ti še slabše izurjeni kot zavezniški. Hitler je ukazal ustanoviti Luftwaffe šele nekaj let prej, praktično iz nič. Izurjeni piloti so bili zelo redki in so tako morali biti v pogonu praktično ves čas. Izgube so bile prav tako visoke: Luftwaffe je izgubila med kampanjo 1559 letal, Francozi 892, od tega jih je bilo le 306 izgubljenih v zračnem boju. Po drugi strani so francoski lovci sestrelili kar 733 nemških letal (Frieser 2005, 49-54).

5 OFENZIVA NA ZAHODU

Neprepričljive vremenske okoliščine v zimi 1939 – 1940 so odigrale v planiranju ofenzive vlogo, ki bi jo lahko igrale v toku same bitke: z njimi je bilo treba računati. Če bi se slučajno napad izvedel po prvotnem Primeru Rumeno, bi se skoraj zagotovo končal v pat poziciji, saj bi se nemške oklepne sile zaustavile v blatu. Takrat pa je bilo jasno, da bo ofenziva potekala po lepem vremenu, kakor ponavadi je maja. Kot datum začetka napada je tako bil določen 10. maj. Sreča je bila zopet na strani napadalca. Na začetku maja je bilo očitno, da se bo kampanja na Norveškem končala kot velika katastrofa za zaveznike. V Franciji se je ravno takrat na mestu predsednika vlade šest tednov nahajal Paul Reynaud, energičen politik, ki je znal jasno gledati na probleme in ki je že nekaj let energično zagovarjal reforme francoske vojske. Reynaud pravzaprav nikoli ni imel zaupanja v generala Gamelina, francoskega vrhovnega poveljnika, zaradi fiaska na Norveškem pa je prišlo v francoskem kabinetu do velikih preprirov, katere je Reynaud smatral kot odstop vlade. Neposredno po teh sejah je izjavil novinarjem, da bo naslednji dan, 10. maja ponudil odstop celotnega kabineta. Razume se, da je vse to šlo na roko Nemcem (Deighton 1981, 267)

Tudi za Britanijo je bilo tempiranje nemške ofenzive usodno. Dan pred začetkom nemškega napada, 9. maja, je Chamberlainova nepopularnost dosegla vrhunec, pa ne samo zaradi nezanimanja državnega in vojaškega vodstva za britanske sile, ki so se takrat še borile. Chamberlainova vlada je bila jasno pogubljena. Veliko bolj je bilo dvomljivo je bilo vprašanje njegovega nasledstva. Vse oči so se obrnile na Churchilla. Zagotovo je bil Churchill smatran kot odločen, ošaben in nagnjen tudi sam k fiaskom. Veliko se jih je še spomnilo njegovih nesrečnih poskusov, da bi zavzel turške Dardanele med prvo svetovno vojno. Kot prvi lord admiralitete od septembra 1939 pa je bil večinoma odgovoren za počasne poskuse, ki so se kasneje izkazali za neuspešne, da bi se spopadel z nemško okupacijo Norveške. Ko pa se je zjutraj izvedelo, da so Nemci krenili v napad na zahodu, je Chamberlainova vlada odstopila, mandat za sestavo vlade pa je dobil Churchill (Deighton 1981, 267; Powaski 2006, 56).

Že prejšnjega dne so bili izdani nemški ukazi in ob 04.30 (francoski čas) 10. maja so se vodilni tanki že valili čez luksemburško mejo. Toda to niso bili prvi Nemci, ki so vstopili v Luksemburg; že nekaj dni je čez prišlo število »turistov« na kolesih in motorjih in so sedaj okupirali pomembnejše cestne povezave. Severneje so nemški jurišniki čakali, skriti blizu carinskih hišic. Ob zori je bilo bobnenje slišati že glasneje, ko so eskadrilje Ju 52 (transportnih letal) z nemško 22. zračnodesantno divizijo in kakimi 4000 padalci prekrili

nebo. Posadke bombnikov Luftwaffe so bile dobesedno vržene iz postelj in bile v petnajstih minutah, po kratkih navodilih, ob prvem svitu že v zraku. Njihove naloge so bile dolge in obširne – polaganje min v Kanal, napadanje letališč na Nizozemskem, v Belgiji in Franciji ter bombardiranje cestnih in železniških središč globoko v Franciji. RAF je tako izgubila šest Blenheimov ter imela še 12 poškodovanih na njihovem letališču blizu Vrauxa. Napadenih je bilo koraj petdeset francoskih letališč, toda poročilo generala d'Astiera je bilo zelo skromno – štiri letala uničena in trideset poškodovanih (Shepperd 1990, 31; Horne 2007, 259).

5.1 Napad na severu: Nizozemska

Nevtralnost v prvi svetovni vojni je Nizozemski dala velikanske ekonomske koristi in tako so verjeli, da jih bo Hitler zaobšel in pustil pri miru. Toda to se ni zgodilo. 29. septembra 1939 se je sicer Hitler odločil, da Nizozemsko izključi iz Primera Rumeno, toda temu se je zoperstavila Luftwaffe. Nemško vojaško letalstvo ni imela bombnikov dolgega dosega in je takoj uvidelo, kako so pomembna nizozemska letališča za kasnejšo vojno z Anglijo, ki bo prišla na vrsto po Franciji. Tako je Nizozemska zopet prišla v načrt za invazijo. Nemška 18. armada je bila manjša od nizozemske vojske, ki ji je stala nasproti. Imela je samo eno oklepno divizijo, ki je bila poleg vsega najslabša od vseh nemških oklepnih enot: brez majhnih in lahkih tankov Panzer I in Panzer II, je imela le 38 tankov. Toda po drugi strani pa bo ta najsevernejše razporejena nemška armada dobila bojno podporo celotnih nemških zračnodesantnih sil (Deighton 1981, 269).

Nizozemska ni tako ravna, je pa zato toliko manjša. Od nemške meje vzhodno od Nijmegena do Rotterdama je samo kakih 100 km. Ob belgijski meji in malo na zahod od reke Maas je sleme višje zemlje, ki je prekinjena samo tam, kjer Waal in Spodnji Ren ter Ijssel s severa tečejo skozi vrzel med Nijmegenom in Arnhemom na zahod. Te reke se stekajo v morje v obliki kompleksa kanalov in otočkov z Rotterdamom na severni obali. Obramba države je več ali manj ležala na vodnih poteh, saj se dežela, obkrožena s hribi, spusti na raven pod morsko gladino, zaščitena z nasipi in sipinami, ki tečejo severno od Rotterdama do dolgega jarka, ki ograjuje Ijsselmer. Izbrane so bile tiste obrambne linije, ki vodijo ob rekah in kanalih ali pa so nadomeščene s poplavljanjem zemlje, samo da so zaradi potrebe po umiku mostovi bili nedotaknjeni do zadnjega možnega momenta, saj so bili tehtni za obrambo. Medtem, ko je bil napad na mejah pričakovan in je bil obvladovan po načrtu z večjimi ali manjšimi uspehi, so bili Nizozemci presenečeni in pretreseni zaradi napada iz zraka (Evans 2000, 27-29).

Uporaba zračnodesantnih in padalskih enot na Nizozemskem v maju 1940 je bila del operativnega načrta, v katerem je bil glavni cilj zajeti nasprotnikovo vlado in zavzemanje ozemlja. Zato je bila naloga teh enot osvajanje Den Haaga, sedeža vlade, vojnega ministrstva in drugih vladnih uradov ter zajetje kraljeve družine. Verjetno je zato poveljnik 22. zračnodesantne divizije Sponeck s seboj v akcijo vzel celotno paradno uniformo in še lastnega konja (Deighton 1981, 270).

Napad na tri letališča blizu Haaga se je začel zelo slabo za napadalce. V slabi jutranji svetlobi jih je bilo težko najti iz zraka na povsem ravni brezoblični nizozemski ravnici. Mnogi padalci so bili zato odvrženi na napačnih mestih. Tromotorna letala Ju 52, polna pehote, so naletela tudi na zelo močan odpor na letališčih. Recimo na letališču Ypenburg se je zrušilo 11 od 13 transportnih letal, dim pa je otežil že tako nemogoče razmere na pisti. Prav tako se je na letališču Valkenburg zrušilo toliko letal, da drugi val ni mogel nikjer pristati in se je moral vrniti v Nemčijo. Po tem, ko je poveljniku divizije le nekako uspelo pristati na neki livadi, je sporočil poveljstvu 2. zračne armade (nem. Luftflotte), da se je napad popolnoma ponesrečil. Moral je prekiniti z osvajanjem Haaga in se s preživelimi premakniti proti jugovzhodu, da pomaga silam, ki napadajo Rotterdam. Tako je propadel nemški poizkus, da se zasede glavno mesto Nizozemske. Rotterdam pa je bil ključ obrambe Nizozemske. Najvažnejša naloga, ki jo je dobila nemška 18. armada, je bila, da se nizozemska vojska odseka od zavezniških enot, ki so v tem času že delovale proti severu, da se spojijo z Nizozemci. Za nemško oklepno divizijo, ki se je pomikala proti zahodu, je bilo že po prvih kilometrih najbolj važno, da se osvoji most preko Maasa pri Gennepu, na sami nemško-nizozemski meji (Deighton 1981, 271-273).

Enote, ki so bile zadolžene za zavzetje mostov pri Gennepu, Nijmegenu in Roermondu, so bili t.i. Brandenburžani, posebne enote nemške vojske. Na Nizozemskem so se Brandenburžani preoblekli v nizozemske vojake, ki pred napadom vodijo nemške »dezerterje« čez mostove. To je delovalo samo pri Gennepu, vendar je to odprlo pot za 9. oklepno divizijo (Fowler 2002, 23).

Po osvojitvi mostu pri Gennepu se situacija vseeno ni razvijala tako gladko, saj so se Nizozemci tako upirali iz utrjenih objektov, da so Nemci morali počakati na prihod vlečnega topništva. Borba se je za ta most odvijala še celoten dan, preden se je Nemcem odprla pot naprej. 9. PzD in njena SS (SS-Verfügungsddivision) motorizirana pehota so tedaj začele prodirati proti zahodu vzdolž južne strani kompleksa, ki so ga sestavljale tri nizozemske reke: Maas, Waal (Ren) in Lek (ki se izteka v morje pri Rotterdamu). Te tri reke (ki se vse izlivajo v Severno morje, tako da so njihova ustja oddaljena samo nekaj deset kilometrov), so skupaj

tvorile prepreko, za katero so se Nizozemci, po svojem vojnem načrtu, umaknili in formirali Vesting Holland (Trdnjava Nizozemska). Največja nizozemska mesta so se nahajala v neposredni bližini severno od teh rek, poleg tega pa je še oblika zaliva IJsselmeer pripomogla k dobrim obetom obrambe, da se izredno dobro upira napadalcu na ozkem delu kopenske fronte, edini kopenski fronti, ki je tako še preostala. Ozkost fronte po pravilu znižuje prednost napadalcev v številu in materialu: če se borita v nekem ozkem hodniku, lahko dva odločna in dobro oborožena borca zaustavita celoten bataljon pehote (Deighton 1981, 274-275).

Bataljon padalcev je dobil nalogo, da zavzame dva precej dolga mostova pri Moerdijku, kakih 25 km južno od Rotterdama. Dve četi padalcev sta odvrženi na severno stran, dve pa na južno. Mnogo preden je predhodnica 9. PzD uspela prispeti do Moerdijka, so motorizirani elementi francoske 7. armade, ki je nastopala proti severu, da se združi z nizozemskimi enotami, prišli do Brede, mesta, oddaljenega od mostov pri Merdijku samo kakih 15 km. Vendar so se, namesto da bi udarili po padalcih, ki so branili zasedene mostove, Francozi razdelili in krenili proti vzhodu in zahodu. Stil vojskovanja iz prve svetovne vojne je bil tako globoko zasajen v anglo-francosko miselnost, da Francozi na mostišče, ki so ga ustvarili nemški padalci, niso mogli gledati drugače kot na izboklino nemške fronte, ki jo je treba »blokirati« in »odsekati«; vendar je bila zaključna poteza te oklepne invazije prav pri Moerdijku, kjer so Nemci uspeli prepолоviti Nizozemsko in izolirati večji del njenega ozemlja od anglo-francoskih in belgijskih enot. Francosko 7. armado je neprestano napadala Luftwaffe, njen del, ki se je premikal proti vzhodu brez zaščite tankov, pa je naletel na predhodnico nemške 9. PzD in se moral umakniti pred glavnino. Nemška oklepna divizija je preprosto odbila Francoze na stran, da bi se povezala s padalci, ki so še vedno držali mostova (železniškega in cestnega) pri Moerdijku. Ko se je oklepna divizija prebila do Moerdijka, so si mnogi nemški častniki čestitali, da so obvladali najnevarnejši del svoje poti. Francozi pa so se, zaradi nepričakovano odločnih nasprotnih sil, začeli umikati in se vračati po isti poti po kateri so prišli - proti Roosendaalu in Antwerpnu. Most pri Dordrechtu je prav tako padel v roke napadalcem nedotaknjen. Tako so bili Nemci na pragu Rotterdama, z osvojitvijo katerega bi ustvarili močno mostišče v sami »Trdnjavi Nizozemski« (Deighton 1981, 276-277).

7. zračnodesantna divizija je imela več sreče v prvih potezah invazije. Padalci so zavarovali ključno letališče Waalhaven južno od Rotterdama, kakor tudi mostove čez Maas pri Moerdijku ter mesto Dordrecht. Enako pomembno je bilo dejstvo, da so lahko oboroženi nemški padalci bili zmožni zadržati položaje, ne glede na nizozemske protinapade. Najbolj pogumno dejanje prvega dne bojevanja pa je bil poizkus zasedbe Willemsovega mostu v

samem Rotterdamu. Ob prvi svetlobi je 12 Heinklovih vodnih letal pristalo na Maasu v središču rotterdamskega luškega območja s 150 navadnimi vojaki in bojnimi inženirji. Z letali so pripluli do mostu, nato pa se izkrcali s pomočjo gumenjakov. Nemci so uspeli zasesti oba dela mostu, nato pa prišli pod močan nizozemski ogenj, ki bi jih pregnal, če ne bi prišle okrepitve (Gilbert 2000, 88). Te okrepitve so prišle s strani padalcev 1. padalskega polka (nem. 1. Fallschirmjäger Regiment), ki so se spustili na rotterdamski športni stadion in na prizorišče prispeli s tramvaji. Nizozemci so tedaj v boj poslali svoje najboljše enote, kraljeve marine, ki so sicer zaustavili napredovanje, vendar Nemcev niso mogli pregnati. Na Nemce so streljali tudi z bližnjega vlačilca, minolovca, enega patroljnega čolna in enega torpednega čolna, vendar so ta plovila kaj kmalu postala tarča za nemško topništvo južno od mesta ter nemške bombnike. V obupnem poskusu Nizozemcev, da bombardira letališče Waalhaven, je navzgor po reki priplul še rušilec Van Galen in se pridružil boju, vendar je bil kmalu potopljen s strani Stuk zaradi nezmožnosti manevriranja po ozki reki. Letališče Waalhaven je bombardiralo tudi nizozemsko letalstvo, vendar ni moglo pregnati pristajajočih transportnih letal (Deighton 1981, 277-279).

Severno od Rotterdama so bili Nemci manj uspešni. Ob 19.30 so Nemci sporočili štabu, da so pristanki pri Katwijku, Kijduinu in Ypenburgu večinoma propadli zaradi močne obrambe na tleh ter protiletalskih baterij, Valkenburg pa je po velikih izgubah pristal v nizozemskih rokah. Nemške sile severno od Rotterdama so bile v obupnem stanju, medtem ko so tiste južneje in na mostovih še kar držale, čeprav ne brez izgub. Medtem so Nemci na vzhodu napredovali. Na desni, na severu dežele, je bil napredek kar gladek, dokler se niso znašli pred vzhodnim delom velikega jarka na Ijsselmeeru, čez katerega niso mogli priti. Južno od tega velikega dela vode je bilo nizozemski Lahki diviziji in 3. armadnemu korpusu ukazano, da se umakneta v Trdnjavo Nizozemsko. Nizozemski vrhovni poveljnik, general Henri G. Winkelman, jih je potreboval za pregon Nemcev z Waalhava in z mostov na jugu. To je pomenilo, da bo območje za linijo Raam - Peel nebranjeno in da se mora Lahka divizija prebiti severno od Tilburga čez Maas in Waal preden se obrne na zahod. Drugi dan je bila za Zaveznike situacija zelo slaba. Francozi so bili odrinjeni stran od mostov pri Moerdijku, nizozemska Lahka divizija pa je bila zaustavljena severno od Dordrechta. Medtem so okrepitve na nemški strani še vedno prihajale, čeprav je bilo letališče Waalhaven neuporabno. Nemški piloti so pristajali kar na parkirišču stadiona in na cesti Dordrecht-Moerdijk. Nizozemski fronti severno okrog Ijsselmera sta se sicer držali, nemške enote okrog Haaga pa bile zreducirane na majhne enklave (Evans 2000, 32-33).

Prvi tanki 9. PzD so prišli v Rotterdam zvečer 13. maja, zjutraj 14. maja pa je prišlo do prvih razgovorov o nizozemski vdaji. Nemško vrhovno poveljstvo je ukazala za 15.00 bombardiranje (če pogovori ne bi uspeli) in začela grupirati tanke za juriš na most po bombardiranju. Vendar se poveljniku nizozemskih enot v Rotterdamu ni nikamor mudilo, saj so Nizozemci še vedno držali celoten osrednji del mesta. Vrhovni poveljnik Winkelman je sporočil rotterdamskemu poveljniku, da tako vodi pogovore in pridobi na času. Enota nemških vezistov na letališču Waalhaven je takoj poslala poveljstvu Luftwaffe sporočilo, da se prekliče bombardiranje in da se pridobi več časa za uspešen dogovor. Za tem je nemški poveljnik v Rotterdamu lastnoročno napisal novo verzijo zahtev za kapitulacijo in sporočil Nizozemcem, da mora biti odgovor v njegovi roki najkasneje do 18.00. V istem trenutku pa se je od daleč že zaslišalo grmenje bombnikov. Zgodilo se je, da so nemški bombniki že zložili antene za oddajanje in niso mogli sprejeti sporočila o odpovedi bombardiranja Rotterdama. Poleg tega so posadke dobile navodilo, da če zagledajo rdeče signalne rakete, se preusmerijo na sekundarne cilje. Vendar ko so bombniki prispeli do Rotterdama, jih je pričakalo močno obstreljevanje s strani protiletalskega topništva in teh raket enostavno niso videli. Poveljnik enega izmed letalskih polkov pa je tako raketo opazil in sporočil letalom za njim, da naj ne bombardirajo. Tako je od okrog 100 nemških bombnikov, ki so sodelovali v napadu, okrog 43 bombardiralo sekundarne cilje, vsi ostali pa so odvrgli tovore raznolikih bomb okrog severnega mostišča. Med bombami, ki so jih nosili nemški bombniki sploh ni bilo zažigalnih bomb. Celoten požar, ki je nastal ob bombardiranju, naj bi nastal zaradi eksplozije tovarne margarine, katere goreči delci so nato spravili v plamene zelo veliko stavb (Deighton 1981, 279-280).

Na Rotterdam je takrat padlo 158 250 kilogramskih in 1150 50 kilogramskih bomb, kar je ekvivalent 97 tonam TNT-ja. Leta je bilo znano, da je bilo zaradi napada v Rotterdamu mrtvih okrog 30,000 ljudi. To je bilo pretiravanje. Prava številka pa je bila dovolj huda: 900 ljudi je umrlo, 78,000 pa jih je ostalo brez domov. Svet je bil besen zaradi tega hudodelstva. Vseeno pa je bilo veliko smrti in škode povzročenih zaradi nesposobnosti nizozemskih gasilcev, da bi požar zaježili. Presenetljivo je imel Rotterdam, milijonsko svetovno trgovinsko središče, samo prostovoljne gasilce. Glavno orodje teh gasilcev je bila dvokolesna naprava, podobna tisti iz leta 1672. Ta oprema je mogoče že bila primerna za navadne požare; nikoli pa niso pričakovali, da bo Rotterdam tarča ogromnega zračnega bombardiranja. Po nekaj urah je Rotterdam kapituliral, kmalu zatem pa je bilo ogroženo z uničenjem še mesto Utrecht. Še en Rotterdam za nizozemsko vrhovno poveljstvo ni prišel v poštev. Ob 16.50 (zahodnoevropski čas) 14. maja je general Winkelman ukazal vojski, da se preneha bojevati. Za večji del

Nizozemske je vojna trajala le pet dni. Nemci niso internirali Nizozemcev, vendar so se morali njihovi vojaki razorožiti in demobilizirati, častniki pa so morali obljubiti, da se ne bodo več borili proti Nemcem. Vseeno je večina nizozemske mornarice, ki ni bila v domačih vodah v času invazije, nadaljevala z bojem. Večino njenih ladij je kasneje uničila nemška zaveznica Japonska v Javanskem morju. Le nekaj letal je ušlo uničenju, nekaj pa je ušlo v Nemčijo. Vse skupaj je imela Nizozemska relativno manjše število žrtev v primerjavi z Belgijo in Francijo: »samo« 2100 mrtvih in 2700 ranjenih. Civilne žrtve so bile veliko večje, večinoma zaradi katastrofe v Rotterdamu. Število padlih in ranjenih Nemcev ni bilo nikoli objavljeno. Vseeno je največje izgube imela Luftwaffe; v kratki kampanji je bilo uničenih nič manj kot 525 letal. Te izgube so se pokazale za zelo usodne v »Bitki za Britanijo« še isto poletje (Powaski 2006, 101-103)

5.2 Napad na Belgijo

Ko je najseverneje razporejena nemška oklepna divizija udarila proti Rotterdamu, sta drugi dve oklepni diviziji, ki sta bili dodeljeni 6. armadi, delovali po ozkem pasu nizozemskega teritorija med Nemčijo in Belgijo. Cilj teh dveh divizij, ki sta pripadali XVI. oklepnemu korpusu generala Ericha Höpnerja je bil lepo mesto Maastricht, cestno-kanalsko-rečno križišče in zaradi tega glavni strateški dobitek na tem področju (iz Maastrichta so vodile ceste proti Bruslju in Antwerpnu, poleg tega se je tu Albertov kanal spajal z reko Maas). 9. PzD je prešla preko Gennepa reko Maas 10. maja, prvega dne ofenzive, in tako začela nemško ofenzivo na Nizozemsko. Isto reko je še enkrat prešla pri mostovih Moerdijka, napredujoča proti Rotterdamu. To reko (francosko Meuse) so imele v načrtu preiti še najjužneje razporejene oklepne divizije armadne skupine A pri Sedanu, preostale oklepne divizije pa pri Montherméju in Dinantu (Deighton 1981, 281-282).

5.2.1 Eben Emael

Prva velika naloga nemškega napada na Belgijo je bila trdnjava Eben Emael (glej Sliko 5.1). Zaradi lokacije blizu stičišča reke Maas in Albertovega kanala, okrog pet kilometrov južno od Maastrichta, je bilo zavzetje te trdnjave življenjskega pomena Primera Rumeno. Nemci so morali zavzeti trdnjavo čim prej, ne samo da bi zmotili razmestitev zavezniških sil ob liniji Dyle, ampak tudi da bi vezali zaveznike preden bi ti odkrili glavni nemški udarec preko Ardenov in se premaknili v protinapad (Powaski 2006, 67). Trdnjava, dokončana leta 1935, je merila kakih 900 krat 700 metrov in je bila zaščitena z navpičnim in neranljivim 40-metrskim padcem v Albertov kanal. V različnih enojnih in dvojnih kupolah je

imela nameščenih skoraj ducat kosov topništva od 75 do 120 mm, kot tudi številne manjše topove in mitraljeze, varno pod zemljo pa je imela še kak bataljon vojakov (Horne 2007, 267-268).

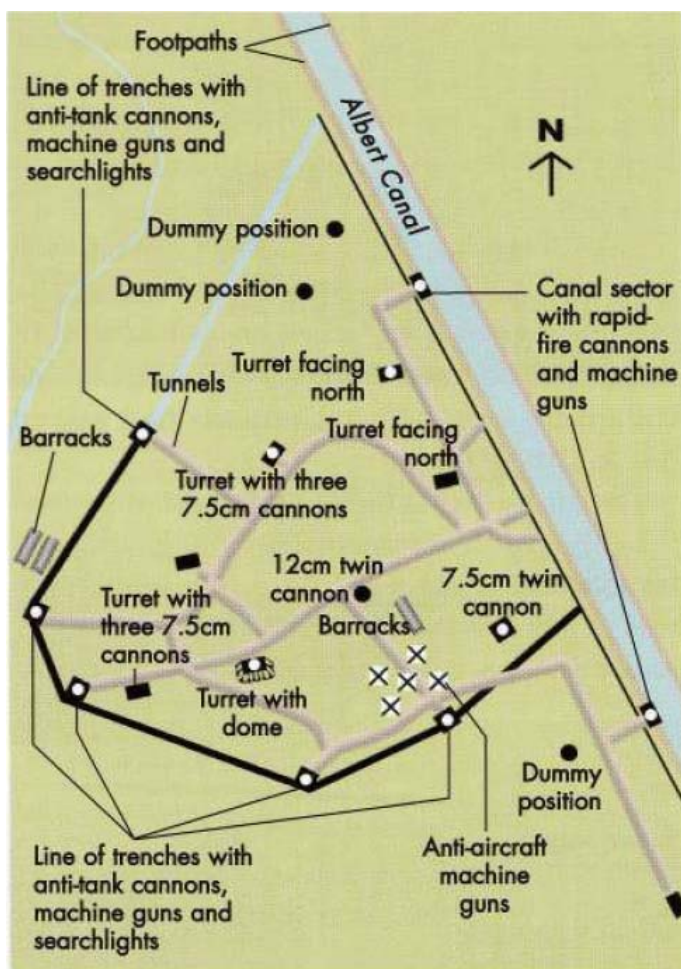
Belgijci so bili zelo samozavestni, da bo Eben Emael vzdržal vsak napad vsaj nekaj dni, če ne tednov. Toda branilci so bili zopet v letih 1914-1918 in trdnjava je imela dve tehtni pomankljivosti: prvič, ni dovolj odločno dominirala na območju in ni mogla vršiti topniške podpore po celem sektorju okrog Maastrichta, ter drugič, bila je zelo ranljiva iz zraka. Hitler se je zelo zanimal za napad na Eben Emael in je ne glede na skepse OKH, še bolj pa OKW, sprejel drzno in radikalno rešitev za zavzetje trdnjave in bližnjih mostov z enotami v jadralnih letalih. Padalci ne bi mogli pristati na tako majhno tarčo z zadovoljivo natančnostjo, potreben čas za njihovo premestitev pa bi branilci nedvomno uporabili za organizacijo trdnejše obrambe. Poleg vsega so jadralna letala imela še prednost, da so bila tiha, saj jih lahko vlečna letala spustijo kakih 20 km stran od trdnjave in mostov. Jadranje je bilo popularno razvedrilo v predvojni Nemčiji in Luftwaffe je zaradi Versajske pogodbe začela osnovno šolanje pilotov prav v jadralnih letalih. Kot posledico je Nemčija imela na izbiro zelo veliko dobrih in natančnih pilotov (Gilbert 2000, 90).

Zavzetje trdnjave je bila naloga stotnika Kocha, ki je za to nalogo enote pripravljajal od novembra. Člani odprave niso smeli oditi z urjenja, prepovedano pa se jim je bilo tudi mešati z vojaki iz drugih enot, imeli pa so tudi prisego o tajnosti pod kaznijo smrti. Na začetku so se urili na maketah, kasneje pa so uporabljali češke trdnjave v Sudetih, tako da so do maja poznali vse podrobnosti o operaciji - razen imena trdnjave (Horne 2007, 268). Čas operacije je bil zelo pomemben, saj so piloti jadralnih letal potrebovali dobro vidljivost njihovih tarč. Kot posledico je sam Hitler prestavil čas invazije z 03.00 na 05.30, da bi bilo dovolj svetlobe pristanek jadralnih letal na trdnjavi ter zagotovil dovolj vojakov za dokončanje operacije (Gilbert 2000, 92).

Pri Eben Emaelu so na začetku stražarji slišali le protiletalski ogenj pri Maastrichtu, toda slišali in videli niso nič drugega, dokler niso jadralna letala pristala dobesedno na njih. Operacija bi se skoraj ponesrečila, saj je zaradi strgane vrvi jadralno letalo poveljnika odprave poročnika Witziga pristalo nedaleč stran od Kölna. Z malo truda je priklical drugega Ju 52 in pristal varno na trdnjavi v drugem poizkusu. Tam je odkril, da je situacija popolnoma pod nadzorom s strani njegovega glavnega podčastnika (nedvomno stranski produkt podrobnega urjenja). Nemški inženirji so gladko razstrelili debele jeklene oklepe, ki so varovali cevi topov pod zemljo, prvič pa so za to uporabili zelo močne kumulativne naboje eksplozivnih sredstev ang. Hollow Charges). Topove in topovske položaje so uničili enega za drugim. Dvojne

kupole 120 mm topov so zaradi debeline morali uničiti tako, da so po ceveh navzdol spuščali eksploziv in ga detonirali. Nekaj časa je bilo zapravljenega z odkritjem lažnih kupol, vendar je vseeno bila trdnjava praktično razorožena, ko je Witzig prispel na trdnjavo. Bližnje belgijsko topništvo je sicer streljalo na nemške položaje, vendar kakega resnega protiudarca ni bilo. Witzig je nato vstopil v notranjost, da bi opravil še s posadko. Medtem so ostali oddelki inženirjev zasedli dva bližnja mostova čez Albertov kanal. Čez noč na 11. maj je posadka trdnjave vzdržala, belgijska pehota pa je poskušala Nemce pregnati. Situacija je za Nemce postala že zelo težka, ko je prispela do trdnjave predhodnica Reichenauove 6. armade. Šest ur kasneje se je trdnjava vdala, ujetih pa je bilo 1100 mož. V bojih so Belgijci izgubili 23 mož in imeli 59 ranjenih, Nemci pa so imeli 6 mrtvih in 15 ranjenih. Hitler je seveda Kocha in Witziga nagradil z Viteškim križem, enim izmed nemških najvišjih odlikovanj (Horne 2007, 269-270).

Slika 1.1: Eben Emael

Vir: Fowler (2000, 29).

Preboj čez utrdbe Albertovega kanala je bil prvi pomembnejši korak, ki je omogočil prodor tankom Reichenauove 6. armade naravnost v osrednjo Belgijo. Zavezniki so upali, da bodo Belgijci držali obrambo štiri do pet dni in tako zagotovili čas za francosko - britanske sile, da zasedejo obrambno črto Dyle. Nemci so predrli obrambo v samo 36 urah. Druga prednost na strani Nemcev je bila psihološka. Jadralna letala so takoj odstranili z Eben Emaela, podrobnosti o uporabi kumulativnih nabojev pa so ostale skrivnost. Kako je lahko tako mogočna trdnjava padla tako hitro, je zmotilo veliko ljudi v zavezniškem taboru, še posebej Francoze, ki so tedaj začeli dvomiti v neprebojnost njihove tako zelo pomembne Maginotove linije. Goebbels je še razplamtel debato z besedami o »novih metodah napada«, kar so si mnogi razlagali kot uporabo strupov. Posledica je bila tudi povišano nelagodje nizozemskega in belgijskega civilnega prebivalstva (Gilbert 2000, 96-97).

5.2.2 Hannut in Gembloux

10. maja ob 06.45, 2 uri po začetku nemškega napada, so Belgijci končno »povabili« Francoze in Britance, da lahko prestopijo njihove meje. Francoske lahke konjeniške enote so odhitele daleč naprej za zaščito zavezniških enot, ki bi se postavile na črto Dyle; elementi 2. in 3. DLM so pravočasno dosegle svoje položaje pri Liegeu naslednji dan. Medtem ko so zračne sile treh držav napadale mostove na vzhodu, je 7. belgijska divizija razpadla in pustila odprto pot za nemško 4. oklepno divizijo. BEF so bili v premiku, da bi se postavili na položaje vzhodno od Bruslja (Evans 2000, 45).

OKH je bil zelo zadovoljen, ko je slišal novice o zavezniškemu napredovanju v Belgijo. Prva naloga armadne skupine B je bila pridobiti pozornost zaveznikov in jih zvabiti stran od glavnega udara čez Ardene. Hitler je vzkliknil, da bi lahko kar jokal od sreče, ker so padli v njegovo past. Medtem ko je bilo pričakovano, da bo imela nemška 18. armada le manjše težave pri odstranitvi Nizozemske iz te vojaške enačbe, je bilo naloženo generalu von Reichenauu, da se mora njegova 6. armada spopasti z zavezniki in jih zadržati v centralni Belgiji ter jim tako preprečiti, da bi se premestili v regijo Ardenov, ko bi Zavezniki ugotovili prave namere Nemcev. Zavezniki pa se sploh niso zavedali nemške strategije in so se osredotočili na dogodke v Belgiji (Gilbert 2000, 98-99).

Po tem, ko je general Prioux 11. maja opozoril na zelo slabo stanje črte Dyle, je Billotte ukazal Blanchardovi 1. armadi, da pohiti s svojim napredovanjem, tako da bo na položajih 14. 5. namesto 15. 5., 24 ur preden je bilo načrtovano. Potujoče podnevi in ne ponoči so tedaj francoske mehanizirane kolone prvič prišle pod sistematičen ogenj Luftwaffe. Zaradi prisiljene pospešitve pri pohodu so zadaj pustili kar nekaj topništva. Medtem je bila

zjutraj 12. 5. belgijska vojska že v popolnem umiku in je poskušala zasesti položaje na črti Antwerpen-Malines-Louvain, da bi se združila z BEF. Belgijski umik je tako razkril sprednje elemente konjeniškega korpusa generala Priouxa, ki ga je tako napadel XIV. oklepni korpus generala Höppnerja. Na območju okrog Hannuta, približno na pol poti med Liegeom in reko Dyle, se je zgodila prva večja tankovska bitka med Francozi in Nemci (Horne 2007, 295).

General Prioux je predvidel, da bo zelo težko uresničiti zavlačevalno nalogo z popolno nemško premočjo v zraku. Operacija na reki Dyle je bila bazirana na dveh hipotezah, ki so se že pokazale za povsem napačne:

- Vrednost obrambnih položajev pri Gemblouxu
- Kapaciteta odpora belgijske vojske

Povezal se je z vrhovnim poveljstvom, da bi poskušal vpeljati malo manj ambiciozen načrt »E«, saj so se od celotne 1. armade samo 3 motorizirane divizije že premikale v Belgiji. Bilotte, Georges in Blanchard so vsi izrazili nestrinjanje. Francoska 1. armada se bo premikala dan in noč, ne glede na Luftwaffe. Naloga konjeniškega korpusa je bila zaustaviti nemške sile okrog Hannuta do 14. maja, preden bi se umaknila za francosko 1. armado, nameščeno v gemblouški reži med rekama Dyle in Maas. 11. maja je tako nemška 4. PzD prečkala reko Maas, medtem ko se je konjeniški korpus nameščal v območju Ophelissma, Hannuta in Huy. Bitka pri Hannutu (12.-14. maj) je bila prva velika tankovska bitka v 2. svetovni vojni: 411 francoskih tankov (3. in 2. DLM) proti 674 nemškim tankom (3. in 4. PzD) (Lehmann 2005).

Frieser za razmerje moči pravi, da sta imeli 2. in 3. DLM skupaj kakih 239 tankov Hotchkiss in 176 Somua tankov, medtem ko je Höpner po drugi strani imel 623 tankov, od tega skoraj 500 tankov Panzer I in II. Literatura prav tako premalokrat omeni, da je francoska stran uporabila tudi številne oklepne avtomobile, recimo Renault AMR-ZT-63, ki je bil vsaj enakovreden Panzer I in II tankom v smislu oborožitve. Prav tako se to nanaša na 90 izvidniških oklepnikov Panhard 178, katerega 25 mm top je lahko predril tudi oklep tanka Panzer IV. Če tako štejemo samo sile, uporabne za boj tank proti tanku, je bilo pri Francozih 239 tankov Hotchkiss in 176 tankov Somua proti komaj 73 tankom Panzer III in 52 Panzer IV. Razlika je še bolj očitna pri oklepu (»težki« tank Panzer IV je imel 30 mm oklepa, medtem ko ga je imel »lahki« Hotchkiss 39 kar 45 mm, »srednje težki« Somua pa celo 55 mm). Posadke nemških Panzer III tankov so tako doživele kar precej neprijetno presenečenje, ko so odkrili, da se projektili iz njihovega 37 mm topa odbijajo od nasprotnikovega oklepa popolnoma brez učinka. Tako je bilo uporabnih le 52 tankov Panzer IV, katerega 75 mm top je lahko nekaj naredil proti Somui, vendar le na zelo kratko razdaljo. Prav tako so imeli

Francozi prednost, saj so uporabljali tanke po zadrževalnem vzorcu in so bili lahko uporabljeni znova in znova iz vasi in iz zakritih položajev (Frieser 2005, 241). 12. maja je general Prioux doživel kar nekaj težkih bojev, več, kot jih je napovedal Billotte. Nemški napad na njegove položaje se je začel popoldne z obsežnim bombardiranjem Stuk, ki mu je sledilo močno obstreljevanje tankov (Powaski 2006, 91).

Ko se je boj začel, so se francoski tanki še vedno bojevali z okorelo taktiko prve svetovne vojne. Nemški tanki so bili poveljevani v mobilnem smislu in so bili konstantno premeščani naprej in nazaj. Francoski tanki so bili uporabljeni preveč nepremično in preveč linearno. Bitka je razkrila tudi prednosti boljše radijske opreme Nemcev. Nemški tanki so udarili po centru Priouxove linije pri Hannutu, na koncu dneva pa so bili vseeno zaustavljeni. Izgube prvega dne so bile več ali manj enake, kar je bilo bolj pomembno pa je to, da je francoska linija vzdržala. Nemški poveljniki so bili tudi vedno sposobni spremeniti težišče boja. Po drugi strani je imelo le nekaj francoskih tankov radijsko opremo. Tako so morali častniki nemalokrat izstopiti iz vozil in teči od tanka do tanka ter dajati navodila, medtem pa so jih nemalokrat presenetili nemški tanki. Prvi spopad med dvema silama pa je odkril še eno razliko med francoskimi in nemškimi modeli – vzorec uporabe kupol. Francoski tanki so imeli kupolo za eno osebo. To je pomenilo, da je bil poveljnik tanka hkrati tudi strelec in pomočnik strelca (namerilec). Po drugi strani pa so se nemški poveljniki lahko popolnoma posvetili vodstveni vlogi. Kritika o uporabi francoskih tankov pri Hannutu s strani nemškega 35. tankovskega polka je bila, da je »brez vodij, brez cilja, slabo vodena in taktično zastarela«. Nemci so bili v prednosti še posebej v združitvi bojnih dejstev. Hannut je bil ne samo primer prve in največje tankovske bitke v kampanji, ampak se je prelevil tudi v silno bitko tank-zrak, v kateri je Wehrmacht demonstriral tisto, čemur danes pravimo kopensko - zračna bitka. VIII. zračni korpus (von Richthoffen), ki se je specializiral za neposredno bližinsko podporo tlem, je precej sodeloval pri bojevanju na tleh. Če je kdo počistil pot za nemške tanke in onеспособil ogromno francoskih, so bili to nemški bombniki – strmoglavci. VIII. zračni korpus je zamenjal operacijsko območje šele opoldne 13. maja in odletel proti Sedanu (Frieser 2005, 241-242).

Bitka se je odvijala med potokom Petite Gette in rečico Mehaigne, v območju, ki ga je držala 3. DLM. Veliko manj je bila udeležena 2. DLM. 12. maja je na nemški strani udeležena le 4. PzD, saj je 3. PzD v celoti prešla Maas šele 13. maja. Območje je primerno za tanke, torej za udeleženca, ki ima več tankov. Med bitko pri Hannutu je imel general Prioux dejansko poveljstvo nad francoskim tankovskim korpusom proti nemškemu tankovskemu

korpusu, Nemcem je povzročil močne izgube in tako rekoč prvi dan bitke dobil. (Lehmann 2005).

Zvečer naslednjega dne, 13. maja, pa so se začele kazati nemške prednosti. Nemci so počasi potisnili francoski center nazaj in tako je bil Prioux primoran ukazati umik na linijo Perwez – Marchevolette, 16 km dolgo linijo protitankovskih prepek, manj kot 15 km stran od linije (od Wavra do Namurja), ki jo je držala francoska 1. armada. Drugi dan bitke je bil za obe strani zelo težak. Priouxov korpus je bil močno zdesetkan, saj je izgubil 75 od 140 Hotchkissov in 30 od 80 Somua tankov. Francozi pa so močno ranili tudi 4. oklepno divizijo, saj je izgubila 164 tankov (Powaski 2006, 92).

Umik francoskih tankov je bil še enkrat prikaz osnovnih razlik v uporabi oklepa obeh vojska. Ko se je Priouxov korpus umaknil na zahod, to ni bilo izvedeno v smislu zadrževalnih akcij, kakor so to delali Nemci. Možno bi bilo prisiliti nasprotnika, da naleti vedno znova na razne prepreke in udarjati nasprotnika po boku. Poveljniki francoskih oklepnih enot niso bili sposobni izvesti tako aktivnega zadrževalnega manevra, najverjetneje zaradi pomanjkanja radijske opreme. Namesto tega so se Francozi umaknili skoraj v eni potezi. Ko so nemški poveljniki to opazili, so jih začeli 13. maja zasledovati in se nemalokrat zaradi absorbcije umika znašli sredi Francozov, ki se gnetejo nazaj. To je ustvarilo tudi težko situacijo za francosko topništvo, ki naj bi ščitila umik, saj v nekaterih primerih ni mogla razlikovati med lastnimi in nasprotnikovimi silami, ki so bili prepleteni. Höpner je videl v tem veliko priložnost in 14. maja ukazal neprestano ofenzivno delovanje, da bi udaril v linijo Dyle simultano z umikajočimi nasprotniki (Frieser 2005, 243)

Zjutraj 14. maja so Nemci ponovno napadli. Uspešno so ustvarili režo v liniji Perwez-Marchevolette. Vendarle zaradi trmoglavega francoskega odpora linije niso mogli prebiti v zadovoljivem številu. Prioux je tako vseeno pridobil čas za zavezniško vojsko, ki ga je potrebovala za pozicioniranje ob reki Dyle. Cena, ki jo je plačal njegov konjeniški korpus pa je bila zelo visoka. Njegovi lahki mehanizirani diviziji sta bili v koščkih. Uničeni sta bili dve tretjini tankov Hotchkiss in tretjina tankov Somua. Nekatere enote so izgubile tudi do 60% mož. Tisto popoldne je bil Priouxov celoten korpus umaknjen z bitke in se ni nikoli več povrnil v konflikt kot povezana enota. Ne glede na vse je Prioux prikazal, kaj je vse mogoče, če je francoska divizija primerno vodena (Powaski 2006, 92).

Uporaba takega francoskega tankovskega korpusa je unikatna, razen mogoče formacija »groupement Buisson« na začetku junija pri bitkah na rekah Aisne in Retourne južno od Rethela, ki je vsebovala 3. DCR in 7. DLM. 14. maja, ko so blokirali Nemce tako dolgo kot je bilo ukazano (dva dni), se je konjeniški korpus pomaknil nazaj za francoske linije

pri Gemblouxu, kjer je bilo Priouxu ukazano, da nekaj svojega topništva prepusti 1. francoski armadi. Med bitko pri Gemblouxu (14. - 15. maj), je bil nemški XVI. oklepni korpus zopet blokirán, tokrat s strani 1. DM (Division Marocaine – maroška divizija) in 15. DIM (Division d'Infanterie Motorisée – motorizirana divizija), ki sta bili obrambno nameščeni na železnici Bruselj – Namur, med mestoma Gembloux in Ernage. Vsi nemški napadi so bili odbiti, XVI. oklepni korpus pa je utrpel težke izgube. Vseeno pa je nemški preboj pri Sedanu prisilil precej uspešne zavezniške enote v Belgiji, da se umaknejo nazaj in prepustijo ozemlje nemškim silam (Lehmann 2005).

Frieser je podal dve zaključni oceni bitk pri Hannutu in Gemblouxu:

- Taktično gledano je Prioux dosegel popoln uspeh. Njegova naloga je bila vršiti odpor in zagotoviti čas za 1. armado, da se namesti na položaje pri Gemblouxu do petega dneva boja (14. maj). Njegova naloga je bila opravljena, saj je oklepni korpus Höpner lahko izvršili napad na to linijo šele 15. maja. Poleg tega so francoski tanki zadali nemškim velikanske izgube. Nemške enote so utrpeli izgube ne samo pri Hannutu, ampak tudi pri Gemblouxu. Ne glede na to, da so Nemci nekaj vozil lahko popravili, je bila moč tega oklepnega korpusa močno zmanjšana (3. PzD je imela skoraj eno četrtino tankov manj, 4. PzD pa skoraj polovico)

- Gledano operativno pa bi lahko rekli, da je Höpner uspel že samo s tem, da se je bitka sploh zgodila. Korpus, kateremu je poveljeval, je bil pravzaprav namenjen le za vabo, ki bi zvalila nasprotnika v smer, ki bi bila operativno neuporabna. Od vseh velikih francoskih formacij na severnem krilu je Priouxov konjeniški korpus povzročal nemškemu poveljstvu največje glavobole. V smislu organizacije in opremljenosti bi bil najbolj primeren, da prekine »zamah s srpom« s severa. Po tem, ko je protinapad pri Sedanu 14. maja propadel, je francoski vrhovni poveljnik Gamelin resno razmišljal o tem, da bi ukazal Priouxu (kot zadnji rešilni bilki), da udari po desnem boku nemških oklepnih divizij, ki so hitele naprej. Medtem pa so Höpnerjevi tanki v sodelovanju z Luftwaffe tako zdesetkali Priouxove formacije, da ta poteza tisti moment ni bila možna. To je pomenilo, da je oklepni korpus Höpner opravil svojo prvo nalogo. Sedaj mu ni bilo več treba opravljati vloge diverzije od »zamaha s srpom«, ampak je lahko sam sodeloval pri oklepnem udaru. Za ta namen je bil ta korpus 18. maja premeščen v armadno skupino A (Frieser 2005, 245-246).

Vojna v Belgiji se je začela kot fiasco, končala pa kot tragedija. Kakor vse od dneva, ko se je začela nemška invazija, ni bilo nikakršnega sodelovanja med oboroženimi silami do tistega trenutka nevtralne Belgije in vojskama Francije in Britanije, je bilo neizbežno, da nastane neizmerna zmeda, ko so te vojske naposled poskušale osnovati skupno linijo obrambe

proti nemškim zavojevalcem. Prvobitni načrt, da se brani linija na reki Dyle, je bil opuščen, ko se je pokazalo, da se nemških oklepni enot 3. PzD in 4. PzD ne da zaustaviti. Umik je bil preložen zaradi tega, ker je kralj zahteval, da vojska brani Bruselj. Kasneje je tudi on pristal na popoln umik, ki se je začel v noči iz 16. na 17. maj in v katerem so sodelovale belgijske in zavezniške sile. Za neuspeh belgijske vojske je bil takrat kriv kar kralj sam (Deighton 1981, 356-357).

Belgijska vojska se je borila 18 dni. Po besedah mnogih zgodovinarjev so se njihovi vojaki bojevali nenavadno pogumno. Imeli so 6098 mrtvih in 500 pogrešanih, kasneje pa je umrlo še 2000 vojnih ujetnikov. Kralj Leopold III, ki je sprejel neizogibnost poraza proti nemškim silam, se je predal, bil zajet in kasneje tudi ostro kritiziran s strani Britancev pa tudi Belgijcev. Kot poveljnik belgijskih oboroženih sil je menil, da bo delil isto usodo kot njegovi vojaki in je objavil: »Karkoli se zgodi je moja usoda enaka vaši« (Fowler 2002, 61).

5.3 Preboj čez Ardene

Logistika

Med Blitzkriegom proti zaveznikom so vsa bojna dejanja potekala z enkratno hitrostjo, tako da so bile kakršnekoli napake pri pripravi, še posebej na področju logistike, lahko usodne. Ena izmed skrivnosti za nemškim uspehom je bila odličnost logističnega načrtovanja med operacijo.

- **Strelivo**

To je bil revolucionaren koncept vojne v primerjavi s 1. svetovno vojno, saj je na bojišču prevladal faktor mobilnosti in ne ognjena moč. Zaradi tega je bila dejanska poraba streliva precej manjša, kot pa tista, s katero so računali. Tako ni bilo nikoli resnega pomanjkanja streliva (edina izjema je bil francoski protinapad pri Stonnu, kjer so pri 10. PzD in polku Grossdeutschland utrpeli veliko pomanjkanje protioklepnega streliva v verjetno najbolj nevarnem francoskem protinapadu – kasneje so jim ga dostavili z transportnimi letali)

- **Gorivo**

Kampanja na zahodu se je razvila v mobilno vojskovanje, kjer so odločali dolgosežni obkoljevalni manevri. Uspešno poveljevanje take vrste operaciji je bilo možno samo zaradi neprekinjene oskrbe mehaniziranih in motoriziranih udarnih enotah z gorivom. Kielmansegg (zadolžen za logistiko pri 1. PzD) je uporabil improviziran sistem s posodami za gorivo. Poraba goriva za vse skupine so bile izračunane in skladiščene na taktičnih počivališčih na dolgi poti do meje. V samo konico napadalnih enot so bili

vstavljeni tudi številni tovornjaki s posodami za gorivo. Na določenih točkah so tako mimovozečim posadkam razdelili te posode.

- Popravila

S popravili so bile največje težave. 41,140 vozil oklepne skupine Kleist je moralo do Rokavskega preliva premeriti razdaljo vsaj 600 km. Dejanska kilometrina je bila še večja, saj so vozila stalno premeščali naprej in nazaj. Dogajalo se je tudi, da so imele na neki točki formacije tankov tudi do 50% pokvarjenih vozil. Kot nadomestilo za rekordno nizek čas popravila je bila na drugi strani številka pokvarjenih vozil. V veliko pomoč je bila neprestana dostava rezervnih delov (kot primer: nemška vojska je lahko samo po nekaj dneh začela novo večjo operacijo v zahodni kampanji, Primer Rdeče, z bojno sposobnimi formacijami).

O logistiki se razpravlja samo takrat, ko je slaba; to se v tej kampanji ni zgodilo. Da ni bilo večjih težav, je verjetno zelo pripomogel dejanski čas kampanje, ki je bila vseeno načrtovana kot daljša vojna. Kar naenkrat jo je bilo konec in vojaki so se znašli pred kupi neuporabljenih dobrin. Med kampanjo na vzhodu leta 1941 je bila situacija popolnoma drugačna (Frieser 2005, 107-109)

Tako so torej oklepne enote von Bockove armadne skupine B prodirale v Belgijo točno po načrtu, anglo-francoske sile pa so hitele proti severu, da se jim zoperstavijo, tako kot so predvidevali nemški načrtovalci. Uspeh ali neuspeh Mansteinovega plana je bil odvisen od tega, kaj se zgodi eni malo večji in boljše opremljeni sili – oklepnim formacijam Rundstedtove armadne skupine A in motorizirani pehoti, ki jim je služila kot podpora (Deighton 1981, 288).

Vzporedno eden z drugim naj bi se oklepni korpus Guderian usmeril proti Sedanu, oklepni korpus Reinhardt pa proti Montherméju, 25 kilometrov proti severu. V luči teh dogovorov se je razmestitev sil zdela predprogramirana. Von Kleist je načrtoval razmestitev po krilih, z enim oklepnim korpusom zraven drugega:

- Južno krilo: oklepni korpus Guderian naj bi udaril proti Sedanu na dveh levih cestah
- Severno krilo: oklepni korpus Reinhardt naj bi napadel proti Montherméju na dveh desnih cestah

Motorizirani korpus Wietersheim naj bi sledil oklepnima korpusoma kot drugi ešalon. S koordinacijo z armadami, na območju katerih je delovala skupina Kleist, je armadna skupina A ukazala uporabo po ešalonih, v drugih besedah korpusi bi bili razporejeni eden za drugim:

- Oklepni korpus Guderian (XIX. korpus) naj bi bil prvi v napadu (prvi ešalon) in naj bi udaril proti Sedanu na vseh štirih cestah
- Oklepni korpus Reinhardt (XXXXI. korpus) naj bi sledil kot drugi ešalon na intervalu 180 km; desni zavoj proti Montherméju je bil načrtovan v zadnjem stadiju prehoda Ardenov zaradi prečkanja reke Maas
- Motorizirani korpus Wietersheim (XIV. korpus) je bil določen za tretji ešalon; sledil bi na intervalu 330 km od prvih elementov (Frieser 2005, 110-111)

Ko je nemška vojska prestopila zahodne meje, se je Hitler odločil za zelo drzno potezo. Težavnemu terenu Ardenov je namenil nič manj kot 70% nemške oklepne sile ter verjel, da bo lahko presenetil zaveznike, še preden bi oni ugotovili, kaj se dogaja ter vpoklicali rezerve, da bi jih zaustavili. Toda tanki so potovali po vijugajočih poteh skozi močno gozdnate Ardene, kjer so se bili precej nesposobni bojevati in bili zelo ranljivi pred zavezniškimi napadi. Nekaj dobro postavljenih protitankovskih topov, skritih na gozdnatih pobočjih Ardenov bi lahko povzročilo ogromno škode skorajda neskončnim kolonom nemških vozil, ki so se premikale odbijač ob odbijaču skozi gozd (Powaski 2006, 94)

Ko je bila vpeljana zadnja oblika Primera Rumeno, je nemško vojaško poveljstvo slutilo, da se bodo največje težave armadne skupina A pojavljale v zvezi s prometnimi zastoji. Tako se je tudi zgodilo. Prve izmed Rundstedtovih 45 divizij so prečkale luksemburško mejo ob 05.35 10. maja in začele potiskati proti Ardenom. Vseeno je na začetni dan ofenzive samo Guderianov XIX. oklepni korpus v celoti prešel mejo in se začel premikati na zahod. Prometni kaos je bil zelo obsežen. Oklepni korpus Reinhardt, sestavljen iz 6. in 8. PzD, je bil skupaj z motoriziranim korpusom Wietersheim ob koncu dneva še ne samo na nemškem ozemlju, ampak celo še vzhodno od mostov na Renu (Healy 2007, 45).

Guderianov oklepni korpus je imel opravka z zelo malo odpora, ko je prečkal Luksemburg. Sprednji oddelki 1. PzD so dosegli mejo z Belgijo blizu Martelanga že ob 10.00. Tam je porušen most s strani belgijskih Chasseurs Ardennais (Ardenski lovci) predstavljal prvo večjo prepreko pri prehodu Ardenov. Do 16.00 so nemški inženirji most popravili in tanki so bili zopet na poti. Zvečer je Guderian že postavil poveljstvo na belgijskem teritoriju zahodno od Martelangea. Severno od Guderianovega korpusa je Rommlova oklepna divizija naletela na zabarikadirane ceste, preluknjane z eksplozivom. Toda Belgijci so bili neuspešni pri obrambi teh barikad in Rommlovi tanki so šli enostavno samo mimo njih. Gamelinovi »neprepustni« Ardeni so se pokazali za zelo prepustno oviro. Kar je še bolj presenetilo Nemce od plašnosti belgijskih branilcev je bila odsotnost zavezniških letal v zraku nad Ardeni.

Nemške oklepne kolone so predstavljale odlične tarče, ko so se premikale skozi težko prehodne poti počasi v tesnih formacijah. Toda niti eno zavezniško letalo se ni pojavilo nad gozdom prvega dne, niti izvidniško ne. Francozi so načrtovali zadrževanje Nemcev v Ardenih do vsaj petega dne bitke. Tako so konjeniške enote, pripadajoče Huntzigerjevi 2. armadi (2. in 5. DLC in neodvisna brigada konjenice) ter Corapovi 9. armadi (1. in 4. DLC ter 3. brigada Spahijev) napredovale do linije Bastogne - Arlon, le malo stran od meje z Luksemburgom (Powaski 2006, 95). Nemci so se ponovno začeli premikati v soboto, 11. maja, toda zadeve so bile malo zmedene, saj je Kleistov štab ukazal premik v desno, da se prepreči francoski protinapad. Zaradi tega so se sedaj poti prepletle za 10. in 1. PzD, 1. in 2. PzD ter 2. in Reinhardtovo 6. PzD. Na srečo zavezniških bombnikov ni bilo, da bi napadli tak prometni zastoj (Evans 2000, 50). Že ob koncu jutra je Rommlova 7. PzD dosegla reko Ourthe, katere ni mogla doseči prejšnji dan. Pri Hottonu je bil most porušen, vendar so ga zaradi neaktivnosti francoske obrambe inženirji kmalu popravili. Tako so se po prečkanju reke spopadli s tanki 4. DLC in jih po boju uspeli pregnati. Rommlova »sosedka«, 5. PzD, je ostala zapletena daleč zadaj v Ardenih in močno zaostajala ter ni mogla več ujeti druge enote v oklepem korpusu Hoth, 7. PzD (Horne 2007: 281-283). Neufchateau so branili belgijski Chasseurs Ardennais, 3. brigada Spahijev in 5. DLC, toda živahen boj, podprt s strani Stuk jih je pregnal tako od tam kot tudi od Bertrixa. Do noči so enote 1. PzD dosegle predmestje Bouillona na reki Semois, samo kakih 15 km od Sedana. Tu je bil most porušen, kakor tudi most malo zahodneje (Evans 2000, 50). Ponoči iz 11. na 12. maj je motociklistični bataljon Guderianove 1. PzD prečkal Semois pri Mouzaivu, preden so branilci lahko ugotovili, kaj se je zgodilo. Do 06.00 so bili Guderianovi tanki čez reko Semois in so grozili, da porušijo Huntzigerjev levi bok. Po zasedbi Bouillona (kjer je Guderiana skorajda ubilo zavezniško topništvo) so se tanki 1. PzD že valili po cesti proti Sedanu (Powaski 2006, 96-97).

Prve nemške enote so prišle do Maasa ob 14.00 12. maja. Kot je rekel neki nemški general po vojni, to ni bila »operacija v taktičnem smislu, ampak bolj približevalni pohod. V načrtovanju se nismo nadejali resnega odpora preden dosežemo Maas«. To prepričanje je bilo v glavnem kar upravičeno, saj večina nemške sile do reke Maas sploh ni videla nasprotnikovih vojakov. Tisti nasprotniki, s katerimi so se srečali, pa so se umaknili, saj niso pričakovali tako ogromnih sil. Še vedno pa niso vedeli, da so naleteli na glavni nemški napad (Jackson 2004, 39).

Če bi se francosko Vrhovno poveljstvo zavedalo, kaj se dogaja, bi ogromna koncentracija nemških oklepnih sil predstavljala lahko tarčo za zaveznike. Zgodilo pa se je, da je bila večina bombnikov uporabljena za upočasnjevanje nemškega napredovanja v severni

Belgiji, medtem ko se je Blanchard premikal na položaje. Med temi napadi, ki so bili osredotočeni na mostove v Maastrichtu, so bile izgube zelo visoke. Britanci, ki so začeli kampanjo v Franciji s 135 bombniki, so jih imeli ob koncu 12. maja v delujočem stanju le še 72. 11. maja so francoski zračni izvidniki opazili »precejšne motorizirane in oklepne enote v premiku« v Ardenih, poleg tega še z veliko opreme za premostitev. Popoldne 12. maja je Georges tako ukazal prenos glavne prioritete zračnega bombardiranja iz Belgije (1. armada) na Maas (2. armada). General Billote, še vedno pod vtisom dogodkov v osrednji Belgiji, pa se za Georgesu ni menil in ukazal, da naj bosta dve tretjini bombniške podpore namenjeni 1. armadi, ena tretjina pa 2. armadi. General Huntziger seveda dodatne bombniške podpore za svoj sektor ni zahteval. 11. in 12. maja se je Georges odločil tudi premakniti šest divizij in rezerve (vključujoč 3. DCR) za podporo 2. armadi. Ni pa ukazu določil nujnosti in tako je bilo enotam ukazano, da naj se premaknejo od 11. do 13. maja, ko bo na voljo prevoz. Nevarnost v Ardenih ni izgledala tako grozeče. Tudi za smer, v katero so bile napotene rezerve, je bilo rečeno, da bo kakršenkoli nemški prodor skozi Ardene namenjen za zamah jugovzhodno in za napad Maginotove linije od zadaj. V bistvu pa so se Nemci hoteli obrniti na zahod. To je pomenilo, da ko so se prebili čez, je bilo v bližini premalo francoskih enot, da bi pravočasno ukrepale. Če so Georgesova dejanja pokazala, da je francoski generalštab sedaj že smatral možno taktično grožnjo iz Ardenov, pa sta vseeno z Gamelinom ostala bolj zaskrbljena zaradi severne Belgije (Jackson 2004, 40-42).

5.4 Prečkanje reke Maas, 13. maj

Zvečer, 12. maja, so bili vsi trije oklepni korpusi armadne skupine A ob reki Maas na fronti dolgi okrog 70 km. Na severu sta Hothovi 7. in 5. PzD prispeli do bližine Dinanta, Reinhardtovi 6. in 8. PzD sta bili pri Montherméju (prispeli sta šele pozno zvečer). Dlje na jugu je Guderianov XIX. oklepni korpus privršal do Sedana, ki je bil opisan kot »popolnoma mrtev in nepremičen« (Healy 2007, 51). Francozi so po tem, ko so se umaknili na zahodni del reke Maas, uničili za seboj vse mostove. Nemci tedaj niso imeli druge možnosti, kakor da s pridom uporabijo vse mostovne čolne, ki so s tako težavo prišli po ozkih in vijugastih cestah Ardenov. Soočeni so bili izvedbo ene izmed najtežjih vojaških operacij – prečkanje reke nasproti močnemu sovražnikovemu ognju, kateremu sledi gradnja števila pontonskih mostov (Healy 2007, 51).

5.4.1 Dinant - Houx

Popoldne 12. maja so motociklisti pod Rommlovim poveljstvom prvi prišli na obalo Maasa pri Dinantu (glej Sliko 5.2). Bila je to prva enota Rundstedtovih oklepni kolon, ki je prispela do reke, saj ji na svoji poti ni bilo treba iti skozi Ardenski gozd, ampak po njegovem severnem robu. Branilci so mostove tam vrgli v zrak, motociklisti pa so primerno mesto (pravzaprav staro mlinarsko brv) našli pri Houxu, severno od Dinanta, kjer so reko prečkali najprej na manjši otok in od tam poskušali preiti na drugo stran reke, kjer jih je pričakal močan ogenj. Kasneje, ko se je zmrčilo, je bila ta naloga lažja, saj so prejšnje obrambne enote zamenjali, te pa se niso tako srčno borile. Poleg tega so bile francoske sile namesto ob reki nameščene višje na pečinah, tako da je do prvih jutranjih ur 13. maja Maas prešlo že kar nekaj Nemcev. Nemci pa se niso ustavili na obali, ampak so se začeli vzpenjati proti francoskim položajem. Francozi, presenečeni od napadanja v popolni temi, so se po kratkem boju umaknili, Nemci pa so se tam vkopali in čakali do jutra. Posledice prečkanja reke so bile za zaveznike zelo usodne. Francoska 9. armada generala Corapa ni uspela ubraniti linije ob reki Maas in tako ni izpolnila pričakovanj. Poleg slabe bojne sposobnosti samih divizij, so morali nekateri vojaki neposredno pred napadom prekoračiti 120 km. Samo ena pehotna divizija je bila motorizirana, imeli pa niso niti dovolj protitankovskih topov (dve diviziji popolnoma brez), prav tako jim je primanjkovalo protiletalskih topov. Odločitev, da se topništvo in tanki razpršijo po celotni vojski in da delujejo v manjših formacijah, tukaj ni bila brez posledic: Francozi so tako proti motociklistom lahko poslali le eno četo tankov, kateri naj bi napadli naslednji dan (Deighton 1981, 292-294).

Ukaz za dan 13. maj je bil:

- 6. strelski polk in 7. motociklistični bataljon naj bi prekoračil reko južno od otočka pri Houxu
- 7. strelski polk in tankovski polk naj bi prečkala reko na severnih predelih Dinanta zahodno od Leffea.

Rommel je bil pri Houxu že ob 03.00. Pri reki so njegove enote poskušale preiti reko v gumijastih čolnih, vendar jih je zadržal ogenj z druge strani. Na tej točki je Rommel dobil idejo, da se nekaj hiš ob reki zažge. Z dimom bi nemška pehota dobila vsaj nekaj kritja, ki ga je potrebovala za prečkanje. Medtem so motociklistične enote že zavzele vas Grange zahodno od Houxa, obala pa ni bila očiščena tako, kot bi to želel Rommel in je takoj ukazal obalo počistiti vseh kamnov. Potem se je Rommel odpeljal proti Dinantu, kjer je 7. strelski polk že uspel spraviti čez reko eno četo, vendar je bila oprema za prečkanje skoraj vsa uničena in

prečkanje se je moralo zaustaviti. Ker ni mogel spraviti več mož čez reko, se je Rommel odločil priskrbeti nekaj tankovske in topniške podpore. Ko je v divizijskem štabu vse uredil, se je odpeljal proti Leffeu severno od Dinanta, kjer se je prečkanje sicer zaustavilo, vendar je z ognjeno podporo dospelih tankov in poljskih havbic spet steklo. Rommel je prevzel poveljstvo nad 2. bataljonom 7. polka in osebno usmerjal operacije nekaj časa in tudi prečkal reko v enemu izmed prvih čolnov. Na zahodni strani reke se je Rommel sam moral braniti pred francoskim protinapadom skupaj z eno strelsko četo, preden se je vrnil na vzhodno stran reke. Na severni točki prečkanja reke je Rommel videl uspeh 6. pehotnega regimenta na zahodnem bregu reke. Čez reko so spravili tudi že 20 protitankovskih topov, katere so močno potrebovali. Inženirji so začeli že z izgradnjo 8-tonskega mostu, vendar je Rommel gradnjo ustavil in ukazal gradnjo 16-tonskega. Rommllov načrt je bil namreč čim prej čez reko spraviti dele tankovskega polka kakor hitro je mogoče. Med gradnjo so bili mostovni čolni pod močnim nasprotnikovim ognjem in najmanj eden je potonil skupaj s tankom. Gradnja je bila zadržana, vendar je do noči prešlo reko prvih nekaj tankov. Do naslednjega jutra je reko prešlo že 15 tankov. Korpusni poveljnik Hoth je zvečer ukazal, da se obe mostišči povežeta in tako preprečita francoskemu topništvu, da vpliva na točke prečkanja. Rommel pa ni počakal do naslednjega dne in 7. pehotnemu polku ukazal napad ponoči. Ponoči je polkovnik Bismarck s 7. strelskim polkom zavzel območje na obronkih vasi Onhaye, zahodno od Dinanta. Ob 07.45 pa je Rommel dobil sporočilo, da je Bismarck obkoljen (rozumel je eingeschlossen – obkoljen, v resnici pa je bilo eingetroffen – prispel je), zveza pa je bila prekinjena. Takoj se je odločil Bismarcka podpreti z vsemi možnimi tanki. Ob 08.00 je 25. oklepni polk zbral kakih 25 tankov na zahodnem bregu in se premaknil k Bismarcku. S petimi tanki za podporo je poveljnik polka Rothenburg izvedel obkoljevalni premik za napad Onhaye od zadaj. Preostanek dneva je potekal hud boj za Onhaye in Rommel je končno moral priklicati tesno podporo Stuk, da bi se znebil trdovratno bojujočega se nasprotnika. Zvečer 14. maja je bil Onhaye izpraznjen nasprotnikovih sil in opravljen je bil preboj nasprotnikove linije. Rommel je lahko nadaljeval z napadom in zvečer je bilo doseženo območje Antheea, nasprotnik pa se je umaknil na linijo, ki teče skozi Florennes (Pappila 2009, 89-93).

Že popoldne 13. maja je general Billotte ukazal močne protiukrepe, da bi potisnil Nemce nazaj v reko Maas. Za protiofenzivo je zagotovil tudi francosko 1. oklepno divizijo (Bruneau). Bruneau je do večera, 14. maja, prispel do Flaviona in razpostavil dva tankovska bataljona tako, da je prvi usmerjen na vzhod, drugi, levo od njega, pa na jug. Rommel pa Bruneau ni dal časa, da načrtuje protinapad. Ob 08.30 naslednjega dne so Rommllovi tanki s

podporo roja bombnikov in topništva napadli Francoze. Ker nemški tankovski topovi niso mogli predreti francoskega oklepa, so začeli streljati v gosenice (zaradi pomanjkanja goriva je napadel le en francoski tankovski oddelek in uničil kar nekaj nemških tankov). Rommel pa se ni pustil motiti in je enostavno zaobšel Bruneauove tanke in nadaljeval na zahod, delo pa prepustil tankovskemu polku 5. PzD. Francoska 1. DCR bi mogoče celo imela nekaj možnosti proti eni nemški oklepni diviziji, proti dvema pa ne. Zavedajoč se, da bo kmalu obkoljen s strani Rommla, katerega tanki so že hiteli proti Philippevilleu, dobrih 25 km od Dinanta, je Bruneau ukazal umik celotne divizije do linije Mettet - Florennes. Po nočnem umiku do francoske meje je zjutraj Bruneau videl, da ima le še 17 tankov; francoska 1. DCR je tako dejansko prenehala obstajati. Izgubila je svoje tanke v manjših bojih z Nemci, namesto da bi jih uporabila za močan protinapad. Tri dni kasneje je bila celotna divizija preplavljena, Bruneau pa zajet. Rommel je 15. maja zasedel Philippeville in začel potiskati proti jugozahodu. Prebil je Corapovo vmesno linijo obrambe, še preden so jo francoski vojaki zasedli ter tako zadal 9. armadi odločilen udarec, ki je končal zmožnost Corapove armade, da izvede protinapad (Powaski 2006, 116-119).

5.4.2 Monthermé

Ceste, po katerih je Reinhardt prišel k reki, se niso mogle primerjati s širokimi in ravnimi cestami, katere je uporabil Hothov XV. oklepni korpus. To so bile ozke in vijugaste ceste, ki so se na celotnem tem delu vlekly tudi med in po strmih gozdnatih gričkah. Pri Monthermé-ju se gozd spušča do mesta, ki je dobil nadimek »rogliček«, saj reka tam naredi velik in oster zavoj, ki bi lahko osnoval tudi otok. Tu so nemške enote naletale na močan odpor, francoska 102. trdnjavska divizija (ena izmed redkih rednih enot 9. armade) pa je odgovarjala na vsak poskus Nemcev, da pridejo čez reko preko deloma uničenega mostu, z zelo učinkovitim ognjem z okoliških gričkov. Nemški vojaki so začeli pozno popoldne prečkati reko s pomočjo jeklenega ogrodja skoraj uničenega mostu, ob ogrodje so privezovali gumijaste čolne in tako osnovali prehodno mesto za pehoto. Nemci so bili na tem mostišču s treh strani obkroženi z trdoživimi francoskimi kolonialnimi vojaki, ki so za nemške vojake, naphane z nemško nacistično propagando, predstavljali precej neprijetno presenečenje. Zaradi teh težav je bilo odločeno, da na tem mestu prečka reko le 6. oklepna divizija, medtem ko bi 8. poskušala prečkati reko malo južneje pri Nouzonvilleu. Zaradi zapletov pa je na to mesto prispel le manjši del 8. PzD in le malo pehote. Tako je bilo prečkanje zaradi pomanjkanja napadalnih sil in ostrega odpora Francozov praktično nemogoče. Po posvetu s svojimi častniki, ki so mu svetovali, da ojača mostišče 6. PzD in nato udari proti jugu ter tako

preseneti francoske branilce pri Nouzonvilleu, se je Reinhardt vseeno odločil, da sprememb v postavitvi sil ne bo (Deighton 1981, 302-303).

15. maja je z Georgesovim dovoljenjem Billotte ukazal splošen umik 9. armade na linijo Marcinelle – Cerfontaine – Rocroi – Signy - L'Abbaye - Omont, ki pa je bila le načrtovana ob zelo vidni cesti, brez naravnih ovir, organizacije ali posadk. Prav tako je bil Corap razrešen poveljstva, nadomestil pa ga je Giraud, katerega 7. armada je izvedla neuspešen prodor na Nizozemsko le nekaj dni prej. Ukaz o umiku je zelo presenetil generala Libauda, katerega XXXXI. korpus (sestavljeno iz 102. in 61. divizije) je še vedno, sicer komaj, držal obrambo pri Monthermé-ju. Zgodaj zjutraj 15. maja so nemški inženirji s pomočjo metalcev plamena, nekaj pehote 6. PzD in topništva izvedli napad na bunkerje in v nekaj urah prvič prebili francosko linijo obrambe, nato pa prešli še njihove rezervne položaje. Kot trdnjavska divizija je mogoče 102. divizija imela možnost preživetja na fiksnih položajih, ko pa ji je bilo ukazano, da se umakne, so vojaki brez motornega prevoza pustili za seboj vso orožje in bili tako puščeni v milost mehanizirani moči Reinhardtovih tankov. Umik se je kmalu prelevil v brezglavi beg in večina divizijinih vojakov se je kmalu predalo (Powaski 2006, 121-122).

Edina sila, ki je imela nekaj možnosti preprečiti Reinhardtovim tankom prosto pot v notranjost Francije, je bila francoska 2. oklepna divizija, ena izmed najboljših v francoski vojski. Toda divizija je imela nekaj problemov s samim zbiranjem za boj. V skladu s francosko prakso so bili njeni tanki naloženi na vlak in ločeni od divizijske kolesne komponente (kakih 1200 vozil). Še zjutraj 14. maja njen poveljnik general Bruche niti ni bil prepričan, kje se nahajajo vse divizijske komponente. Naslednji dan je bilo Brucheevi diviziji ukazano proti Signyju, dobrih 15 km zahodno od Maasa pri Charleville - Meziéresu. Preden pa so se tanki v celoti lahko zložili z vlaka pri Hirsonu, jih je napadla nemška 6. oklepna divizija. Nemški tanki so tiste tanke, ki jih niso uničili, razpršili in naslednjega dne je bila francoska 2. oklepna divizija povsod po podeželju, brez zalog in brez stikov s francoskim poveljstvom. Medtem so Reinhardtove tankovske kolone nadaljevale svoj udar proti zahodu. Do večera 15. maja so zasedli Montcornet in celo Reinhardt je bil presenečen nad hitrostjo tankovskega napredovanja. Ni samo prebil linije 9. armade, ampak je bil že globoko v francoski zadnji obrambni liniji. Pravzaprav je do konca dne že zelo malo ostalo od 9. armade. Njeno izginotje je ustvarilo veliko režo v francoski fronti, široko kakih 65 km. Skozi njo so se tanki Hothovega in Reinhardtovega oklepnega korpusa dejansko brez odpora valili v samo osrčje Francije (Powaski 2006, 123).

5.4.3 Sedan

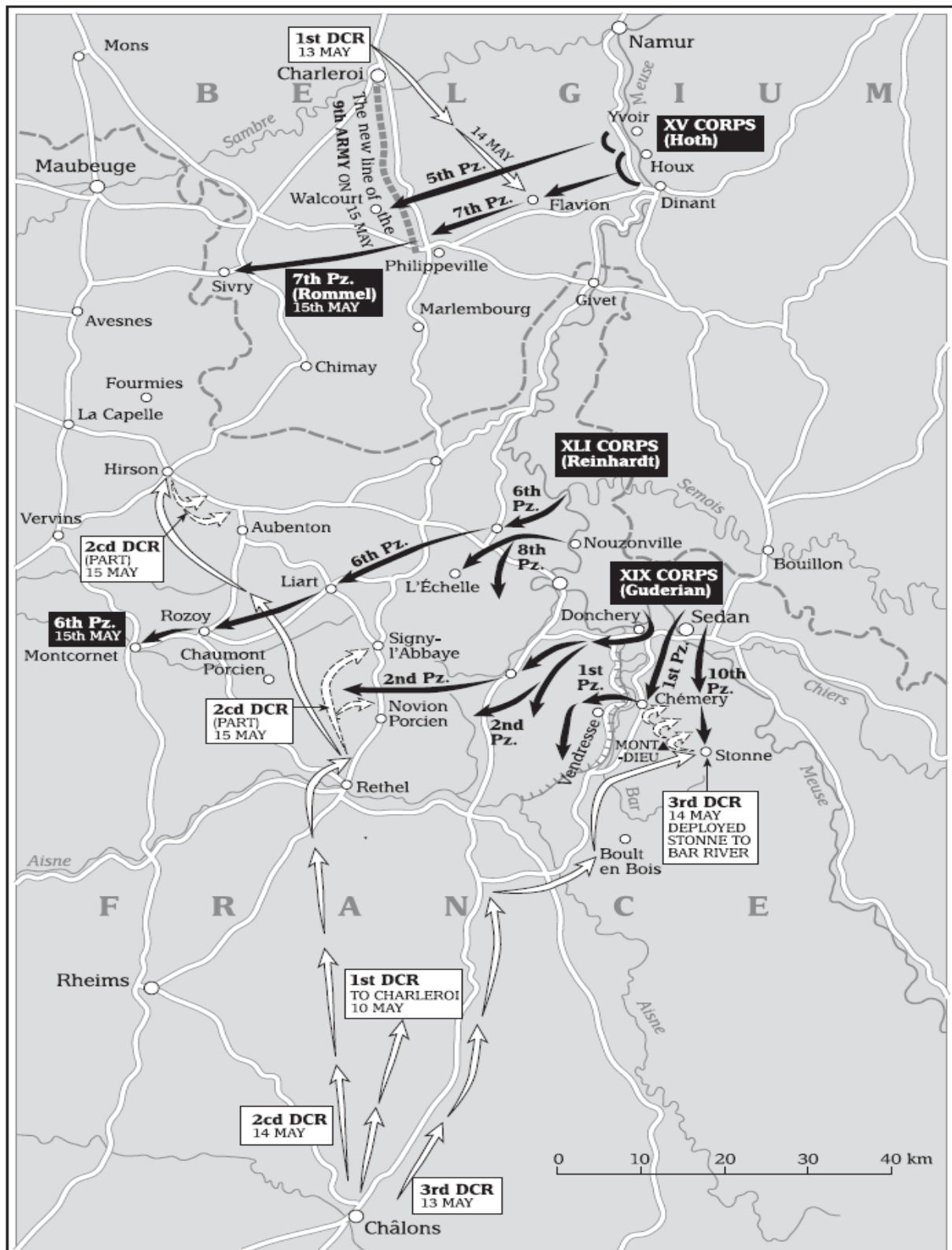
Na sestanku zvečer 12. maja je Kleist ukazal prečkanje reke Maas za naslednji dan ob 15.00. Poudaril je, da je bil čas tehten element za uspeh operacije in da noče izgubiti elementa presenečenja. Guderian se z njim ni strinjal. Medtem ko je bil prepričan, da bosta na prizorišče do takrat lahko prispeli 1. in 10. PzD, 2. PzD in korpusno topništvo pa ne, saj naj bi zaradi težav prispeli šele kasneje. Brez teh dveh elementov pa se je Guderian bal, da napad ne bo dovolj močan za preboj čez francosko obrambo. Drugo jabolko spora med poveljnikoma pa je bila zračna podpora. Medtem ko je Guderian vztrajal, da potrebuje med prečkanjem nepretrgano podporo (za to se je že na začetku pogovarjal s poveljnikom 2. zračnega korpusa Loerzerjem), pa se je Kleist dogovoril z poveljstvom Sperrletovega 3. zračnega korpusa, da bo zračni napad zelo močan, ampak kratkotrajen. Kar se zaveznikov tiče, pa takrat največje skupine mehanizirane ognjene moči do takrat ni napadlo letalstvo, ker naj bi bilo na tistem območju več kot dovolj topništva za to nalogo, francosko topništvo pa je varčevalo pri strelivu za kasnejši protinapad (Powaski 2006, 128-129). Zahodno od mesta je na Nemce čakala francoska 55. pehotna divizija. Čeprav je bilo takrat v francoskih skladiščih 520 protitankovskih topov, ki bi jih najbolj potrebovala, jih je ta enota imela le kako četrtno, prav tako je imela pomanjkanje protiletalskih topov. Po drugi strani pa je imela kar dvakrat več topništva, kot bi ga potrebovala in še nekaj korpusnega. Za to obrambno linijo je bila nameščena še 71. pehotna divizija (Deighton 1981, 305-306).

13. maja zjutraj se je začel letalski napad na francoske položaje. Kleistova skupina je imela na razpolago okoli 1000 letal, večino okrog Sedana. To je bila ogromna koncentracija ognjene moči za tako ozek del fronte. Naslednjih osem ur je na Francoze pritiskal val za valom Stuk, kar je bil do takrat eden izmed največjih bombniških napadov v zgodovini. Čeprav so francoskim bunkerjem in topovskim položajem ti napadi povzročili le malo škode, so imeli precej uničujoč učinek na moralo. Po zračnem napadu so začeli Nemci poskušati, da bi prečkali reko. Nemška 10. PzD naj bi prečkala na desni strani napada in nato zavarovala višavje Marfee na vasjo Wadelincourt. Prečkanje je bilo zelo težavno. Preden so sploh nemške enote prišle do reke, so se morale najprej prebiti skozi livade, preplavljene z vodo. Ves ta čas so bili dobra tarča Francozom na Marfeeju. Nemci so lahko vzpostavili mostišče na drugi strani reke le z individualnimi napadi, kakršen je bil napad nekega štabnega vodnika s svojim oddelkom jurišnih inženirjev, ki je po težkih izgubah sam zavzel kar sedem bunkerjev in se prebil do območja nad Wadelincourtom. Najpomembnejši sektor točke prečkanja pri Sedanu je bil dodeljen 1. PzD, ki naj bi reko prečkala pri vasici Glaire malo

zahodno od Sedana, pri polotočku, ki ga naredi reka. Ko so enote v stotinah čolnov začele prečkati reko, so bili mnogi ubiti zaradi francoskega ognja, toda dovolj jih je prišlo na drugo stran, kjer so začeli jurišati na francoske obrambne položaje. Pod poveljnikom 1. pehotnega regimenta Balckom (vojno je končal kot poveljnik armadne skupine) je pehota do 22.00 že dosegla vas Chevegues kakih 6 km južneje. Že ob 17.30 je bil je bilo mostišče tako veliko, da so začeli inženirji z gradnjo mostu, medtem pa so čolni čez reko vozili opremo. Do 23.00 je bil postavljen prvi 16-tonski most in prvi tanki so tako začeli prečkati reko. Od vseh treh divizij je imela najtežjo nalogo 2. PzD (do reke je prispela ravno v času, ko se je začel napad). Zaradi močnega topniškega obstreljevanja in po tem, ko je bila večina čolnov uničenih, so prve enote te divizije prečkale reko šele okrog 22.00 (po tem, ko jim je na pomoč priskočila 1. PzD, ki je že osnovala mostišče na drugi strani reke). Do zjutraj mostov ni bilo možno postavljati, francoski ogenj pa je gradnjo zadrževal 20 ur. Ko pa je bila v celoti čez reko, je zavzela precej pomembno strateško točko, stičišče med 9. in 2. francosko armado. Do konca 13. maja so Nemci uspeli v prečkanju pri Sedanu na vseh treh točkah. Ne glede na nekaj obkoljenih območij, ki so se trdoglavo upirala, je bila francoska obramba, oslABLJENA od zračnih napadov, precej neimpresivna. Popoldne so začeli nekateri vojaki 55. pehotne divizije bežati s položajev, kar se je kasneje sprevrglo v popoln preplah (Jackson 2004, 44-46).

14. maja so francoske in britanske zračne sile poskušale uničiti mostišča pri Sedanu, vendar je zračni napad povzročil le malo škode, do konca dneva pa so zavezniki izgubili 90 letal. Na svojem zelo ranljivem levem boku je Guderian postavil elitni pehotni polk Grossdeutschland. Proti njim so Francozi poslali četo težkih tankov Char B francoske 3. DCR in bataljon tankov Hotchkiss H-39 iz 3. DIM. 15. maja so Grossdeutschland in tanki nemške 10. PzD zadrževali Francoze, nazadnje pa je zavezniški protinapad propadel zaradi pomanjkanja podpore letalstva in topništva. Še istega dne je Kleist zaukazal Guderianu, da naj se zaustavi in počaka pehoto, da se jim priključi. Po vroči razpravi je bilo Guderianu dovoljeno, da pot nadaljuje (Fowler 2002 ,46).

Slika 5.2: Preboji oklepnih korpusov iz mostišč pri reki Maas in protinapadi treh DCR

Vir: Jackson (2004, 51).

5.5 Preboj do obale

Kratek zastoj pri napredovanju oklepne sile je bil tudi pri Montcornetu, saj je protinapadla na novo ustanovljena 4. DCR generala de Gaulla. Sestavljena je bila iz dveh bataljonov zastarelih tankov R-35 in enega novih tankov Char B. To je bil zelo neprijeten moment za moče 10. PzD, uspeli pa so na hitro sestaviti obrambni perimenter iz nekaj lahkih protiletalskih topov in tankov, ki so pravkar prišli iz mehaničnih delavnic. Po tem je neki nemški vojak zapisal: »Tukaj nam je postalo jasno, da je nasprotnik že brez bojnega duha; nemški tanki se proti tako šibki obrambi ne bi obrnili nazaj.« Kakorkoli že, de Gaullove sile so zajele kakih 500 ujetnikov in eden izmed prisotnih nemških vojakov je dejal, da je napad sprožil »globok strah zaradi tankov, ki je šel do kosti našim vojakom«. Francosko in britansko premikanje vojakov je bilo zelo okrnjeno zaradi velikega števila beguncev, ki so poskušali pobegniti pred boji. Za Nemce sta pri premikanju po cestah brez beguncev reki Aisne in Somme predstavljali zaščito levega boka prodora na zahod. Zavezniške vojske, sedaj zavedajoče se nevarnosti z juga, so se začele umikati iz Belgije in 17. maja so Nemci vstopili v Bruselj. Isti dan je še enkrat Kleist, ponovno v štabu svoje oklepne skupine in ne na fronti, tako kot Guderian in tako brez neposredne komunikacije s častniki in vojaki, ki so se borili, ukazal še eno zaustavitev. Guderianu je bilo ukazano, da se vrne v štab oklepne skupine, kjer je po vročerkvni razpravi s Kleistom ugotovil, da je ukaz prišel iz najvišjega vrha – OKW. Po tem, ko je Guderian poskušal odstopiti z mesta poveljnika XIX. korpusa, se je general List (poveljnik 12. armade), govoreč v imenu Rundstedta in armadne skupine A, spomnil načina, ki bi dovoljeval Guderianu in njegovim tankom njihovo svobodo. Guderian in njegovo poveljstvo se niso smeli premikati – toda njegove enote so lahko izvajale »nasilno izvidovanje«. Guderian, častnik za zveze v 1. svetovni vojni, je vedel, da OKH in OKW (oz. njihove enote za nadzorovanje radijskih povezav) lahko sledita napredovanju tankov in tako ukažeta nove zaustavitve. Po njegovih navodilih so nemške oklepne divizije ostale v stikih s štabom XIX. korpusa s pomočjo poljskih telefonov. General Franz Halder je tedaj zapisal v dnevnik, da je Hitlerja groza. »Fuehrer je zelo živčen. Prestrašen zaradi lastnih uspehov se boji tvegati in bi raje ukrotil iniciativo. Razlogi: njegov strah zaradi levega boka.« (Fowler 2002, 48-50)

Še pred nočjo 17. maja je Guderianova 10. PzD prešla reko Oise pri Moyu. To je pomenilo, da se je v tem trenutku nahajala okrog 110 km od Sedana oz. od prostora, na katerega je sedaj prispela Wietersheimova motorizirana pehota. 19. maja je 1. PzD prešla reko Somme blizu mesta Peronne. Še pred somrakom istega dne so Guderianovi tanki prišli že do

Abbevilla, tj. do obale Rokavskega preliva. To, da so prišli do Abbevilla je pomenilo, da je nasprotnik končno ujet v past. Od tega trenutka naprej francoske armade, ki se borijo severno od linije Abbeville-Sedan in celoten BEF, niso mogli dobiti iz svojih baz v Franciji ne kaplje goriva, niti drobtine živeža, prav tako pa tudi ne rezervnih delov za svoja orožja, da sploh ne omenjamo streliva. Preprosto se je zdelo neizogibno, da se bodo vse te obkoljene vojske, med katerimi je bilo tudi četrto milijono najboljših britanskih vojakov, morale prej ali slej predati Nemcem (Deighton 1981,332-333).

Do 20. maja je tako pritisk nemških sil v Belgiji hitro potiskal zavezniške enote nazaj k obali Rokavskega preliva. Po spoznanju nevarnosti so Britanci dan prej obvestili Francoze, da bodo poskušali umakniti v naslednjih dneh kar največji del svoje BEF. To je imelo globok vpliv na francosko moralo, saj so tedaj že njihovi najbližji zavezniki verjeli, da je bitka izgubljena. Vsekakor se je pritisk na zavezniške vojske povečeval iz dneva v dan. V Belgiji se je zaradi francoskega umika na sever Höppnerjev oklepni korpus končno uspel prebiti skozi Gemblouško režo. Sedaj pod poveljstvom armadne skupine A, je sledil prodoru Hothovega oklepnega korpusa, na čelu katerega je bila Rommlova 7. PzD (Healy 2007, 80).

5.5.1 Weygandov načrt

Čeprav je 20. maja general Maxime Weygand uradno zamenjal Mauricea Gamelina na čelu zavezniških sil, je bil protinapad pri Arrasu del večje protiofenzive, ki je bila načrtovana že pred njegovim odhodom.

Gamelin je prepustil izvrševanje operacij večinoma Georgesu, poveljniku severovzhodne fronte. 19. maja se je »prvič in zadnjič« vmešal v bitko. V njegovi Direktivi št. 12 je prikazal, da se je za vodečimi ešaloni nemških sil napravila velika reža, v katero bi lahko potisnili »še posebej mobilne sile«. S tem bi lahko prišli za nemške oklepne divizije in preprečili obkolitev 1. armadne skupine na severnem krilu. Ta direktiva pa je bila vseeno formulirana kot memorandum in ne kot ukaz. Zapisal je tudi slavne besede: »Vse je odvisno od naslednjih nekaj ur«. Vseeno pa je preteklo kar nekaj dni, preden se je načrt materializiral. Weygand je svoj prvi ukaz, Operacijski Ukaz št. 1 – postal je znan kot Weygandov načrt, izdal šele 22. maja, po obiskih pri raznih politikih in poveljnikih na fronti. Od Gamelinovega načrta se je zelo malo razlikoval, tako da so šli trije zelo pomembni dnevi v nič. Weygandov operacijski načrt je bil zelo preprost. Izpeljan naj bi bil obkoljevalni napad proti Arrasu: s severa s strani 1. armadne skupine, obkoljene ob obali (Billotte); z juga s strani novo ustanovljene 3. armadne skupine pod generalom Bessonom, ki je bila za reko Somme. Tako bi bilo možno ne samo prebiti obroč okrog obkoljene 1. armadne skupine, ampak tudi obkoliti

nemške oklepne divizije ob obali. Poraz bi se lahko tako spreobrnil v zmago. Zadnja možnost za izvedbo protiofenzive bi bil 23. maj, ko jo je Weygand celo hotel ukazati, vendar jo je prestavil na 24. maj in nazadnje na 26. ali 27. maj, potem pa jo končno odpovedal. Ker francoskega protinapada ni bilo pravočasno, so se Britanci sami odločili za protinapad (Frieser 2005, 278-281).

5.5.2 Protinapad pri Arrasu

Pri Arrasu je bila za potrebe Weygandove protiofenzive v eni formaciji zbrana največja in najbolj impresivna zbirka zavezniških tankov. »Frankforce« je bila pod poveljstvom britanskega tankovskega strokovnjaka in poveljnika 50. divizije generalmajorja de Martela. Martel je kot Rommel vodil svoje tanke s prvih linij v poveljniškem avtomobilu in je bil agresivni poveljnik konjeniške šole (Jørgensen 2003, 58)

Za Britance je bil Arras zelo pomemben, saj je bil glavna baza za BEF v Belgiji in je bil založen z zalogami, ki so jih potrebovali za umik na obalo (takrat se je že govorilo o evakuaciji). Poskus Rommla, da bi 20. maja zavzel mesto, je bil zaustavljen, Rommel pa je preusmeril svoje tanke proti jugu, da bi mesto enostavno obšel. Ko je bil zavezniški protinapad končno izveden, je zavezniški oklep zaoral točno v nezaščiten bok nemške pehote, ki je sledila tankom. Napad je imel zelo globoke posledice. Britanski del napadalne sile je bil sestavljen iz 88 tankov Matilda I, ki je bil počasen, majhen, 11-tonski pehotni tank in je bil oborožen samo z mitraljezom. Imeli so tudi manjše število boljšega tanka Matilda II, ki je bil zaradi svojega oklepa (do 78 mm) popolnoma neprebojen za vse nemške topove, razen za 88 mm Flak in težke kose topništva. Francoski oklep je bil v obliki tankov Somua in H-39 – zadnjih ostankov Priouxove 3. DLM. Zaradi zaostanka pehote, ki bi morala priti takoj za njegovimi tanki, se je Rommel vrnil in videl, da so jih že napadle združene anglo - francoske sile. V resnici so nemške linije napadle tri oklepne kolone. Nemci niso vedeli, da zavezniška sila ni imela nobenih podatkov o silah, katere so napadali, saj niso imeli časa, da bi poslali naprej nekaj izvidniških enot. Takoj ko se je napad začel, so zavezniki zašli v težave. Zmeda je vodila do tega, da se je 7. RTR (Royal Tank Regiment – britanski kraljevi tankovski polk) izgubil na poti do začetnih ofenzivnih položajev, ko pa je tja prispel, je bil zelo neurejen in tanki se niso mogli med seboj podpirati. Tretja, zunanja, kolona, ki je bila v celoti sestavljena iz tankov Somua in H-39 (iz 3. DLM), je zaostala zadaj in se nato pojavila za kaosom 7. RTR ter se jim pridružila pri napadu na položaje nemškega 7. pehotnega polka, natančno proti jugu od mesta Arras. Nemške sile so ščitili položaji 37 mm PaK 36 protitankovskih topov in topničarji protitankovskih topov so samo nemočno opazovali, kako se njihovi izstrelki spet

samo odbijajo od debelega sprednjega oklepa tankov Matilda. Matilde so dobesedno pregazile nemške branilce. Protitankovski topovi so bili uničeni, pehota ubita z mitraljezi, vozila pa so razstrelili in zažgali dvofuntni glavni topovi britanskih tankov. Skratka, Nemce je napadla konica nasprotnikovega oklepa, ki je grozila, da bo predrli linije 7. PzD (Healy 2007, 80-81).

Princip vodenja s fronte se je pokazal tudi tukaj, nemški poveljniki pa so prakticirali ta princip v kontrastu z zavezniškimi. Nihče pa ni šel tako v ekstreme – včasih s celo malo pretiravanja – kot Rommel. Njegovo najljubše reklo je bilo, da še noben admiral ni zmagal morske bitke z obale. Ta princip vodenja je imel pri Arrasu dva učinka: psihološkega in glede tehnike poveljevanja. Kot prvo so Rommlova dejanja delovala kot vzorec obnašanja. Bil je na sredi bojnega vrveža, med svojimi možmi. Ker se je poveljnik divizije sam izpostavil smrti, so njegovi možje lahko storili isto. Ko so nasprotnikovi tanki predrli nemške linije, je obramba vzdržala, tako da so lahko zadržali napad britanske pehote, ki je sledila tankom. Rommlor način poveljevanja je imel še en učinek drugega pomena. Medtem ko so bili zavezniški vojaki kilometre stran od osrednjih dogodkov boja, je bil Rommel zmožen hitro oceniti situacijo in takoj reagirati, saj je bil na prvih bojnih črtah. Tako so bili odločilni štirje ukrepi, ki so dokončno obrnili situacijo:

- Najprej je organiziral prvo zadrževalno linijo, sestavljeno iz protitankovskih topov in lažjih protiletalskih topov. To seveda ni ustavilo težjih, je pa ustavilo nekaj lažjih tankov.
- Rommel je ukazal postavitev druge zadrževalne linije, sestavljene iz kosov topništva in protiletalskih topov, ki bi bili postavljeni bolj v globino. Ko so Britanci na odprtem terenu med Mercatelom in Tilloyem frontalno napadli te položaje, so izgubili dva ducata tankov v samo nekaj minutah. V ubranitvi tega napada so odigrali še posebej pomembno vlogo 88 mm protiletalski topovi.
- Malo po 17.00 uri, kaki dve uri po ukazu, so prispela prva letala I. in VIII. zračnega korpusa. Do tega momenta je bil britanski napad že odbit. Sedaj so nemška letala delovala po umikajočih se tankih.
- Medtem je Rommel ukazal tudi vrnitev 25. tankovskega polka, ki je že odhitel daleč naprej na sever. Imel je nalogo odrezati pot umika britanskih formacij. Južno od Duisansa so sicer trčili v kolono francoskih tankov, ki naj bi ščitila britanski desni bok. Nemški tanki so prevladali šele po hudem spopadu z veliko izgubami. Pomembna stvar je bil tudi prodor skozi položaje britanskih protitankovskih topov med Duisansom in Warlusom.

T.i tankovska bitka pri Arrasu je bila že dolgo odločena, še preden so nemški tanki po mraku prispeli na bojišče, ki so ga Britanci že zapustili (Frieser 2005, 276-277).

Rommel se je tedaj pregrupiral in uporabil svojo priljubljeno taktično zvijačo. Medtem ko so tanki obkoljevali nasprotnika, je pehota preplavila britanske protitankovske položaje. Začasen zaostanek je dopustil 5. oklepni diviziji, da ujame 7. oklepno divizijo. Proti večeru je že en pehotni polk držal višavje Lorette malo izven Arrasa, kjer je bil postavljen francoski spomenik z napisom: »Kdor drži višavje Lorette, drži Francijo«. Rommlova predstraža je že ogrožala ceste v Lensu in tako dostop »Frankforcea« do Arrasa, katerega je držala nemška motorizirana pehota (Jørgensen 2003, 60).

Britanski protinapad pri Arrasu je bil zaustavljen. Postal je jasno, da ni govora o preboju čez dolge, povečini strjene nemške kolone. 48 ur po bitki so se Britanci umaknili. Treba je omeniti, da so že med potekom bitke pri Arrasu nemške kolone prišle do Rokavskega preliva. Sedaj je bilo jasno, da je nemška zmaga več ali manj neizbežna. Nemški prodor na zahod je odigral odločilno vlogo, saj je presekal zavezniške oskrbovalne linije. Vsaka sodobna vojska, katero nasprotnik napade s hrbta, je praktično s tem poražena, saj se mora obrniti proti napadalcu in tako obstane v zastojih ogromnih dimenzij. Največje ambicije vsakega stratega je zato napad v nasprotnikovo zaledje ter da se nasprotnika odseka od njegovih oskrbovalnih poti. Mansteinov načrt je vseboval prvo in drugo. Bitka pri Arrasu je bila rezultat najbolj znanega protinapada na nemški prodor. Guderian je priznal, da je nemška pehota zagnala paniko, prav tako pa pravi Rundstedt, da se je bal, da bodo njegove oklepne sile odrezane od pehote v napredovanju. Morda je ta situacija vznemirila bolj OKH kot pa bojujoče se enote. Pomembnost boja pri Arrasu v praktičnem smislu pa je tudi v tem, da so nemške oklepne sile izgubile dva dneva in pol, v tem času pa se je proti obali Rokavskega preliva uspeli prebiti v precej urejenem razporedu štirim britanskim divizijam in francoski 1. armadi (Deighton 1981, 353-354)

5.6 Ukaz za zaustavitev

Vse oči v Londonu so bile uperjene na francoska in belgijska pristanišča na obali Rokavskega preliva, ki so zgodovinsko gledano predstavljale britansko prvo linijo obrambe. Sedaj so optimisti v britanskem taboru začeli razmišljati o tem, da je treba čim bolj energično oskrbovati BEF in mu poslati okrepitve; pesimisti so že razmišljali o možnostih evakuacije britanskih ekspedicijskih sil iz teh pristanišč. Končna odločitev še ni padla in zato so v Francijo poslali dve brigadi pehote in eden bataljon tankov. O teh pristaniščih pa je razmišljal tudi Guderian. Zapisal je že borbeno zapoved, katera divizija bo napadla katero pristanišče,

Rundstedt pa mu je eno divizijo zaradi nedavnih težav pri Arrasu odvzel (10. PzD). Ko je Boulogne 24. maja padel, se je Guderian odločil zaobiti Calais in usmeriti vse svoje sile v Dunkerque. To odločitev pa je moral kaj kmalu preklicati, saj mu je Rundstedt ukazal, da se morajo oklepne sile ustaviti na mestu, kjer so. Tako je tedaj izdan znamenit in kontroverzen ukaz za zaustavitev, ki bo močno pripomogel k temu, da se BEF reši uničenja in kasneje skoraj v celoti evakuira v Anglijo (Deighton 1981, 355-356).

Za ta ukaz obstaja kar nekaj razlag:

- Blatni teren Flandrije, prepleten s kanali in jarki, je bil neprimeren teren za tanke – sam Guderian, ki bi moral o teh stvareh vedeti največ, je to razlago takoj zavrgel
- Nemci so morali varčevati z njihovo že tako osiromašeno tankovsko silo za kasnejše operacije v Franciji
- Hitler je hotel podariti BEF »zlati most odrešitve« nazaj v Anglijo, da bi kasneje z njimi lažje podpisal mirovno pogodbo – zelo malo verjetna razlaga
- Göring, v zadregi zaradi fantastičnih uspehov kopenske vojske, je zahteval njegov delež slave zase in za Luftwaffe – prav tako zelo neverjeten glavni razlog
- Ogromne sile, ki se zgrinjajo nad zavezniški žep, so bile popolnoma zavozlane

Če je bil kdo največji krivec za ta Hitlerjev ukaz, je bil to Rundstedt. 24. maja je Rundstedta v glavnem presunilo to, kar so naredili Britanci in kar bi lahko naredili Francozi, in je zato prepričal Hitlerja, da tanke zaustavi (Horne 2007, 611-615). Dovolj je povedanega že s tem, da so se tanki lahko premaknili šele 27. maja, po treh dneh brezdelja (iz nemške perspektive), proti Dunkerqueu. Kakorkoli že, v teh treh dneh so zavezniki uspeli v pristaniškem mestu izdelati dovolj dobre obrambne položaje, da so potem Nemce zadrževali do 4. junija (Healy 2007, 81).

6 DUNKERQUE

Sprva je žep, na katerega so pritiskali tanki armadne skupine A in pehota armadne skupine B segal od obalnega Gravelinesa na zahodu, belgijskega pristaniškega mesta Ostende na vzhodu in Valenciennesa na jugu (glej Sliko 6.1). Kakorkoli že, z belgijsko predajo 28. maja se je ta žep zmanjšal na samo 50 kvadratnih kilometrov. Na jugu je francoska 1. armada (sedaj pod poveljstvom Priouxa, saj je Billotte nekaj dni pred tem zaradi posledic prometne nesreče umrl, na čelu 1. armadne skupine pa ga je nasledil Blanchard) držala žep okrog Lillea, nato pa se 1. junija predala (Fowler 2002, 60-61).

Hitler je 27 maja preklical ukaz za zaustavitev in motorizirane enote oklepnih divizij so bile ponovno potisnjene v boj. Oklep Hothovega oklepnega korpusa je napredoval do Armentièresa na eni strani, na drugi strani obkoljevalnega napada pa je bila pehota 6. armade, ki je napredovala z vzhoda. Ko sta se ta dva kraka zvečer, 27 maja srečala, sta bila dva korpusa 1. francoske armade obkoljena okrog Lillea. Pod poveljstvom generala Moliniera so se te enote (v glavnem severnoafriške) borile zelo odločno in pogumno in tako omogočile BEF in ostankom 1. armade, da se relativno varno umaknejo proti Dunkerqueu. Obkolitev in izguba Lillea je še povečala razkorak v odnosih med Britanci in Francozi. Francoski poveljniki so zatrjevali, da je BEF-ov umik proti Dunkerqueu pustil branilce Lillea v nemogočem položaju. Iz francoske perspektive je bil britanski umik popolnoma enostranski, toda iz malo širše perspektive, je bilo to edino, kar so Britanci lahko storili (Gilbert 2000, 137).

Guderian je dosegel mesto Gravelines, zadnje mesto pred Dunkerquem, 29. maja, nato pa je bilo celotnemu korpusu in 7. oklepni diviziji ukazano, da naj se umakne na jug in se pripravi na »Primer Rdeče«. 27. maja je bil izveden še zadnji francoski napad z juga. Pod generalom Grandsardom sta 7. in 4. kolonialna pehotna divizija, podprti z nekaj tanki Somua, napadli proti Amiensu. Prišli so do predmestij, nato pa bili potisnjeni nazaj. Naslednji dan je napadel še de Gaulle (podpirala ga je še 51. britanska divizija Highland) proti Abbevillu. De Gaulle je trdil, da je zajel 500 nemških ujetnikov; drugi dan je bil napad zaustavljen in De Gaulle je bil potisnjen nazaj. Nemški položaji niso bili zasedeni in tankovski koridor ni bil prebit (Shepperd 1990, 85-86).

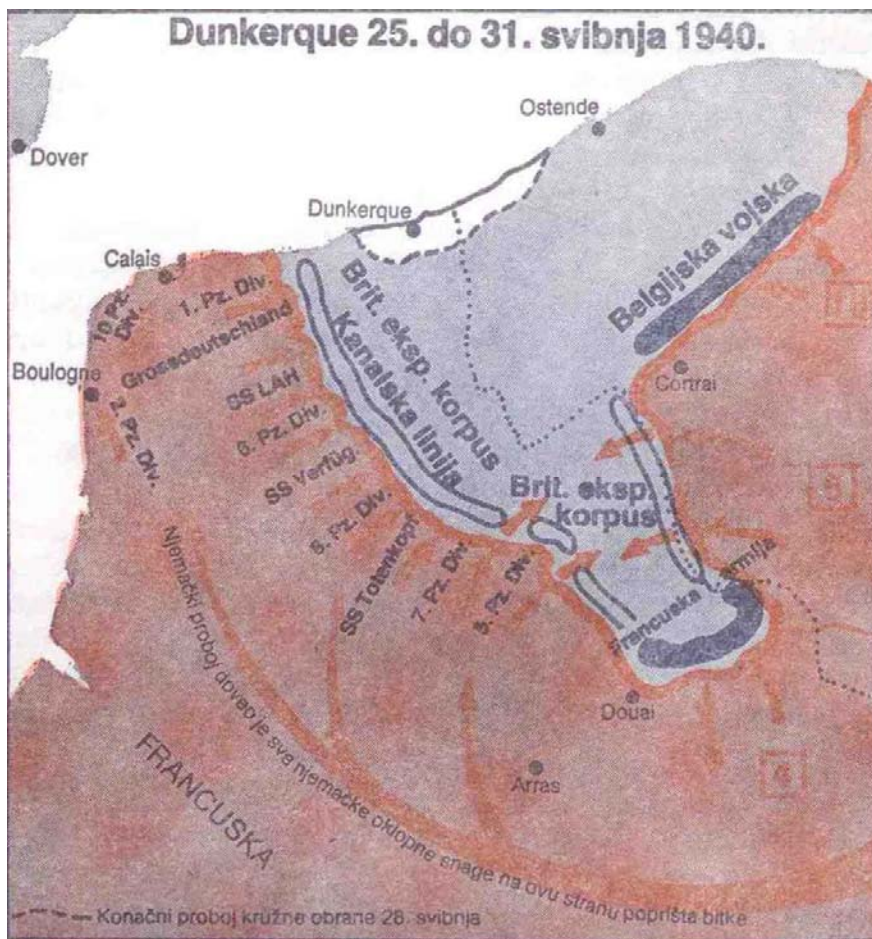
6.1 Evakuacija

26. maja je Kraljeva mornarica (Royal Navy) pod poveljstvom viceadmirala Bertrama Ramsaya prišla na pomoč kopenski vojski in začela Operacijo Dinamo, evakuacijo BEF-a z Dunkerquea. Že pred začetkom Dinama je bilo evakuiranih okrog 28,000 vojakov, ki niso bili nujno potrebni. Ramsay je vedel za zaustavitev tankov s pomočjo prestrežanj nemških sporočil z aparatom ULTRA in odkril okno, skozi katerega bo lahko evakuacija izpeljana. Vojaki so bili sprva evakuirani iz dunkerškega pristanišča s pomočjo daljšega pomola. Ladje so uporabljale tri poti, označene s kodnimi oznakami X, Y in Z. Z je tekla iz Dovra neposredno skozi Dovrska vrata proti Calaisu in nato vzdolž obale do Dunkerquea. Čeprav je bila najbolj neposredna (samo 72,2 km), je vodila ladje znotraj topniškega dometa s francoske obale. Najbolj severna, Y, je bila dolga 161 km, saj je morala iti mimo plitvin Goodwin Sands in Kwinte Bank. Sprva je bila najvarnejša, toda ko so nemški hitri torpedni čolni (E-Boot) in podmornice (U-Boot) prispeli z nemške obale, je postala zelo nevarna. Na sredini je bila pot X, ki je bila dolga 101 km. Evakuacija podnevi je bila pod nenehnimi napadi strmoglavcev Ju 87 Stuka, čeprav je RAF poskušala priskrbeti zaščito nad mestom. Napadi Luftwaffe na Dunkerque so zažgali skladišča nafte in oblak dima, skupaj z nekaj nizke oblačnosti 28. maja, je dal nekaj kritja za ladje in vojake. 29. maja je britanska vlada zahtevala, da morajo v evakuaciji sodelovati tudi manjša plovila (Small Vessels Pool). Manjše ladje so se lahko približale plitkim, polagoma se spuščajočim obalam na severu mesta in vozile vojake do večjih plovil stran od obale. Šele 31. maja pa je za grožnjo BEF-u v celoti izvedela tudi britanska javnost po BBC-ju. Do te točke, ko je evakuacijo vodila le Kraljeva mornarica, je bilo z obal in pristanišča prepeljanih 72,000 vojakov. S pomočjo civilnih prostovoljcev so jih rešili še dodatnih 26,500. Ta številka pa seveda ne obsega pomoči vojakom, ki so čakali na evakuacijo, v obliki hrane, vode in streliva. V gorečem in razstreljenem Dunkerqueu je bila voda tehtnega pomena za izčrpane vojake. Vojaki na obalah so se lahko le izogibali bombam in mitralješkemu ognju ter čakali evakuacijo. Vozila in opremo, ki so jo pripeljali s seboj do obale, so uničili, da bi bile te stvari za Nemce neuporabne. Neki častnik na obali je predlagal, da lahko ob nizki vodi zapeljejo vozila v vodo in tako naredijo enostaven pomol, ki bi dopuščal manjšim ladjam pobirati vojake v malo globlji vodi. V operaciji je sodelovalo kar nekaj zanimivih plovil, kot recimo ladje za smeti, ki so bile tokrat uporabljene za dostavo vode in hrane v Dunkerque in mož nazaj v Anglijo. Sodelovale so tudi gasilske ladje in vlačilci, kakor tudi navadne jahte. Prostovoljno se je javilo tudi nekaj ladijskih delavcev, ki so bili uporabljeni za pomoč ladjam, ki so se s težavo prebijale skozi Kanal (Fowler 2002, 64-

69). 29. maja je bilo s prihodom francoske bojne ladje evakuiranih 47,310 mož, najvišja številka pa je bila 31. maja, ko je bilo evakuiranih 68,014 mož. Nobenega ukaza, da bi se evakirali tudi Francozi, ni bilo do 29. maja, ko je Churchill ukazal, da naj se evakuacija porazdeli bolj enakomerno (Shepperd 1990, 86).

1. junija je Luftwaffe močno prizadela reševalne ladje. Trije rušilci in en trajekt so bili potopljeni, štiri ladje pa poškodovane. RAF je izgubila 31 lovcev, medtem ko je Luftwaffe izgubila 29 lovcev in bombnikov, nekaj od njih jih je padlo pod streli britanskih protiletalskih baterij na dunkerški obali. Admiral Ramsay je ukazal, da naj ladje delujejo le ponoči. Operacija Dinamo, ki se je začela ob 19.00 26. maja, se je končala ob 03.40 4. junija. Zadnji dve noči je bilo evakuiranih 53,000 francozov, mnogo od njih je držalo perimeter pri Dunkerqueu od 2. junija (Fowler 2002, 72).

Slika 6.1: Dunkerque

Vir: Deighton (1981, 365).

6.2 Rezultat

Evakuacija je bila do samega konca zelo neorganizirana in prepletena s kaosom. Na koncu je bilo evakuiranih 338,226 vojakov, od tega 198,315 britanskih in 139,911 ostalih zavezniških (večinoma francoskih). Britanci so prispevali več kot 700 plovil vseh vrst, Francozi pa okrog 160. Ostalo je med 30,000 in 40,000 francoskih vojakov in bilo zajetih. Ko so 4. junija zjutraj prišle prve nemške enote, je bila obala prepolna francoskih vojakov in opustošena zaradi vojsk, ki so se tako samozavestno napotile v Belgijo tri tedne prej (Jackson 2005, 95).

Cena v ladjah je bila šest britanskih in dva francoska rušilca ter še več manjših plovil. Za uspeh evakuacije je bil v glavnem zadolžen RAF in pa sprememba vremena. Vsaj pol teh dni je ta sprememba močno vplivala na Luftwaffe in poskuse, da »dokonča delo«, kakor je obljubil Göring. Ob dnevih lepega vremena je morala že malo osiromašena Luftwaffe tekmovati s celotnim RAF, ki je priletel iz bližnjih baz čez Dovrska vrata. V tem času so britanski piloti imeli 2739 vzletov, mnogo pilotov pa je letelo celo štirikrat na dan. Za Francoze je bil Dunkerque poraz in zapustitev zaveznika; za Britance bo to vedno velika zmaga. Kot je napisal zgodovinar Alistair Horne: »Hitler je bil tisti, ki je v smislu celotne vojne strategije, utrpel pri Dunkerqueu največji poraz.« (Shepperd 1990, 87)

V Britanskih ekspedicijskih silah se je tedaj zagotovo nahajala praktično vsa mirnodobna britanska regularna vojska. Če bi ostala v Dunkerqueu in se ne bi vrnila v Anglijo, bi Britancem preostalo zelo malo prvorazrednih vojakov, brez katerih si ne bi mogla omisliti nove vojske. Poleg tega je bil beg tako velikega števila pogumnih mladih ljudi sijajna vzpodbuda za dvig morale. Kakor je preživele psihično precej potolkla moč nemškega napada in globoko impresionirala borbena sposobnost nemških vojakov, njihova oborožitev ter sijajna organizacija, se jim je kislo razpoloženje kaj kmalu pretvorilo v besno borbenost. Britanci so začeli eden drugega spominjati na teorijo, da Britanija izgubi vsako bitko razen zadnje. Če bi bil v kakšnem slučaju BEF zajet, bi se Hitler zagotovo poslužil teh ljudi, da z izsiljevanjem poskuša končati vojno. Odprto pa je vprašanje, če bi to izsiljevanje lahko zavrгла vlada, ki bi vedela, da brez zedinjenega naroda vojne ne more nadaljevati (Deighton 1981, 371-372).

7 FRANCOSKI KONEC IN VPLIV »PRIMERA RUMENO«

Po Dunkerqueu je bilo še veliko bojev, vendar je bila Francija vseeno pogubljena. Druga faza (Primer Rdeče) bitke za Francijo se je začela 5. junija. Nemške sile so ohranile francosko vojsko izven ravnotežja tako, da so prečkale reko Somme in se premaknile v osrednjo Francijo na široki fronti ter prebijale francoske linije z večimi oklepnimi kolonami. Francoska vlada je zapustila Pariz 11. junija, se preselila v Tours in nato še v Bordeaux. Pariz je bil razglašen za svobodno mesto in Nemci so vanj vkorakali 14. junija. Francoski premier Paul Reynaud je zaprosil za pomoč predsednika ZDA, Franklina D. Roosevelta, toda Roosevelt je bil ravno sredi volilne kampanje za tretjo izvolitev in ni mogel ponuditi nič pomoči zaradi domačih politik. Francosko Visoko poveljstvo je postalo defetistično. Maršal Petain, sedaj namestnik premiera, je hotel prenehati z bojevanjem, premier Reynaud pa ni mogel nadaljevati sam. 16. junija je odstopil in nasledil ga je štiriinosemdesetletni Petain. Petainovo prvo dejanje pa je bilo vprašati Nemce za premirje. Maginotova linija je bila še vedno neokrnjena, s hrano za tri mesece in s strelivom za tri tedne. Kakorkoli že, Nemci so se izognili tej obrambni liniji in bili sedaj za njenim hrbtom. Intervalne enote, ki naj bi prišle iz te obrambne linije, so bile zadolžene za boj na drugih frontah in so pustile mirujoče trdnjavske posadke v nevzdržnem položaju. 22. junija je Francija podpisala ponižujoče premirje s Hitlerjem – v istem vagonu na isti jasi blizu Compiegna, kjer je maršal Ferdinand Foch narekoval pogoje premirja poraženim Nemcem leta 1918. Nemci so okupirali severno Francijo, francoska vlada pa se je preselila v Vichy. Maginotova linija se je predala 29. junija, šele po tem, ko je francosko Vrhovno poveljstvo k utrdbam poslalo uradnega predstavnika z novicami o francoski predaji (Morgan 2006, 10). Izgube nam tudi lahko dajo nek vpogled v to, kar se je dogajalo. Nemške sile so imele 156,492 žrtev (27,074 mrtvih, 111,034 ranjenih, 18,384 pogrešanih). Francoske izgube so ocenjene na 2,190,000 (90,000 mrtvih, 20,000 ranjenih, 1,900,000 pogrešanih/ujetnikov) Ostale zavezniške izgube so bolj skromne: 68,111 britanskih, 23,350 belgijskih in 9,779 nizozemskih (Shepperd 1990, 88; Horne 2007, 666-667).

Nemška kampanja proti zaveznikom na zahodu je bil eden izmed največjih vojaških zmag v sodobni vojaški zgodovini. Dva nasprotujoča si razloga za Hitlerjevo zmago ležita v kakovosti nemških oboroženih sil – načrtovanje kampanje in njena izvedba – ter ustrezen polom francoskih oboroženih sil na vseh ravneh, od najnižjega vojaka do vrhovnega poveljstva. Nesposobnost francoske vojske je bila presenečenje tako za ostale zaveznike kot tudi za Nemce. Kako je lahko vojska, ki se je tako zanesljivo borila med 1. svetovno vojno (in

spet kasneje med 2. svetovno vojno) leta 1940 razpadla tako hitro? Politične slabosti, ki so tako uničile Francijo v medvojnih letih, so morda bile faktor, ki je prispeval k slabim odločitvam. Toda na koncu je krivda padla na sam francoski vojaški sistem. Vojska je bila neprimerno oborožena in opremljena; strateška razmestitev je bila usodno napačna; njene taktične sposobnosti niso bile nič podobne letu 1940, ampak 1918. Francija je izgubila bitko že v prvih dneh bojevanja (Gilbert 2000, 150-151).

Poraz, ki so ga zavezniki leta 1940 doživeli na evropski celini je bil poraz komunikacije in poraz najvišjih poveljstev. Čas je bil v tej kampanji najbolj usoden faktor, ta pa je bil zavržen – ne zaradi počasne proizvodnje letal ali počasnosti tankov ampak zaradi počasnosti odločanja in paralize najvišjega vojaškega vodstva. Zlom francoske vojske ni bila posledica slabe ali nedovršene opreme, ampak bolj nesposobnosti francoskih generalov. Nemci so prodirali proti morju praktično neovirani, medtem pa je na tisoče francoskih letal stalo v brezdrlju na varnih letališčih, tanki v skladiščih, oklepne divizije pa, namesto da bi bile koncentrirane, so bile razpršene v obrambnem razporedu. Bitka v Franciji ni bila dokončana z dramatičnim blitzkriegom, ki sta si ga izmislila Manstein in Guderian, ampak s počasnimi premiki pehote in topništva s konjskimi vpregami, premiki po stari taktiki Kesselschlachta. Zagotovo je možno trditi, da taktika Blitzkriega ni bila nikoli več uporabljena. Velikost in oblika ter topografija severne Francije so ustvarile idealno igrišče za to vznemirljivo vojno igro, sedaj pa so nemško vojsko čakale gore, gole puščave in ogromna prostranstva ruske ravnice, kjer ni bilo prikladnih cestnih povezav in kjer ni bilo možnosti, da bi se z »vbodom igle« na mestu, kjer ne pričakuje, nasprotnika vrglo iz ravnotežja. Ko bodo enkrat udarili proti vzhodu, bodo naleteli na surovega nasprotnika z enostavnimi problemi preskrbe, na može in žene, ki se smejiijo takim vbodom z iglo in ki se bodo borili brez hrane, brez vode in brez zveze z višjim poveljstvom (Deighton 1981, 381-385).

8 VERIFIKACIJA HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK

V svoji prvi hipotezi sem se spraševal, ali so zavezniki operacijo izgubili zaradi številčne in kakovostne premoči Nemcev. To vprašanje je sestavljalo kar neko pravilo, ki pa so ga po vojni osnovali predvsem zahodni mediji, verjetno da bi malo prikrili svojo resnično nesposobnost. To hipotezo bom zavrgel, saj iz mnogih različnih virov lahko sklepam, da temu ni tako. Zavezniki so imeli številčno verjetno vsaj toliko vojakov kot Nemci, vsekakor pa nemška vojska ni bila v premoči. Kar se tiče števila tankov in kosov topništva, je jasno, da so jih imeli zavezniki skupaj precej več kot pa Nemci. Pri letalstvu pa je zadeva bolj zanimiva. Medtem ko zelo veliko avtorjev trdi, da so imeli Nemci v zraku premoč, je resnica vendarle v tem, da so imeli zavezniki na voljo precej več letal kot pa Nemci, vendar jih niso uporabili, nekaj pa jih je bilo uničenih takoj po začetku invazije 10. maja 1940. Hipotezo zavračam tudi po kakovostni primerjavi med udeleženci. Trditev, da so bili zavezniški vojaki slabše izurjeni in so se slabo upirali nemškemu nasprotnikom mogoče že drži, vendar le tam, kjer je bil ta kakovostni razkorak zelo očiten. Za svoj prodor v zaledje zavezniških formacij so Nemci svoje najboljše enote, med katere lahko štejemo oklepne in motorizirane divizije, razporedili ravno tam, kjer so na drugi strani Zavezniki razporedili svoje najmanj izurjene vojake, kar se še posebej dobro vidi pri prečkanju reke Maas. Tam so bile francoske enote precej manj borbeno sposobne kot pa nemške, pa vendar so se Nemci morali precej potruditi, da jim je uspelo (poglejmo še posebej težave Reinhardtovega oklepne korpusa in pa 2. PzD pri Sedanu). Po drugi strani pa je Nizozemsko napadlo nekaj precej dobro izurjenih enot, med drugim padalci, ki vedno slovijo po svojem vrhunskem urjenju, pa so imeli pri zavzetju tega majhnega koščka Evrope velike težave, saj se je nizozemska vojska izjemno dobro borila. Lahko bi špekulirali in dejali, da če ne bi bilo Rotterdama, se Nizozemci sploh še ne bi predali tako hitro. Isto lahko rečemo tudi za Belgijce. Mit, da so bili nemški tanki boljši kot zavezniški, propade že v momentu, ko omenimo podatek, da Nemčija po današnjih merilih sploh ni imela težkih tankov (Churchill trdi drugače) in se z veliko večino francoskih in britanskih tankov ni mogla kosati ne po ognjeni moči ne po debelini oklepa. Pri letalih je mogoče malo drugače, vendar razlika ni tako velika. Res je, da je imela Nemčija zelo dobrega lovca (Messerschmitt Bf 109) in zelo natančnega bombnika strmoglavca (Ju 87 Stuka), vendar je bilo v glavnem pomanjkanje zavezniških letal krivo, da se zgodba v zraku ni odvijala drugače.

Hipotezo, da so zavezniki in Nemci na podoben način uporabljali tankovske sile, zavračam, saj je še posebej na tem področju Nemčija močno prednjačila pred zavezniškimi

vojskami, vsekakor pa tankovske sile niso uporabljali podobno. Na strateški ravni so Nemci združili skoraj ves svoj tankovski potencial v eni armadi (oklepna skupina Kleist je bila de facto armada) in ga izkoristili za preboj najšibkejšega dela fronte ter nato skoraj brez težav po terenu, ki je najbolj primeren za tanke, prišli za hrbet zaveznikom. Zavezniki, še posebej pa Francozi, so sledili trendom 1. svetovne vojne in tako sicer zelo veliko količino tankov razdrobili po pehotnih divizijah. Poskušali so sicer uporabljati nekaj podobnih mehaniziranih enot skupaj, vendar ne v taki meri, da bi to zadostovalo. Taktično gledano so imeli Nemci prednost, da so imeli mehaniziranega tudi nekaj topništva in protiletalskih topov, najpomembnejše pa je bilo to, da je bila poleg tankov v oklepni diviziji tudi motorizirana pehota, ki je lahko takoj zasedla položaje, ki so jih tanki osvojili. Verjetno pa je bila največja prednost nemških tankistov na bojnem polju ta, da so imeli vsi tanki radijsko zvezo, medtem ko so jo imeli na zavezniški strani le redki. Tako so lahko komunicirali med seboj ali pa se povezovali s poveljniki, ki so usmerjali topništvo ali pa taktično letalstvo.

Pri tretji hipotezi sem se spraševal ali so zaradi uspešne zavezniške evakuacije pri Dunkerqueu Nemci kasneje izgubili vojno. To je zelo težko vprašanje glede na vse razprave o tej temi, vendar če pogledamo iz stališča, na kakšen način je Nemčija izgubila vojno, se lahko odgovor močno približa zgornji trditvi, tako da hipotezo potrjujem. Zaradi uspešne evakuacije v Dunkerqueu je iz francoskega pekla takrat v Anglijo zbežalo okrog 300.000 ljudi, od tega večina Britancev. Britanci so bili po tem še enkrat na udaru nemške vojske, vendar so v t.i. »Bitki za Britanijo« suvereno in pogumno premagali nemškega zavojevalca, kar je bil prvi poraz Nemcev v 2. svetovni vojni in pokazatelj, kako ranljivi so lahko. Britanci so bili tudi jedro odpora v severni Afriki, kjer se je moral nazadnje vdati tudi »puščavski lisjak«, Erwin Rommel. Če pa se vprašamo, kaj bi se zgodilo, če takrat Britanci ne bi tako uspešno izvedli evakuacije, pa je stvar malo drugačna. Nemci bi verjetno brez boja prisilili Veliko Britanijo, da ugodni ponudbi za premirje, s tem pa bi se lahko Hitler, če že, naslednje leto proti Rusiji obrnil z vsemi silami, vključno z Rommlovim poveljniškim potencialom, ki ni bil zanemarljiv, pa tudi z vsemi prihranjenimi letali, katere je sicer izgubil nad Britanijo. Brez Britanije je tudi vprašanje, če bi se ZDA sploh pridružile zaveznikom. Vsekakor bi za Hitlerja izstop Britanije iz vojne pomenil velik korak proti osvojitvi celega sveta, če si je že to kdaj želel. Pravzaprav pa je vprašanje tudi, kdo je bil glavni krivec za to, da so se Zavezniki lahko izkrcali. Kriva sta bila predvsem dva ukaza za ustavitev oklepnih sil, prvi pri Montcornetu, brez katerega Dunkerquea sploh ne bi bilo, drugi pa neposredno pred Dunkerqueom, ki je botroval k vzpostavitvi obrambnega perimetra in kasneje k evakuaciji sami. Lahko tedaj rečemo, da tisti, ki je bil kriv za te napake, sicer vojaško precej nesporne, v tisti situaciji pa

povsem neutemeljene, potemtako tudi kriv za uspeh evakuacije in mogoče glavni krivec za poraz v vojni? Menim, da je bil to Hitler, ki je zaradi svojih muh in z vmešavanjem v vojaške zadeve storil ravno to, za kar je potem krivil svoje generale.

Vidimo lahko, da je bil ta spopad ne samo eden izmed najbolj zanimivih, ampak tudi eden izmed najbolj kontroverznih. Najboljša in največja vojaška sila tistega časa je morala poklekniti pred vojsko države, ki je samo dvajset let prej izgubila v podobnem konfliktu in bila primorana z Versajsko pogodbo opustiti skoraj vso vojsko ter vse želje po kakšnem izmed težjih orožij. Prav s pomočjo dejavnikov, ki so prevesili tehtnico 1918 na zavezniško stran, so Nemci s presenetljivo hitrostjo opravili s svojimi zahodnimi sosedami in Veliko Britanijo. Tista napaka pa, ki je preprečila popolno zmago Hitlerjeve vojske, je na koncu nemške sile precej drago stala. Vseeno pa je v tem konfliktu ponovno vstalo iz groba manevrsko, mobilno vojskovanje v smislu neke novejšje dobe. Posledice tega konflikta pa se tako na vojaškem kot na političnem področju vidijo še danes.

9 LITERATURA

1. Barker, A. J. 1978. *Panzers At War*. Shepperton, Surrey: Ian Allan Ltd.
2. *Dictionary of Military Terms*. 2007. London: A&C Black Publishers Ltd.
3. Citino, Robert M. 1999. *The Path to Blitzkrieg: Doctrine and Training in the German Army 1920 – 1939*. Colorado: Lynne Reiner Publishers.
4. Davies, Norman. 2007. *Europe At War*. London: Pan Macmillan.
5. Deighton, Len. 1981. *Munjeviti rat*. Zagreb: Centar za informacije i publicitet.
6. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms. 2009. *Evacuation*. Spletna izdaja. Dostopno prek: http://www.dtic.mil/doctrine/jel/new_pubs/jp1_02.pdf (13. julij 2009).
7. Edwards, Roger. 1998. *Panzer: A Revolution in Warfare*. London: Brockhampton Press.
8. Evans, Martin Marix. 2000. *Fall Of France: Act With Daring*. Oxford: Osprey Publishing.
9. Fowler, Will. 2002. *France, Holland and Belgium 1940 – 1941*. Surrey: Ian Allan Publishing.
10. Frieser, Karl-Heinz. 2005. *The Blitzkrieg Legend*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press.
11. Gilbert, Adrian. 2000. *Germany's Lightning War*. Osceola, Wisconsin: MBI Publishing Company.
12. Guderian, Heinz. 1999. *Achtung Panzer: The Development of Tank Warfare*. London: Cassell Military Paperbacks.
13. --- 2000. *Panzer Leader*. London: Penguin Books.
14. Healy, Mark. 2007. *Panzerwaffe: The Campaigns in the West 1940*. Surrey, Ian Allan Publishing.
15. Horne, Alistair. 2007. *To Lose A Battle: France 1940*. London: Penguin Books.
16. Ingolič, Borut, ur. 1993. *Atlas sveta*. Ljubljana: Založba mladinska knjiga.
17. Jackson, Julian. 2004. *The Fall of France: The Nazi Invasion of 1940*. New York: Oxford University Press Inc.
18. Jørgensen, Christer. 2003. *Rommel's Panzers*. St. Paul, Minnesota: MBI Publishing Company.
19. Kaufmann J. E. in Kaufmann H.W. 1993. *Hitler's Blitzkrieg Campaigns: The Invasion and Defense of Western Europe*. Conshohocken, Pennsylvania: Combined Books, Inc.
20. Lehmann, David. 2005. *Axis History Factbook: The French Cavalry Corps in 1940*. Dostopno prek: <http://www.axishistory.com/index.php?id=6699> (13. julij 2009).

21. Lubi, Darko 2007. *Teorija strategije – študijsko gradivo*. Ljubljana: FDV.
22. Manstein, Erich von. 1968. *Izgubljene pobede*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
23. Mellenthin, Friederich W. von. 1962. *Oklopne bitke*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
24. Morgan, Thomas D. 2006. *The Fall of France and the Summer of 1940*. Virginia: The Institute of Land Warfare.
25. O'Brien, Joseph V. 2009. *The Rhineland Crisis, 1936*. Dostopno prek: <http://web.jjay.cuny.edu/~jobrien/reference/ob89.html> (13. julij 2009).
26. Pappila, Ove. 2009. *Rommel and the German 7th Panzer division in France 1940*. Dostopno prek: http://www.kkrva.se/Artiklar/092/kkrvaht_2_2009_8.pdf (13. julij 2009).
27. Powaski, Ronald E. 2006. *Lightning War: Blitzkrieg In The West*. New Jersey: Castle Books.
28. Shepperd, Alan. 1990. *France 1940: Blitzkrieg In The West*. Oxford: Osprey Publishing.
29. Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2009. *Zaveznik*. Ljubljana: ZRC SAZU. Spletna izdaja. Dostopno prek: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=za_veznik&hs=1 (13. julij 2009).
30. *Strategija oboroženega boja* 1985. Beograd: Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo – Center za strateške raziskave GŠ JLA.
31. Thomas, Nigel. 1997. *The German Army 1939-45 (I) Blitzkrieg*. London: Reed Books Ltd.
32. --- 2002. *The German Army in World War II*. Oxford: Osprey Publishing Ltd.
33. Vilfan, Jože, ur. 1981. *Druga svetovna vojna*. Ljubljana: Založba mladinska knjiga.
34. *Vojna enciklopedija, 2. knjiga, II. izdaja*. 1971. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
35. --- *4. knjiga, II. izdaja*. 1972. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
36. --- *9. knjiga, II. izdaja*. 1975. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
37. *Vojni leksikon*. 1981. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
38. Williamson, Murray 1997. Thinking About Revolution in Military Affairs. *Joint Force Quarterly* (16). Dostopno prek: http://www.dtic.mil/doctrine/jel/jfq_pubs/1416pgs.pdf (13. julij 2009).
39. Windrow, Martin 1973. *The Panzer Divisions*. New York: Hippocrene Books, Inc.